

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**Dr. EMEL ESİN KOLEKSİYONUNDA BULUNAN YAZMA
KİTAPLARIN TEZHİP, CİLT VE MİNYATÜR AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yiğit ATASOY

Enstitü Anasanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN

EYLÜL – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

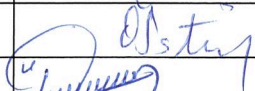
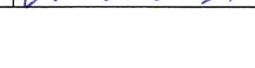
**Dr. EMEL ESİN KOLEKSİYONUNDA BULUNAN YAZMA
KİTAPLARIN TEZHİP, CİLT VE MİNYATÜR AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yiğit ATASOY

Enstitü Anasanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları

“Bu tez 17/09/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN	Başarılı	
Doç. Dr. Gülnur DURAN	Başarılı	
Doç. Dr. Mehmet MEMİŞ	Başarısız	

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
Öğrencinin		
Adı Soyadı	:	Yiğit ATASOY
Öğrenci Numarası	:	y166029003
Enstitü Anasanat Dalı	:	Geleneksel Türk Sanatları
Enstitü Sanat Dalı	:	Tezhip
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	DR. EMEL ESİN KOLEKSİYONUNDA BULUNAN YAZMA KİTAPLARIN TEZHİP, CİLT VE MİNYATÜR AÇISINDAN İNCELENMESİ
Benzerlik Oranı	:	% 7
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,		
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.		
 17/09/2019 Öğrenci İmza		
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.		
Bilgilerinize arz ederim.		
 17/09/2019 Öğrenci İmza		
Uygundur		
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN		
Tarih:17/09/2019 İmza: 		
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:	Enstitü Birim Sorumlusu Onayı	

ÖNSÖZ

Dr. Emel Esin'in koleksiyonu olan ve Tek-Esin Vakfı Kütüphânesinde bulunan Osmanlı döneminin 16. yüzyıl ilâ 19. yüzyıllarını kapsayan dokuz farklı yazma eser bulunmaktadır. Bu sebeple “Dr. Emel Esin'in Koleksiyonunda Bulunan Yazma Örneklerinin Tezhip, Cilt ve Minyatür Alanlarında İncelenmesi” adlı konu yüksek lisans tezi olarak tarafımda seçilmiştir. Karşılaşılan fiziksel güçlüklerin sıkıntılarından ziyade, saklı köşelerde kalmış eserleri tekrardan günümüze kazandırılmış olması gurur vericidir.

Dr. Emel Esin'in Koleksiyonunda Bulunan Yazma Eserlerin Tezhip, Cilt ve Minyatür adlı tez konusunun seçilmesinde, araştırma sürecinde ve çalışmalarında yardımcı olan, tecrübe ve bilgi birikimini esirgemeyen saygı değer hocam Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN Hanımefendiye teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum. Mesleki bilgilerimin alt yapısını oluşturan ve lisans eğitimim süresince her türlü desteğini, bilgi birikimini paylaştıran ve bana güven aşılayan saygı değer hocam Doç. Dr. Gülnur DURAN Hanımefendiye, farklı bakış açılarını görmemde yardımcı olan ve bu süreç içerisinde desteğini sakınmayan sayın hocam Doç. Dr. Mesude Hülya DOĞRU Hanımefendiye teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Çalışmalarım süresince destek olan ve yol gösteren hocalarıma, Tek-Esin Vakfı çalışanlarına, araştırma sürecimdeki ilgi ve alakalarından dolayı teşekkür ediyorum. Tüm eğitim hayatım boyunca yanımda olan kıymetli aileme ve desteğini hiç kesmeden yanımda olan Elif Sevil ÇOKER'e sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
RESİM LİSTESİ	iv
ÇİZİM LİSTESİ	viii
ÖZET	xviii
SUMMARY	xviii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: DR. EMEL ESİN VE KİTAP SANATLARI	3
1.1. Dr. Emel Esin'in Hayatı	3
1.1.1. Dr. Emel Esin'in Kitapları, Makaleleri ve Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi Hakkında Kısa Bilgiler	4
1.2. Tezhip Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İlâ 19. Yüzyıl).....	5
1.3. Cilt Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İlâ 19. Yüzyıl).....	8
1.4. Minyatür Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İlâ 19. Yüzyıl)	9
1.5. Teze Konu Olan Yazmaların İçeriği Hakkında Kısa Bilgiler.....	11
BÖLÜM 2: DR. EMEL ESİN KOLEKSİYONUNDAKİ YAZMA KİTAPLAR ...	13
2.1. Kur'ân-ı Kerîm	13
2.1.1. Kur'ân-ı Kerîmlerdeki Müzehhep Sayfalar	13
2.2. Katalog	15
2.2.1. 196 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm.....	15
2.2.1.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	16
2.2.1.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	22
2.2.2. 197 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm.....	37
2.2.2.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	38
2.2.3. 198 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm.....	96
2.2.3.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	97
2.2.3.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	101
2.2.4. 219 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm.....	114
2.2.4.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	115

2.2.4.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	120
2.3. Diğer Yazma Kitaplar	133
2.3.1. Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar'ların Müzehhep Sayfaları ve Hakkında Kısa Bilgiler	133
2.3.2. 200 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat	134
2.3.2.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	135
2.3.2.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	139
2.3.2.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi	161
2.3.3. 201 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar	167
2.3.3.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	168
2.3.3.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	171
2.3.3.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi	190
2.3.4. 202 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar	196
2.3.4.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	197
2.3.4.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	203
2.3.4.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi	221
2.3.5. 203 Numaralı Tercüme-i Reşat Ayne'l Hayat.....	228
2.3.5.1. Eserin Cilt ve Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi	229
2.3.6. 204 Numaralı Mecmu'a fî Fevâ'idü'l-Fıkhiyye.....	238
2.3.6.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi.....	239
BÖLÜM 3: UYGULAMA ÇALIŞMALARI.....	244
3.1. Uygulama 1.....	244
3.2. Uygulama 2.....	245
3.3. Uygulama 3.....	246
DEĞERLENDİRME-SONUÇ.....	247
KAYNAKLAR.....	252
ÖZGEÇMİŞ	256

KISALTMALAR

Age.	: Adı Geçen Eser
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
Bkz.	: Bakınız
Böl.	: Bölüm
c.	: Cilt
Env.	: Envanter
Kat.	: Katalog
İst.	: İstanbul
İÜ.	: İstanbul Üniversitesi
mm	: Milimetre
No	: Numara
s.	: Sayfa
sy.	: Sayı
yy.	: Yüzyıl
y.	: Yıl
Yay.	: Yayınevi
YKY	: Yapı Kredi Yayınları

RESİM LİSTESİ

Resim 1:	196 Numaralı Eserin Cildi	16
Resim 2:	196 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	17
Resim 3:	196 Numaralı Eserin Sertab ve Miklebi	20
Resim 4:	196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b.....	23
Resim 5:	196 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi, V. No: 316a.....	26
Resim 6:	196 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi, V. No: 340b	27
Resim 7:	196 Numaralı Eserin Mushaf G ü l ü Tezhibi, Hizip G ü l ü – A-, V. No: 52b.	28
Resim 8:	196 Numaralı Eserin G ü l Tezhibi, Hizip G ü l ü – B –, V. No: 64b.....	29
Resim 9:	196 Numaralı Eserin Mushaf G ü l ü Tezhibi, Hizip G ü l ü – C-, V. No: 163b31	
Resim 10:	196 Numaralı Eserin Mushaf G ü l ü Tezhibi, Hizip G ü l ü - D-, V. No: 308b32	
Resim 11:	196 Numaralı Eserin H âtime Sayfas ı Tezhibi, V. No: 358b.....	34
Resim 12:	197 Numaralı Eserin Cildi	38
Resim 13:	197 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	39
Resim 14:	197 Numaralı Eserin Sertab ve Miklebi	42
Resim 15:	197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b.....	44
Resim 16:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – A – V. No: 104b.....	49
Resim 17:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – B –, V. No: 298a	50
Resim 18:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – C –, V. No: 257b	51
Resim 19:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – D –, V. No: 288b.....	52
Resim 20:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – E –, V. No: 293b	53
Resim 21:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – F –, V. No: 295b	54
Resim 22:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – G –, V. No: 298a.....	55
Resim 23:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – Ğ –, V. No: 300b.....	56
Resim 24:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – H –, V. No: 132b.....	57
Resim 25:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – I –, V. No: 142a.....	58
Resim 26:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – İ –, V. No: 162a.....	59
Resim 27:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – J –, V. No: 162a	59
Resim 28:	197 Numaralı Eserin Sure Baş ı Tezhibi – K –, V. No: 215a.....	60
Resim 29:	197 Numaralı Eserin Mushaf G ü l ü Tezhibi – A –, V. No: 126b	61
Resim 30:	197 Numaralı Eserin Mushaf G ü l ü Tezhibi, Hizip G ü l ü – B –, V. No: 12a	62

Resim 31:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – , V. No: 22a.....	64
Resim 32:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – , V. No: 32a.....	65
Resim 33:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E – , V. No: 42a	67
Resim 34:	197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F – , V. No: 52a.....	68
Resim 35:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G – , V. No: 62a.....	70
Resim 36:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ – , V. No: 72a.....	71
Resim 37:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H – , V. No: 82a.....	73
Resim 38:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – , V. No: 92a.....	74
Resim 39:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – İ – , V. No: 102a.....	76
Resim 40:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J – , V No: 122a.....	77
Resim 41:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K – , V. No: 132a.....	79
Resim 42:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L – , V. No: 162a.....	80
Resim 43:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M – , V. No: 182a.....	82
Resim 44:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N – , V. No: 202a.....	83
Resim 45:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O – , V. No: 209a	85
Resim 46:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – , V. No: 222a.....	86
Resim 47:	197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P – , V. No: 232a.....	88
Resim 48:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R – , V. No: 252a.....	89
Resim 49:	197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S – , V. No: 262a	91
Resim 50:	197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 302a.....	93
Resim 51:	198 Numaralı Eserin Cildi	97
Resim 52:	198 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	98
Resim 53:	198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkılebi	100
Resim 54:	198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b.....	102
Resim 55:	198 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi, V. No: 114a.....	105
Resim 56:	198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A – , V. No: 16b.....	106
Resim 57:	198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B – , V. No: 117b.....	107
Resim 58:	198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C – , V. No: 141b ...	109
Resim 59:	198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D – , V. No: 171b	110

Resim 60: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E –, V. No: 166a.....	112
Resim 61: 219 Numaralı Eserin Cildi	115
Resim 62: 219 Numaralı Eserin Mıklebi.....	116
Resim 63: 219 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	117
Resim 64: 219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b.....	121
Resim 65: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A –, V. No: 300b.....	125
Resim 66: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B –, V. No: 228a.....	126
Resim 67: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi –A –, V. No: 141b.....	127
Resim 68: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B –, V. No: 32a	129
Resim 69: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C –, V. No: 233a.....	130
Resim 70: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D –, V. No: 642a.....	132
Resim 71: 200 Numaralı Eserin Cildi	135
Resim 72: 200 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	136
Resim 73: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 1b.....	140
Resim 74: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 15b	145
Resim 75: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A –, V. No: 42a.....	150
Resim 76: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 10a.....	151
Resim 77: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C-, V. No: 49a	152
Resim 78: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A –, v. No: 72b.....	153
Resim 79: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B –, V. No: 24a.....	154
Resim 80: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C –, V. No: 33a.....	156
Resim 81: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 87b	158
Resim 82: 200 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 13b.....	162
Resim 83: 200 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 14a	164
Resim 84: 201 Numaralı Eserin Cildi	168
Resim 85: 201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebi.....	169
Resim 86: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 2b.....	172
Resim 87: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 17b	176
Resim 88: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C –, V. No: 14b.....	180
Resim 89: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A–, V. No: 24b	184

Resim 90:	201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 99b.....	185
Resim 91:	201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C –, V. No: 34b.....	186
Resim 92:	201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D –, V. No: 79b	187
Resim 93:	201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E –, V. No: 67b.....	188
Resim 94:	201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – F –, V. No: 96b.....	189
Resim 95:	201 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 15b.....	191
Resim 96:	201 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 16a.....	193
Resim 97:	202 Numaralı Eserin Cildi	197
Resim 98:	202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabı.....	198
Resim 99:	202 Numaralı Eserin Mıklebi.....	202
Resim 100:	202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 1b.....	205
Resim 101:	202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 69b	209
Resim 102:	202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A –, V. No: 7b	213
Resim 103:	202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 19b.....	214
Resim 104:	202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C –, V. No: 37b.....	215
Resim 105:	202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D –, V. No: 51b	216
Resim 106:	202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E –, V. No: 47a.....	217
Resim 107:	202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, V. No: 7b.....	218
Resim 108:	202 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 89b.....	220
Resim 109:	202 Numaralı Eserin Mescid-i Nebvî Minyatürü, V. No: 10a	222
Resim 110:	202 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 10b.....	223
Resim 111:	202 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 11b.....	225
Resim 112:	203 Numaralı Eserin Cildi	229
Resim 113:	203 Numaralı Eserin Alt Kabı.....	230
Resim 114:	203 Numaralı Eserin Mıklebi.....	233
Resim 115:	203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi, V. No: 2a.....	235
Resim 116:	203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi / 2.....	237
Resim 117:	204 Numaralı Eserin Cildi	239
Resim 118:	204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi	242
Resim 119:	Zilbahar Cilt Uygulaması.....	244
Resim 120:	Unvan Sayfası Tezhip Uygulaması	245
Resim 121:	Mushaf Gülü Uygulaması	246

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1:	196 Numaralı Eserin Alt Kabinin Deseni.....	18
Çizim 2:	196 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin Plan ve Kanaviçesi	19
Çizim 3:	196 Numaralı Eserin Alt Kabı Desen Şeması	19
Çizim 4:	196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Deseni	20
Çizim 5:	196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Deseninin Plan ve Kanaviçesi	21
Çizim 6:	196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Desen Şeması	21
Çizim 7:	196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni.....	24
Çizim 8:	196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi	25
Çizim 9:	196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi ½ Desen Şeması.....	25
Çizim 10:	196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni	26
Çizim 11:	196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni, Plan ve Kanaviçesi	26
Çizim 12:	196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni	27
Çizim 13:	196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni, Plan ve Kanaviçesi	27
Çizim 14:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – A- Deseni.....	28
Çizim 15:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – A- Deseni Plan ve Kanaviçesi	29
Çizim 16:	196 Numaralı Eserin Gül Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni.....	30
Çizim 17:	196 Numaralı Eserin Gül Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	30
Çizim 18:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – C- Deseni	31
Çizim 19:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – C- Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi.....	32
Çizim 20:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü - D- Deseni	33
Çizim 21:	196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü - D- Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi.....	33
Çizim 22:	196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Deseni.....	35
Çizim 23:	196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ¼ Plan ve Kanaviçesi	35

Çizim 24:	196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ½ Şeması.....	36
Çizim 25:	197 Numaralı Eserin Alt Cilt Kabının Deseni.....	40
Çizim 26:	197 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin, ¼ Plan ve Kanaviçesi	41
Çizim 27:	197 Numaralı Eserin Alt Cilt Kabı Deseninin ½ Şeması.....	41
Çizim 28:	197 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseni	42
Çizim 29:	197 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Desen Planı	42
Çizim 30:	197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni.....	45
Çizim 31:	197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi Desen Yerleşimi.....	46
Çizim 32:	197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni Kanaviçesi.....	47
Çizim 33:	197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Desen Şeması.....	48
Çizim 34:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – Deseni.....	49
Çizim 35:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – Deseni Plan ve Kanaviçesi	49
Çizim 36:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Deseni	50
Çizim 37:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	50
Çizim 38:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – C – Deseni	51
Çizim 39:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Helezonu ..	51
Çizim 40:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – D – Deseni.....	52
Çizim 41:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – D – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	52
Çizim 42:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – E – Deseni	53
Çizim 43:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – E – Deseni, Plan ve Helezonu ..	53
Çizim 44:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – F – Deseni	54
Çizim 45:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – F – Deseni, Plan ve Helezonu ..	54
Çizim 46:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – G – Deseni.....	55
Çizim 47:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – G – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	55
Çizim 48:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – Ğ – Deseni.....	56
Çizim 49:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – Ğ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	56
Çizim 50:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – H – Deseni.....	57
Çizim 51:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – H – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	57
Çizim 52:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – I – Deseni	58
Çizim 53:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu ...	58
Çizim 54:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – İ – Deseni	59
Çizim 55:	197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – İ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi ..	59

Çizim 56: 197 Numaralı Eserde Bulunan Keşide Tezhipleri	60
Çizim 57: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni	61
Çizim 58: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni, Plan ve Helezonu	62
Çizim 59: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni	63
Çizim 60: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni, Plan ve Helezonu	63
Çizim 61: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni	64
Çizim 62: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Helezonu	65
Çizim 63: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Deseni	66
Çizim 64: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Deseni, Plan ve Helezonu	66
Çizim 65: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E – Deseni.....	67
Çizim 66: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E – Deseni, Plan ve Helezonu	68
Çizim 67: 197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F – Deseni	69
Çizim 68: 197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F – Deseni, Plan ve Helezonu	69
Çizim 69: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G – Deseni	70
Çizim 70: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G – Deseni, Plan ve Helezonu	71
Çizim 71: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ – Deseni	72
Çizim 72: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	72
Çizim 73: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H – Deseni	73
Çizim 74: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	74
Çizim 75: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni.....	75
Çizim 76: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu	75
Çizim 77: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni.....	76

Çizim 78: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu	77
Çizim 79: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J – Deseni	78
Çizim 80: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	78
Çizim 81: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K – Deseni	79
Çizim 82: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K – Deseni, Plan ve Helezonu	80
Çizim 83: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L – Deseni.....	81
Çizim 84: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L – Deseni, Plan ve Helezonu	81
Çizim 85: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M – Deseni.....	82
Çizim 86: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M – Deseni, Plan ve Helezonu	83
Çizim 87: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N – Deseni	84
Çizim 88: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N – Deseni, Plan ve Helezonu	84
Çizim 89: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O – Deseni	85
Çizim 90: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O – Deseni, Plan ve Helezonu	86
Çizim 91: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – Deseni	87
Çizim 92: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – Deseni, Plan ve Helezonu	87
Çizim 93: 197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P – Deseni	88
Çizim 94: 197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P – Deseni, Plan ve Helezonu	89
Çizim 95: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R – Deseni	90
Çizim 96: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R – Deseni, Plan ve Helezonu	90
Çizim 97: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S – Deseni.....	91
Çizim 98: 197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S – Deseni, Plan ve Helezonu	92
Çizim 99: 197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni.....	93

Çizim 100: 197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Desen Kanaviçesi.....	94
Çizim 101: 197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Desen Planı.....	94
Çizim 102: 197 Numaralı Eserde Kullanılan Durak Motirfleri.....	95
Çizim 103: 198 Numaralı Eserin Alt Kabının Plan ve Kanaviçesi.....	99
Çizim 104: 198 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Şeması	99
Çizim 105: 198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebinin Kanaviçesi.....	100
Çizim 106: 198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebinin Şeması.....	101
Çizim 107: 198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni.....	103
Çizim 108: 198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibinin ½ Desen Planı ve Kanaviçesi	104
Çizim 109: 198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibinin ½ Desen Şeması.....	104
Çizim 110: 198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A - Deseni.....	106
Çizim 111: 198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A – Deseni Helezonu ...	107
Çizim 112: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B – Deseni.....	108
Çizim 113: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	108
Çizim 114: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C – Deseni.....	109
Çizim 115: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C – Deseni, Plan ve Helezonu	110
Çizim 116: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D – Deseni	111
Çizim 117: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D – Deseni Plan ve Kanaviçesi.....	111
Çizim 118: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E – Deseni.....	112
Çizim 119: 198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	113
Çizim 120: 219 Numaralı Eserin Mıkleb Deseni.....	116
Çizim 121: 219 Numaralı Eserin Mıklebinin ½ Kanaviçesi	116
Çizim 122: 219 Numaralı Eserin Mıklebinin Planı	117
Çizim 123: 219 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni.....	118
Çizim 124: 219 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Desen Plan ve Kanaviçesi	119
Çizim 125: 219 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Desen Planı.....	119

Çizim 126: 219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni.....	122
Çizim 127: 219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni Plan ve Kanaviçesi	123
Çizim 128: 219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni ½ Planı.....	124
Çizim 129: 219 Numaralı Eserin Durak Tezhip Desenleri.....	124
Çizim 130: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A - Deseni	125
Çizim 131: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – ½ Desen Plan ve Kanaviçesi	125
Çizim 132: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B - Deseni.....	126
Çizim 133: 219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Desen Plan ve Kanaviçesi	126
Çizim 134: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi –A - Deseni.....	128
Çizim 135: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi –A – Desen, Plan ve Kanaviçesi	128
Çizim 136: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Desen	129
Çizim 137: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Desen Planı.....	130
Çizim 138: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Desen	131
Çizim 139: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Desenin ½ Planı.....	131
Çizim 140: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Desen	132
Çizim 141: 219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Desen Planı	133
Çizim 142: 200 Numaralı Eserin Alt Kabinin Deseni.....	137
Çizim 143: 200 Numaralı Eserin Alt Kabı Desenin ¼ Kanaviçesi.....	138
Çizim 144: 200 Numaralı Eserin Alt Kabı Desenin Şeması	138
Çizim 145: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen	141
Çizim 146: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen ½ Plan ve Kanaviçesi	142
Çizim 147: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması	143
Çizim 148: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Desen	146
Çizim 149: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Desen ½ Plan ve Kanaviçesi	147
Çizim 150: 200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Desen Şeması	148
Çizim 151: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Desen	150

Çizim 152: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi	150
Çizim 153: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni.....	151
Çizim 154: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	151
Çizim 155: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C - Deseni	152
Çizim 156: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	152
Çizim 157: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni	153
Çizim 158: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi	154
Çizim 159: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Deseni	155
Çizim 160: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	155
Çizim 161: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni	156
Çizim 162: 200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	157
Çizim 163: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Deseni.....	159
Çizim 164: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi.....	160
Çizim 165: 200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Desen Şeması	161
Çizim 166: 200 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni	163
Çizim 167: 200 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni.....	165
Çizim 168: 200 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması	166
Çizim 169: 201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebinin Deseni.....	170
Çizim 170: 201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebinin Desen Şeması.....	170
Çizim 171: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni	173
Çizim 172: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni, ½ Planı ve Kanaviçesi	174
Çizim 173: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması	175
Çizim 174: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni	177

Çizim 175: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni, ½ Planı ve Kanaviçesi	178
Çizim 176: 201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması	179
Çizim 177: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni.....	181
Çizim 178: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	182
Çizim 179: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Desen Şeması.....	183
Çizim 180: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A– deseni	184
Çizim 181: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A– Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	184
Çizim 182: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni.....	185
Çizim 183: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	185
Çizim 184: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni.....	186
Çizim 185: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Kanaviçesi	186
Çizim 186: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni	187
Çizim 187: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	187
Çizim 188: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni.....	188
Çizim 189: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	188
Çizim 190: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – F – Deseni.....	189
Çizim 191: 201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – F – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi	190
Çizim 192: 201 Numaralı Eserin Durak Tezhibi Örnekleri	190
Çizim 193: 201 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni	192
Çizim 194: 201 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni.....	194
Çizim 195: 201 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması	195
Çizim 196: 202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabının Deseni.....	199
Çizim 197: 202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabı Deseninin Kanaviçesi.....	200
Çizim 198: 202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabının Desen Planı.....	201

Çizim 199: 202 Numaralı Eserin Alt Kabinin Desen Şeması.....	201
Çizim 200: 202 Numaralı Eserin Mıkleb Deseni.....	202
Çizim 201: 202 Numaralı Eserin Mıklebi Desen Kanaviçesi.....	202
Çizim 202: 202 Numaralı Eserin Mıkleb Desen Planı.....	203
Çizim 203: 202 Numaralı Eserin Mıkleb Desen Şeması.....	203
Çizim 204: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni	206
Çizim 205: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	207
Çizim 206: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseninin Şeması	208
Çizim 207: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni	210
Çizim 208: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	211
Çizim 209: 202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseninin Şeması	212
Çizim 210: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseni	213
Çizim 211: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	213
Çizim 212: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni.....	214
Çizim 213: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	214
Çizim 214: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni.....	215
Çizim 215: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	215
Çizim 216: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni	216
Çizim 217: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	216
Çizim 218: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni.....	217
Çizim 219: 202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseninin ½ Plan Kanaviçesi	217
Çizim 220: 202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibinin Deseni.....	219
Çizim 221: 202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibinin Kanaviçesi	219
Çizim 222: 202 Numaralı Eserde Bulunan Durak Tezhipleri	220
Çizim 223: 202 Numaralı Eserin Mescid-i Nebevî Minyatür Deseni.....	222

Çizim 224: 202 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni	224
Çizim 225: 202 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni.....	226
Çizim 226: 202 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması	227
Çizim 227: 203 Numaralı Eserin Alt Kabının Kanaviçesi	231
Çizim 228: 203 Numaralı Eserin Alt Kabının Şeması	232
Çizim 229: 203 Numaralı Eserin Mıkleb Kanaviçesi	233
Çizim 230: 203 Numaralı Eserin Mıkleb Şeması	233
Çizim 231: 203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibinin Deseni.....	235
Çizim 232: 203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhip Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi	236
Çizim 233: 203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhip Desen Şeması.....	236
Çizim 234: 204 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni.....	240
Çizim 235: 204 Numaralı Eserin Cilt Alt Kab Deseninin ¼ Plan ve Kanaviçesi.....	241
Çizim 236: 204 Numaralı Eserin Alt Kab Deseninin Şeması.....	241
Çizim 237: 204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseni	242
Çizim 238: 204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi	242
Çizim 239: 204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseninin Şeması	243

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tezin Başlığı: Dr. Emel Esin Koleksiyonunda Bulunan Yazma Kitapların Tezhip, Cilt ve Minyatür Açısından İncelenmesi	
Tezin Yazarı : Yiğit ATASOY	Danışman : Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN
Kabul Tarihi : 17.09.2019	Sayfa Sayısı: xix(ön kısım) + 256
Anasanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları	
Türklerin kitap sanatlarına olan ilgisi Orta Asya'dan günümüze kadar gelişimini sürdürerek gelen ve hala devam eden en önemli mirasımızdır. Bu uzun süreç içerisinde en güzel örnekleri Osmanlı Devleti döneminde yapılmıştır. Osmanlı Devletinin kuruluşundan sonra 15.yüzyıl da en belirgin gelişimlerini gösteren kitap sanatlarımız 16.yüzyılda klasikleşmiş ve en güzel örneklerini vermiştir. Günümüzde gelenekli kitap sanatlarımızı barındıran örneklerden bir kısmı da Dr. Emel Esin koleksiyonunda mevcuttur. Şimdiye kadar araştırılmamış olan bu eserler tez konusu olarak seçilmiştir. Bu bağlamda tez konusu olarak Dr. Emel Esin'in vasiyeti üzerine kurulmuş olan ve kendi koleksiyonunu bağışladığı Tek-Esin Vakfı'na ait kütüphânesinde bulunan dokuz yazma eser incelenmiştir. 16, 17, 18 ve 19 yüzyıllarına ait dokuz adet yazma eserin içerisinde; dört adet Kur'ân-ı Kerîm, üç adet Delâ-il'ül-Hayrât ve Şevârikü'l-Envâr, bir adet Tercüme-i Reşat Ayne'l Hayat, bir adet Mecmu'a fi Fevâ'idü'l-Fıkhiyye bulunmaktadır. Bu araştırma sayesinde kitap sanatları açısından dört farklı dönemi kapsayan dokuz adet yazma eserin, dönem özelliklerini karşılaştırmalı olarak inceleme fırsatı doğmuştur. Tez iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Dr. Emel Esin ve Tezhip, Cilt, Minyatür” konuları ele alınmıştır. Alt başlıklarda “Dr. Emel Esin, Tezhip Sanatı, Cilt Sanatı, Minyatür Sanatı” bölümlerinde bu sanatların genel özelliklerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise dokuz yazma eser müze envanter numaralarına göre kataloglandırdıktan sonra eserin; eser numarası, bölümü, dili, tarihi, ölçüleri, sayfa ve satır sayıları, yazı türü, cilt özellikleri, tezhipli bölümlerin desen, motif ve renk özellikleri ve son olarak minyatür alanlarının konu, desen ve renk özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.	
Anahtar Kelimeler: Emel Esin, Kitap Sanatları, Tezhip, Cilt, Minyatür	

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree ☒	Ph.D. ☐
Title of Thesis: Examination of manuscripts from Dr. Emel Esin Collection in terms of illumination, binding and miniature	
Author of Thesis: Yiğit ATASOY	Supervisor: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN
Accepted Date : 17.09.2019	Number of Pages: xix (pretext)+256
Department : Traditional Turkish arts	
The interest of Turkish people to the history of the arts of the book is one of the most important legacies that reaches today and continues its development since Central Asia civilizations. In this long period, it had its best and the most memorable examples in Ottoman Empire period. After the establishment of the Ottoman Empire, in the 15th century, the arts of the book had the most evident development, and also in the 16th century it became classical and gave the best examples. Today, some of the examples of our traditional arts of the book are available in Dr. Emel Esin's collection. It is selected as a thesis subject because it has never been researched until now. As the subject of the thesis, nine manuscripts analyzed from the Tek-Esin Foundation's library, which was founded on the will of Dr. Emel Esin and donated her own collection. These nine manuscripts from 16,17,18 and 19th century consist; four Kur'ân-ı Kerîm, three Delâ-il'ül-Hayrât and Şevârikü'l-Envâr, one Tercüme-i Reşat Ayne'l Hayat, one Mecmu'a fî Fevâ'idü'l-Fıkhiyye. Thanks to this research, we had the opportunity to analyze nine manuscripts from four different periods in terms of arts of the book, the characteristics of the period with comparative manner. The thesis has two main parts. For the first chapter, the main title is "Dr. Emel Esin and Illumination, Bookbinding, and Miniature". In subsection, "Dr. Emel Esin and Illumination Art, Bookbinding Art, and Miniature Art" general features of these arts explained. In the second chapter, after these nine manuscripts cataloged according to the museum inventory number, the information will be given about the work's number, section, language, date, measurements, page and line numbers, type of writing, bookbinding specifications, design, pattern and color properties of illuminated sections and for the last the field of miniature, subject, design and color properties.	
Keywords: Emel Esin, Arts of the Book, Illumination, Bookbinding, Miniature	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu:

Tez konusu olarak, Dr. Emel Esin'in vasiyeti üzerine kurulan Tek-Esin Vakfı kütüphânesinde bulunan, dokuz adet Osmanlı dönemine ait el yazması kitapları kapsamaktadır. Yazma kitaplar içerik olarak kendi içerisinde sınıflandırılmış ve yazma kitapların yazma kitapların incelenmesi tezhip, cilt ve minyatür alanlarıyla sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Amacı:

Tek-Esin Vakfı kütüphânesinde bulunan Dr. Emel Esin'in elyazmaları koleksiyonundaki eserlerin konu olarak seçilmesinin amacı; akademisyen bir koleksiyonerin kendi geçmişine ve kültürüne ait oluşturduğu kütüphanesidir. Osmanlı dönemi kitap sanatlarının yüzyıllar içerisindeki sanat gelişimini aksettirmesi bizim de tez konusu olarak seçmemize neden olmuştur. Koleksiyondan seçilmiş dokuz yazma eserin dört farklı yüzyıla ait olması özellikle tezhip sanatı gelişim sürecinin daha iyi gözlemlenmesine yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Önemi:

Kitap sanatlarımız, Türk kültür ve sanatına olan katkısı göz ardı edilemeyecek bir önem taşımaktadır. Bu araştırmanın da kültürel mirasımızın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı hedeflenmektedir. Bu çalışma sayesinde yeni araştırma sahası kazanılmış olacaktır.

Araştırmanın Yöntemi:

Konuyla ilgili araştırmalara öncelikle Sakarya Üniversitesi Kütüphânesi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kütüphânesi, İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) ve İstanbul Üniversitesi Kütüphânesinden konu ile ilgili yayınların tespitleri ile başlanılmış daha sonra Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi yetkililerinden gerekli izinler alınarak yazma eserler incelenmiş ve fotoğrafları elde edilmiştir.

Tezin çalışma programı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Dr Emel Esin ve Tezhip, Cilt, Minyatür Sanatları” ana başlığı altında Dr Emel Esin, Tezhip Sanatı, Cilt Sanatı ve Minyatür Sanatı hakkında genel bilgilerden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde ise Dr. Emel Esin Koleksiyonundaki Yazma Kitaplar “Kur’ân-ı Kerîm, Delâ’il’ül-Hayrât ve Şevârikü’l-Envar, Tercüme-i Reşat Ayne’l Hayat, Mecmu’a fî Fevâ’idi’l-Fıkhiyye” adlı eserler içerik türüne göre ve kütüphâne envanter numarasına göre gruplandırılmış tezhip, cilt ve minyatür özellikleri fotoğraf ve çizimlerle katalog halinde ele alınmıştır.

Son bölümde teze konu olan yazmalarla ilgili 3 adet uygulama reproduksiyon çalışması uygulanmıştır. Sonuç kısmında ise yazma eserlerin değerlendirilmesi yapılmış, kaynakça kısmıyla son bulmuştur.

BÖLÜM 1: DR. EMEL ESİN VE KİTAP SANATLARI

1.1. Dr. Emel Esin'in Hayatı

Orta Asya Türk kültür ve sanatına, Türk-İslam sanatına adanan bir hayat.

Dr. Emel Esin 1914 yılında İstanbul'da doğdu. Babası 20. Yüzyılın Türk siyasi hayatının tanınmış isimlerinden Ahmet Ferid Tek olup Erkan-ı Harbiye Mektebi'ndeki eğitim ve öğretimi sırasında politika ile uğraşmasından dolayı ordudan atılmış, Trablus Garp'a sürülmüş ve oradan da Paris'e kaçmıştır. 1920 yılında siyasi hayatını Ankara'da devam ettirmiştir. Millî mücadele döneminde İçişleri Bakanlığı, Cumhuriyet'in ilanı ile da büyükelçilik görevlerini üstlenmiştir. Annesi Müfide Ferid Hanımefendi ise babasının vazifeleri nedeniyle Trablus Garp'ta büyümüş, eşi Ahmet Ferid Bey'le orada tanışmıştır. 1910 yıllarında millî ruhun uyandığı edebiyat alanında önde gelen isimlerden olmuştur. Emel Esin, babasından dolayı millî mücadele ruhunun içinde büyümüştür. 1924 yılı itibariyle babasının görevleri sebebiyle yurt dışı hayatı başlamıştır. Eğitim hayatına Fransa ve İngiltere'de devam etmiştir. Dil eğitimine önem vermesi bu zamanlarda başlamış ve eğitim süresince Fransızca ve İngilizce'yi iyi derecede öğrenmiş ve ilerleyen sürede Almanca eğitime devam etmiştir. Anne ve babası gibi Emel Esin'de eğitimini Paris'teki Paris École libre des Sciences Politiques Diplomatiques tarih bölümünde bitirmiştir.¹ Mimari, resim, mozaik, vitray ve gravür sanat dallarında da eğitim aldı. Bunların yanı sıra Arapça, Farsça dilleri üzerine dil çalışmaları yapmıştır. Orta Asya tarihi ve Ortaçağ Türkçe metinleri üzerine çalışmalarına devam etmiştir. 1941'de eşi Seyfullah Esin ile Tokyo'da evlenmiştir. Babası ve eşinin görevlerinden dolayı Batı kültürüne çok hakimdi ve bu avantajını Doğu kültürleriyle karşılaştırmalı araştırmalarında oldukça verimli kullanarak Türk dünyası ve Türk-İslam sanatını ve kültürünü dünyaya ispatlamaya çalışmıştır. Asya'da doğan Anadolu topraklarında olgunlaşan ve Osmanlı dönemiyle beraber yayılan Türk ruhunun temsilcisi sayılmıştır. Yaşamı boyunca onlarca

¹ BAYKARA, Tuncer (1986), Dr. Emel Esin'e Armağan, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, İstanbul, s. 5-6.

makale ve kitap yazarak bunu gelecek nesillere aktarmayı hedeflemiştir ve bu doğrultuda vasiyeti olarak Tek-Esin Vakfının kurulmasını istemiştir.²

1.1.1. Dr. Emel Esin'in Kitapları, Makaleleri ve Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi Hakkında Kısa Bilgiler

Emel Esin Türk kültür tarihine ışık tutacak araştırmalarını 75 yıllık yaşamına sığdırmaya çalışmıştır. Babası ve eşinin görevleri nedeniyle farklı ülkelerde yaşaması nedeniyle birçok kaynak taraması yapmış ve ailesinden miras olarak devraldığı kitaplarına sürekli yenilerini eklemiştir. Yaptığı araştırmalarını her platformda paylaşmış ve savunmuştur. Ölümünden bir yıl öncesinde vasiyeti üzerine Tek-Esin vakfı kurulmuş ve tüm kitaplığı vakfa bağışlanmıştır. Orta Asya Türk Kültürü üzerine zengin bir arşivi akademik amaçla araştırmacılara açılmıştır. Emel Esin'in 10'nun üzerinde kitabı ve 200'den fazla makale ve yazısı bulunmaktadır. Tüm kaynaklara Tek-Esin Vakfı internet sitesinden ve Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü'nün Dr. Emel Esin'e Armağan kitabından ulaşılmaktadır. Eserlerinden bazıları şöyledir:

-Cinlere Ayna Tutan Nakkaş Mehmet Siyah kalem (*Kırmızıkedî, İstanbul, 2019*)

-Türkistan Seyahatnamesi (*Ankara 1959*)- kitap olarak (*Türk Tarih Kurumu, 1997*)

-Türk Kozmolojisine Giriş Toplu Eserleri (*İstanbul, 1978*) – kitap olarak (*Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2001*)

-Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler (*Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004*)

-Sadullah Paşa ve Yalısı (*Türkiyemiz, İstanbul, 1975*)

-İslamiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslama Giriş (*Türk Kültürü El Kitabı, Seri II, cild I/b'den ayrı basım, İstanbul, 1978*)

² www. <http://tekesin.org.tr/> Ekim 2017

-Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu (*Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, 2003*)

-Turkish Miniature Painting (*Tokyo-USA, 1960*) kitaplarından bazıları olup,

-İslam'da Ferd ve Toplum Münasebetleri (*Son Havadis, 21 Şubat 1967*)

-Selçuklu Devrine Aid Resimli Bir Anadolu Yazması (*Güzel Sanatlar Akademisi, Türk Sanatı Enstitüsü Yayınları I, İstanbul, 1963*)

-Resimli Bir Uygur Varakı (*Reşat Rahmeti Arat İçin, Ankara, 1966*)

-Mısır'da Türk Sanat Merkezi (*Türk Ansiklopesi XXIV, Ankara, 1976*)

-İslamiyetten Önceki Orta Asya Türk Resim Sanatı (*Türk Kültürü El Kitabı Seri II, Cild I/a, İstanbul, 1972*) başlıklarıyla kongre, makale ve birçok mecmuada yayınlanmış yazıları mevcuttur.³

1.2. Tezhip Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İla 19. Yüzyıl)

Arapça'da "altınlama" anlamına gelen tezhip kitap sanatlarının en önemli ve dikkat çeken dalıdır. Kur'an-ı Kerim'ler, divanlar, murakkalar ve tuğralar gibi önemli kitap ve yazmaları bezeme sanatıdır.⁴

İslamiyet öncesi Orta Asya Türk kavimlerinin tezyini süsleme sanatlarının ilk örneklerini yaptıkları çanak çömlekler üzerindeki şekillere kadar dayanmaktadır. İslamiyet'in kabulü ile birlikte Kur'an'ın kitaplaştırılması ve çoğaltılmasıyla güzel yazı ve değer atfetme sûretiyle bezeme sanatına özen gösterilmiştir. Tezhip sanatı, Orta Asya'dan Anadolu topraklarına olan serüvenini Anadolu Selçukluları sayesinde başarmıştır. Orta Asya'nın Türk'ler için bir merkez haline gelmesi sanatların uzun süreler boyunca buralardan

³ BAYKARA, Tuncer, A.g.e, s.6-33

⁴ ARSEVEN C. Esad, (1983), Tezhip, Sanat Ansiklopedisi, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul, c. 4, s. 1420.

beslendiğini göstermiştir. Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı'ya kadar gelişimini sürekli olarak devam ettirmiştir.⁵

15. yüzyıl Osmanlı'da siyasi, ilim ve kültür hayatının gelişimini hızlandırdığı bir dönem olmuştur. Sanata ve kitaba önem vere Fatih Sultan Mehmet (1451-1481) Manisa'da bir kütüphâne kurmuş ve İstanbul'un fethiyle birlikte önce Edirne'de ki saraya (1454), Topkapı Sarayı'nın tamamlanmasıyla da (1462) tamamen İstanbul'a taşınmıştır. Saray bünyesinde bir nakkaşhane kurmuş ve sernakkaş olarak Özbek asıllı Baba Nakkaş tayin edilmiştir. Bu durum Orta Asya kültürüne hakim birinin sanat geleneklerini geliştirip sürdürmesi anlamında önemli bir adım olmuştur. Dönemin en çok kullanılan renkleri kobalt mavi, siyah, kahve ve yeşil renkleridir. Hatâyî grubu motiflerin fazlaca kullanıldığı, içe kıvrık tombul yaprakların ve dönüşleri sayesinde kısmen de olsa boyut kazandırıldığı görülmektedir. Rûmî motifleri ise daha etli ve gelişimini henüz tamamlamamıştır.⁶

16. yüzyılda gelişimini daha ileriye taşıyarak, motif ve kompozisyon bütünlüğü sağlanmıştır. Nakkaşhane çatısı altında tezhip sanatı haricinde çini, maden ve kumaşlarda kullanılan desen özellikleri aynı seviyeye getirilmiştir.⁷ Kanuni Sultan Süleyman'ın (1551-1561) tahta geçmesi ile birlikte Osmanlı Devleti'nin siyasi alanlarda kazandığı zaferleri, yayılmacı coğrafi politikaları kitap sanatlarını da büyük ölçüde etkilemiştir. Bu dönem içerisinde motifler daha özenli ve titizlikle yapılmıştır.⁸ Zahriye tezhibi, serlevha tezhibi, sûrebaşı ve Hâtime sayfası tezhipleri ön plana çıkmış ve altın kullanımı artmıştır. Altınla beraber lacivert renk bir arada sıklıkla kullanılmıştır. Dönemin en ünlü ve usta sanatçısı Tebriz'den İstanbul'a getirilen Şahkulu'dur.⁹ Kendine has üslubunu ortaya koyan Şahkulu; zemini renksiz kağıtlar üzerine ve kıvrak fırça hareketlerini ve zengin

⁵ ERACAR, Yonca, (2003), XVI. Yüzyıldan XXI Yüzyıla Kadar Tezhip Sanatında Kullanılan Motifler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.2-3

⁶ DERMAN F. Çiçek, (1998), Osmanlı'larda Tezhip Sanatı, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, İstanbul, c. 2, s. 488-489.

⁷ ÜÇER Münevver, Tezhip Sanatı, www.tezhipsaati.com, Mart 2012

⁸ ACAR Şinasi, (1998), Sanat Değeri Taşıyan El Yazması Kitaplar, İstanbul, s. 76.

⁹ DERMAN F. Çiçek, (2002), Türk Tezhip Sanatının Asırlar İçinde Değişimi, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s. 294.

motif bilgisini aktararak “Saz Yolu” üslubunu ortaya çıkarmıştır.¹⁰ Ahârlı kağıt üzerine sadece altın ve mürekkep kullanarak yapılan bu üslupta genellikle ejder ve hayvan mücadelelerine yer verilmiştir.¹¹ Şahkulu’nun bilinen öğrencileri; Karamemi ve Velican’dır. Şahkulu’nun vefatından sonra saray nakkaşhanesinin sernakkaşı öğrencisi Karamemi olmuştur.¹² Ehl-i hiref defterlerinde Kara Mehmed Çelebi, Mehmed-i Siyah isimlerle anıldığı, Kara ile Mehmed isimlerinin söylenişi halk diliyle Memi’nin eklenmesi sonucu Karamemi olarak anılmaya başlamıştır.¹³

17. yüzyıl 16. yüzyılın devamı niteliği taşımaktadır. Dönemin sonlarına doğru yeni arayışlara gidilmiş ve beklide gerilemeye sebep olmuştur. İğne perdahlarının bezemlerde bu dönem içerisinde kullanılmaya başladığı gözlemlenmiştir. İşçilik kalitesinde düşüşler başlamıştır. Yavaş bir şekilde de olsa batı etkisi kendini göstermiştir. Gül, lale gibi çiçeklerden oluşan buket tasarımları ortaya çıkmıştır. Dönemin devamında Avrupa ile olan temaslar artmış ve gelenekli sanatlara etkisi fazlalaşmıştır.¹⁴

18. yüzyılının en belirgin özelliği Avrupa etkisiyle Barok motiflerinin klasik motiflerin yerini almaya başlamasıdır. Klasik tezhibin önemli olduğu zamanlar geride kalmış yerini Şukufe tarzına bırakmıştır. Saray ve çevresinde de sanata ilginin artması Türk Barok ve Rokokosu adıyla yeni bir üslup olarak yaygınlaşmıştır.¹⁵

19. yüzyılda padişahların ve devletin ileri gelenlerinin batıya duyduğu hayranlık iyice artmış, bu durum resim ve süsleme sanatlarına yansımıştır. Barok ve Rokoko üslupları yerini derinleştirmeye devam ederken, bu yüzyılda Ampir üslup etkisi de katılmaya

¹⁰ MAHİR Banu, (1986), Topkapı Sarayı Müzesi Yıllığı 1, İstanbul Matbaası, İstanbul, s.113

¹¹ DERMAN F. Çiçek, (1998), Osmanlı’da Tezhip Sanatı, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, İstanbul, c.1, s. 489.

¹² ERSOY Ayla, (1988), Türk Tezhip Sanatı, Akbank Yayınları, İstanbul, s. 58.

¹³ BİROL İnci A., (2008), Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı Çizim Tekniği ve Çeşitleri, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, s. 44.

¹⁴ ÖZKEÇECİ İlhan, (1993), Türk Tezyini Sanatı ve Tezyini Motifler, Erciye Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri, No.5. s.58

¹⁵ ÖZKEÇECİ İlhan, A.g.e, s.61

başlamıştır. Asimetrik vazolar, saksılar ve gölgeli boyamalar ile süslememelere boyut kazandırılmış ve buketler eklenmiştir.¹⁶

1.3. Cilt Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İla 19. Yüzyıl)

Bir mecmua ve kitabın yapraklarını dağılmadan ve belli bir sıraya göre bir arada kalmasını sağlayan koruyucuya cilt (cild) denilmektedir. Arapça’da “deri” anlamına gelmektedir.¹⁷ İslamiyet öncesi Doğu Türkistan bölgesinde Uygur Türklerinden kalma olduğu düşünülen ve ilkel şekillerde yapılmış bazı örneklerle rastlanmıştır.¹⁸ İlk zamanlarında tahta kullanılarak hazırlanan kablalar, ilerleyen zamanlarda parşömen kullanılarak yapılmıştır. Kağıdın icadı ve yapımının yaygınlaşması daha düzenli bir şekilde kullanım alanı oluşturmıştır. Uygurlu sanatçıların bazı Çin bölgelerine göç etmesiyle, bu bölgelerde cilt geleneği gelişmeye başlamıştır.¹⁹

Cilt sanatının İslam Dünyası’na etkisi Uygur Türkleri’yle oluşmuştur. İlk örnekleri ise Tolunoğulları dönemini işaret etmektedir. 11. yüzyıl sonlarından itibaren Selçuklular’la beraber Anadolu’da ki beylikler cilt sanatıyla tanışmış ve devam ettirtmişlerdir. Bu devamlılık ilerleyen zamanlarda Osmanlı cilt sanatının gelişimini sağlamıştır.²⁰

Anadolu Selçuklu döneminden günümüze pek fazla örnek kalmamıştır. Günümüze ulaşanlardan anlaşıldığına göre koyu kahve ve vişne çürüğü renkleri dönemin karakteristik özelliklerindendir. Geometrik desenler ve ciltlerde yürütme demiriyle oluşturulan desenler bu devrin özelliğidir. Ayrıca kıvrak dallar, rûmî ve yaprak motifleri fazlasıyla kullanılmış, zemin bölgesinde altın çokça kullanılmıştır.²¹

¹⁶ TAŞKALE Faruk, (2012), 20. Yy. Tezhip Sanatı, Hat ve Tezhip Sanatı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 417-418

¹⁷ ARITAN Ahmet Saim, (1993), Cilt, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, c. 7, s. 551.

¹⁸ DEMİRTAŞ Banu, (2001), Tire Necip Paşa Kütüphânesi’nde Bulunan Şeyh Zeynel Abdin’e ait Tarih-i Medine-i Münevvere Adlı Yazmadaki Tezhip ve Minyatürlerin Türk Sanatı Açısından İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Sanatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

¹⁹ BİNARK İsmet, (1973), Eski Kitapçılık Sanatımız, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara, s. 34.

²⁰ ÇİĞ Kemal, (1971), Türk Kitap Kapları, Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, Ankara, s. 7.

²¹ ERSOY Ayla, A.g.e, s.44.

Osmanlı dönemine bakıldığı zaman 15. yüzyılda Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar ki süreçte yapılan örnekler Selçuklu etkilerinin devam ettiğini göstermektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde ise (1451-1481) Timurlu, Akkoyunlu ve Karakoyunlu etkileri oluşmuştur. İstanbul'un fethinden sonra başlayan yükselme, idari ve siyasi yapılanmanın sağlamlaştırılmasıyla II. Beyazıd dönemlerinde dünya siyasi sahnesine çıkmış, Orta Asya kültürlerini ve Anadolu topraklarında etkilendikleri kültürlerle harmanlayıp kendi özgün sanat dilini oluşturmuşlardır.²²

16. yüzyılda hayranlık uyandıran ciltler ortaya çıkmıştır. Tamamen bezeme kaplamak yerine şemse ve köşebentler kullanılmıştır. Bazı şemseli kablarda köşebent ve şemse arasında oluşan boşluklar değerlendirilmiş, bezeme unsurları kullanılmıştır. 17. yüzyıl bir önce ki dönem özelliklerini devam ettirmiştir. Fakat kompozisyonlarda ve motiflerin işlenmesinde bir gerileme görülmektedir. Köşebentlerin ve bordürlerin olmadığı, şemselerin dikdörtgen ve oval formlarda kullanılmaya başlanmıştır. Klasik formalarda ise salbekler büyütülmüş ve köşebentlere yaklaştırılmıştır.²³ 18. yüzyıl itibarıyla batı etkileri artmıştır. Duraklama döneminden sonra klasik döneme geri dönüş niteliği taşımaktadır. Sadece klasik dönem cilt örnekleri değil başka üslup ve tekniklerde cilt yapımında kullanılmıştır. Lake ciltlerin ön plana çıktığı dönemdir. Lake ciltlerin en önemli örneklerini ise Ali Üsküdari tarafından yapıldığı kabul edilir.²⁴ 19. yüzyılda ise yazma ciltler yaygınlaşmaya başlamış, Zilbahar ve Şukufe kablarn kullanımı artmıştır. Gömme şemse kablarn sıradanlaşmış ve eski gösterişli halini kaybetmişlerdir.²⁵

1.4. Minyatür Sanatı Hakkında Kısa Bilgiler (16. Yüzyıl İla 19. Yüzyıl)

Kelime anlamıyla; Latince “*miniare*”, İtalyanca “*miniatura*”, Fransızca “*miniature*” kelimelerinden türediğı düşünülmektedir. Ortaçağ Avrupası'nın el yazması kitaplarında, bölüm başlarında metnin ilk harflerinin etrafına yapılan süslemelerde kullanılmıştır.²⁶ Türk Dil Kurumu sözlüğünde; “Çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık gölge ve

²² ÇİĞ Kemal, (1973), Türk Kitap Kapları, Türkiyemiz, Apa Ofset, İstanbul, sy. 7, s. 8.

²³ ARITAN Ahmet Saim, (1993) A.g.e, s.557.

²⁴ ARITAN Ahmet Saim, (1993) A.g.e, s.557.

²⁵ TANINDI Zeren, (2003), “Kitap ve Cildi”, Osmanlı Uygarlığı 2, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, s.841-864

²⁶ RENDA Gürsel, (2001), Osmanlı Minyatür Sanatı, Promete, İstanbul, s. 1.

hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı” olarak açıklanmıştır.²⁷ Osmanlı dönemine bakıldığında *nakış* veya *tasvir* sözcükleriyle anlatılan minyatür; yazma kitapların metnini açıklamak amacıyla kullanılan resimlerdir.²⁸

Doğu ve Batı toplumlarında bilinen çok eski bir tarzıdır. Doğu Türkistan’da Kara Hoça harabelerinde görülmüştür. Bu örnekler 8. ve 9. yüzyıl Uygur Türkleri tarafından uygulanmış duvar resimleridir.²⁹ Doğu ve Batı minyatürleri sanat yönünden neredeyse aynıdır. Renk, konu ve biçim gibi özellikleri açısından farklılıklar gözükmemektedir. Türk’lerin İslamiyet’i kabulünden önce yapılan yazmalarda Uygur prens ve prensesleri ile rahipleri resmetmektedirler. İslam sanatında ise ilk örnekleri Mısır’da parşömen üzerine yapılmış resimlerle mevcuttur.³⁰

Anadolu Türkleri’nin resim sanatına ilgisi Beylikler dönemi ile başlamış, Selçuklular döneminde önemi artmıştır. Bu anlayış içerisinde sanatkarları himayeleri altına alınmış ve kitap sanatlarına atfedilen değer önem kazanmıştır. Selçuklulardan sonra Osmanlı Devleti de bu anlayışla devam etmiştir.³¹

Osmanlı döneminde öncelikle padişahlar daha sonrasında devlet yönetiminde önemli rolü olan vezirler, valiler, şehzadeler ve hanım sultanlar bu sanatın korunmasında etkili kişiler olmuşlardır. Fatih Sultan Mehmet döneminde batı etkisi olan unsurlar II. Beyazıt döneminde Türkmen etkilerine dönmüştür. Daha sonraları Tebriz’in Osmanlı topraklarına katılmasıyla birlikte Safevi etkileri artmıştır.³² En önemli ve parlak dönemini diğer sanatlarda olduğu gibi Kanuni döneminde yaşamıştır. Bu dönemin en ayırt edici tarafı ise ilginç tasvir yeteneği ve getirdiği yenilikler sayesinde Matrakçı Nasuh farkıdır. Yapmış olduğu minyatürler, yeni bir bakış açısı kazandırmasının yanı sıra harita ve belge

²⁷ www.tdk.gov.tr, Aralık 2018

²⁸ BİNARK İsmet, (1978), Türkler’de Resim Ve Minyatür Sanatı, Vakıflar Dergisi, Ankara, sy. 7, s.221.

²⁹ KESKİNER Cahide, (1985), Minyatür, San’at Çevresi, Ekim, İstanbul, sy. 84, s. 25.

³⁰ ASLANAPA Oktay, (1993), Türk Sanatı El Kitabı, İnkılap Kitapevi, İstanbul, s. 364.

³¹ YILDIZ Ahmet, (2006), Türk Minyatür Sanatı, Tefekkür Dergisi, Ekim, İstanbul, sy. 8, s. 16.

³² İPŞİROĞLU M. Şevket, (1975), İslam’da Resim Yasağı ve Sonuçları İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 108.

niteliği taşımaktadır. Sefer güzergahları üzerindeki kale, köprü, köy, şehir gibi yerleri abartıdan uzak bir şekilde anlatmıştır.³³

18. yüzyılla beraber albüm yapımları ve figür çalışmaları artmıştır. Saray nakkaşhanesi 16. yüzyıl üslubunu sürdürmeye çalışsa da batı sanatının etkileri ortaya çıkmaya başlamıştır. 18. yüzyıl minyatür alanında üretimin en fazla olduğu dönemidir. Lale devrinin resim konusunda gelişen kültür ortamında minyatür alanında da yaratıcılığın sınırları zorlanmıştır. Dönemin en ünlü ustası Levni'dir. "Sünnet düğünü" minyatürleri en dikkat çeken olmakla beraber portre geleneğini bozmamış ve kitaplardan bağımsız minyatürler yapmıştır. Minyatür sanatına ilk kadın figürleri Levni sayesinde girmiştir.³⁴

1.5. Teze Konu Olan Yazmaların İçeriği Hakkında Kısa Bilgiler

Kur'ân-ı Kerîm İslam dünyasına ait kutsal bir kitaptır. "Allah kelâmı" olarak tanımlanır. Bir grup âlime göre karn kökünden türemiş ve bir şeyi başka bir şeye yaklaştırmak, katmak anlamındadır. Kuran kelimesine kök olarak karâ'ini gösterirler. Çünkü âyetlerin bir kısmı diğerlerini tasdik etmektedir. Toplamda 114 sûrede toplanmış 6200'ün üzerinde ayetten oluşmaktadır.³⁵ Son peygamber Hz. Muhammed'e indirilen Kuran-ı Kerim, Allah kelamı olması sebebiyle bütün sözlerden üstündür ve bundan dolayı kutsaldır. Ortaya koyduğu gerçekler herhangi bir insanın ortaya koyabileceğinden üstündür. Mushaflarda yazılı olarak bulunmasının yanı sıra ezberlenerek nesiller arası sözlü olarak da aktarılmıştır. Peygamberlerin aldıkları mesajları iletmeleri görevini haricinde, kendi hayatlarına da yansıtarak örnek olmuşlardır.³⁶

Delâ'il'ül-Hayrat gibi elyazması kitaplar; Kur'ân-ı Kerîm'den sonra yazma kitaplar olarak dini, ilmi ve edebi eserler gelmektedir. Delâ'il'ül Hayrat Kur'ân-ı Kerîm'den sonra çok okunan bir dua kitabıdır. Okuyanların sevap kazanacağı, dünyevi işlerinin başarılı

³³ YURAYDIN Hüseyin G. (1976), Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.23-24

³⁴ ATASOY Nurhan, (1986), Osmanlı Kıyafetleri Fenerci Mehmed Albümü, Vehbi Koç Vakfı, İstanbul, s.19

³⁵ BİRİŞİK Abdulhamit, (2002), Kur'an, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, cilt 26, s.383-388

³⁶ YAŞAROĞLU Kamil, (2010), Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed, 1400. Yılında Kur'an-ı Kerim, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul, s.42.

olacağı gibi inanışlarla okunmaktadır. Hz. Peygamber'in şefaatine nail olunacağı inanıldığından oldukça fazla önem verilmektedir.³⁷

Hz. Muhammed (s.a.s) için okunan ve salavat denilen duaları içeren kitaptır. Delâ'ilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-envar fî zikri'ş-salât'a-le'nnebiyyi'l-muhtâr tam adıdır. Delâ'il, fıkıh ve tasavvuf âlimi Şeyh Ebü Abdullah Muhammed b. Süleyman el Cezûli tarafından derlenmiştir. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra Mekke, Medine ve Kudüs'e gitmiş ilmini geliştirmiştir. Fas'a geri döndüğünde Delâ'ilü'l-Hayrat adlı eserini Arapça olarak yazmıştır. Okuma düzenine sahip olan kitaptır. Haftanın hangi günü hangi bölümün okunması gerektiğini metin başlıklarında yazılıdır ve bu alanlar tezhiplenmiştir. Hepsinde olmasa da bazı Delâ'il'ül Hayrat'larda Hz. Peygamber'in tesbih, nalın, leğen, ibrik ve giysi gibi eşyaları da resmedilmiştir.³⁸

³⁷ ULUDAĞ Süleyman, (1994), Delâ'il'ül Hayrat, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, cilt 9, s. 113-114

³⁸ GÜNDÜZ Hüseyin G. (2015), Hat ve Tezhip Şaheseri Bir Eser: Delâ'ilü'l-Hayrat, Klasik Sanatlar Yıllığı, İstanbul, s.46-55

BÖLÜM 2: DR. EMEL ESİN KOLEKSİYONUNDAKİ YAZMA KİTAPLAR

2.1. Kur'ân-ı Kerîm

2.1.1. Kur'ân-ı Kerîmlerdeki Müzehhep Sayfalar

Kuran-ı kerim, islamiyetin kabulü ve yayılmasıyla beraber, en son ve en güzel olanın herkes tarafından öğrenilmesini sağlamak için kitap haline getirilmiş ve çoğaltılmıştır. En değerli hazine olarak kabul edilen Kur'ân-ı Kerîm'in özenli yazılması ve güzel görünmesi için en değerli maden olan altın ve boyalarla süslemeler yapılmıştır. Hattatın gayesi, insan elinin yazabileceği en güzel yazı ile yazmak, müzehhibin ise ona yakışan en güzel renkleri kullanarak mükemmeli yakalamaktır. Mushafların bezenmesinde klasik kurallara sadık kalınarak her dönemde sanat anlayışının değişmeden ve güzel örneklerinin devamlılığının esası bozulmamıştır.³⁹ Bu esaslar içerisinde süslemelerin ise her birinin ayrı bir yeri ve manası vardır. Bunlar:⁴⁰

Zahriye Sayfası: Esas metnin başladığı sayfanın arkasındaki sayfa veya sayfalar için kullanılan terimdir. Karşılıklı iki tane olduğu gibi tek olarak da kullanıldığı yazmalar bulunmaktadır. Dikdörtgen, madalyon, kare ve mekik formlarında kullanılmıştır. Müzehhibin tüm hünerini gösterdiği sayfalardır. Kim için ya da kime ait olduğu yazılmış ise bu sayfadan öğrenilmektedir. Bunu belirten yazıya ise temellük kaydı adı verilmektedir.⁴¹

Serlevha Sayfası (Dibace-Unvan Sayfası): Yazma eserlerde metnin başladığı sayfaya verilen isimdir. Zahriye sayfasından hemen sonra gelir ve zahriye tezhibinden sonraki en gösterişli tezhibe sahiptir. Karşılıklı iki sayfada yer alır. Yazı sahasını sınırlı alanda tutar. Tezhipli kısım yazı sahasının üzerinde yer alıyorsa unvan sayfası adını almaktadır.⁴²

³⁹ DERMAN Çiçek F., (2010), Tarihimizde Mushafların Bezenmesi, Diyanet İlmi Dergi, cilt.46, S.4, s.138.

⁴⁰ DURAN Gülnur, (2012), Tezhip, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, cilt.41, s.63-65

⁴¹ DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

⁴² DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

Sûrebaşı: Ara başlık, bahir başı, bölüm başı, fasıl başı gibi farklı isimlerde kullanılmaktadır. Yazma kitaplarda fasıl ve bahir denilen her bölümün başında kullanılmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'ler de ise bu başlıklara sûre adı, âyet sayısı ve kaçınıcı sûre olduğu yazılmaktadır.⁴³

Durak Tezhibi: Yazma eserlerde âyet ya da cümle sonlarına yapılan rozet şeklindeki bezenmiş noktalardır. Yazının okunma sırasında bir süreliğine duraklama yapılması (nefes almak-es vermek) gereken yerleri göstermektedir.⁴⁴

Mushaf Gülleri: Güller sayfa kenarlarına yapılan tezyini madalyonlardır. Hem okuyan kişiye hem de yazan kişiye kolaylık sağlamak amacıyla sûrelerin bölünmesinde hamse ve aşere gülleri, cüzlerin bölünmesinde hizip, nıfs gülleri secde edilmesi gereken yerde de secde gülü olarak isimlendirilen güller kullanılmıştır.⁴⁵

Ketebe Sayfası: Hâtime veya ferağ kaydı olarak da isimlendirilmiştir. Yazmalarda kitabın bitiş kısmına yapılan bezemeli alandır. Nâs sûresinin devamında hattatın bitiş duası ile imzası ve kitabın yazılış tarihi bu sayfada belirtilmektedir.⁴⁶

⁴³ DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

⁴⁴ DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

⁴⁵ DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

⁴⁶ DURAN Gülnur, (2012), A.g.s, s.63-65

2.2. Katalog

2.2.1. 196 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 196

Eser Adı : Kur'ân-ı Kerîm

Eser Dili : Arapça

Yazım Yılı : 1110/1698-99

Eser Dış Ölçüleri : 98 x 138 mm

Eser İç Ölçüleri : 96 x 136 mm

Yaprak Sayısı : 353 yaprak

Satır Sayısı : 15 satır

Yazı Türü : Metin içi Nesih,

: Sûre Başı Rikaa

Eserin Hattatı : Ahmet b. Mahmud Hamidullah

Eserin Müzehhibi : Bilinmiyor

2.2.1.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 1:

196 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, koyu kahve deri üzerine, alttan ayırma salbek şemse ve köşebentli yapılmıştır. Köşebent, şemse ve salbek içerisine hatâyî grubu motifler kullanılmış, zeminine altın sıvama uygulanmıştır. Köşebent ve şemse arasında kalan boşluk kısımları iplik kullanılarak küçük ebatlı tığlar ve uç kısımlarında çift tahrir yaprak motifleri kullanılmıştır. İçten dışa doğru köşebentler cedveller ile sınırlandırılmıştır. İçten dışa doğru üç adet arasuyu şeklinde tasarlanmıştır. İç kısımda bulunan arasuyu, 1mm zemin rengi bırakıldıktan sonra 1mm kalınlığında cedvel ile çevrilmiştir. Orta kısımda bulunan arasuyu alttan ayırma bulut ve rumi motifleri kullanılarak yapılmış, zeminine altın sıvama uygulanmıştır. En dış arasuyu zemini altın sıvama uygulanmış ve zencerek uygulaması yapılmıştır.

Resim 2:

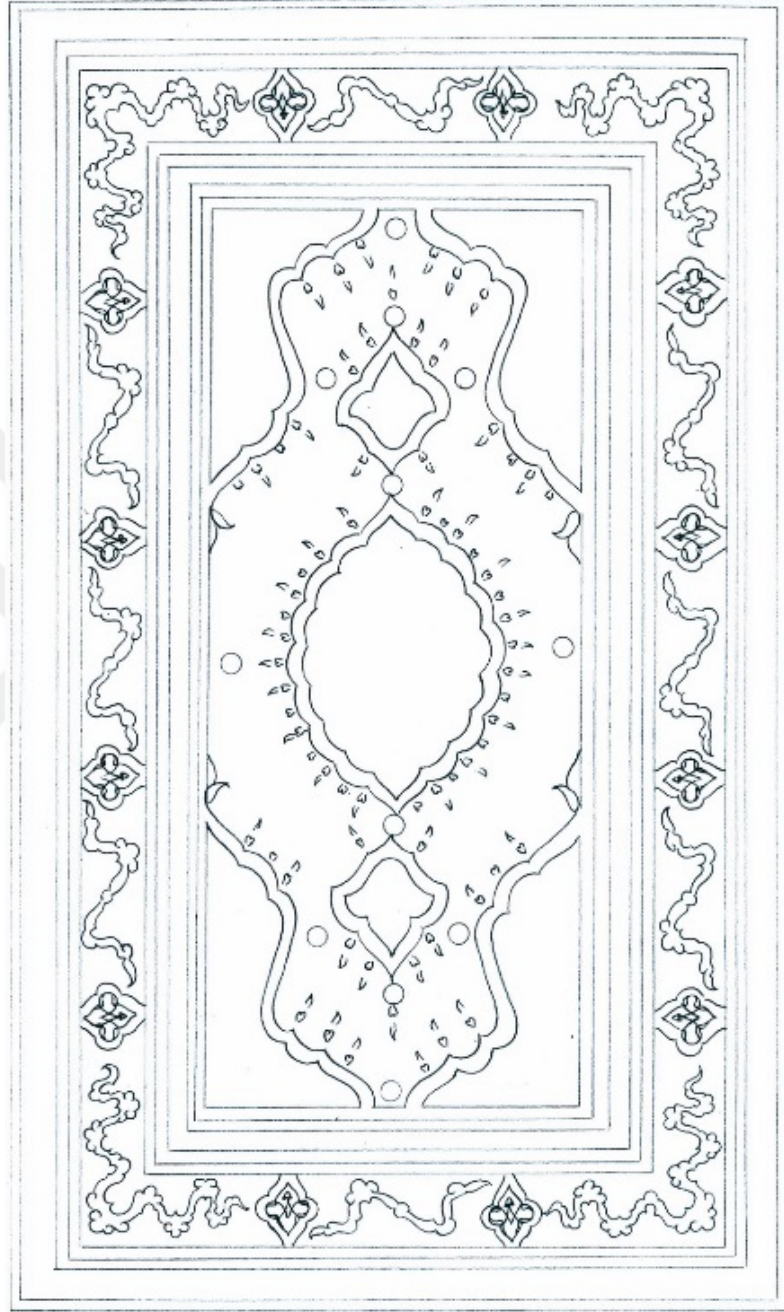
196 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

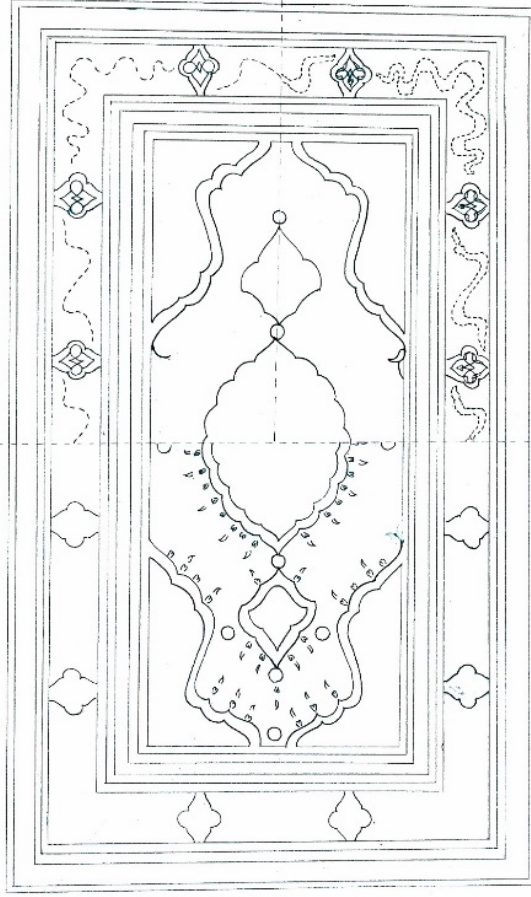
Çizim 1:

196 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni

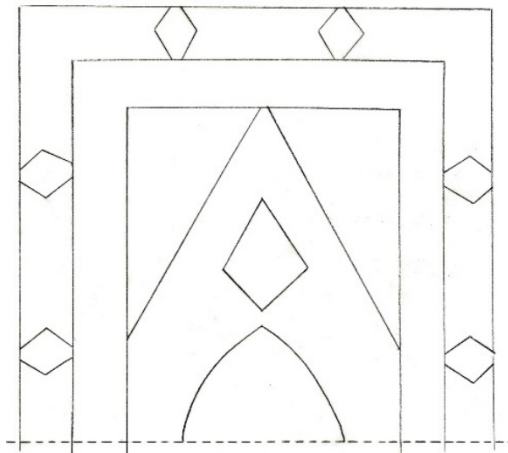
Çizim 2:

196 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin Plan ve Kanaviçesi

Çizim 3:

196 Numaralı Eserin Alt Kabı Desen Şeması

Resim 3:

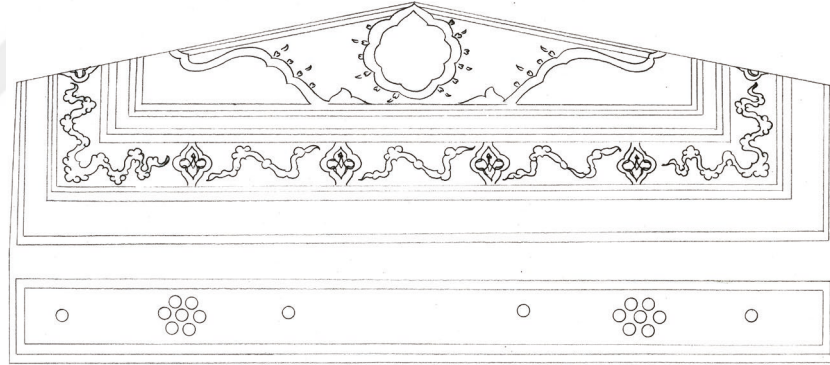
196 Numaralı Eserin Sertab ve Miklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

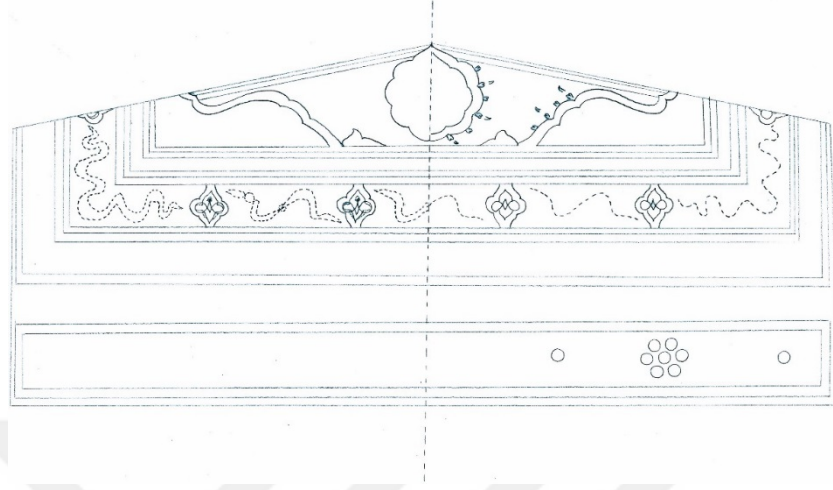
Çizim 4:

196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Deseni

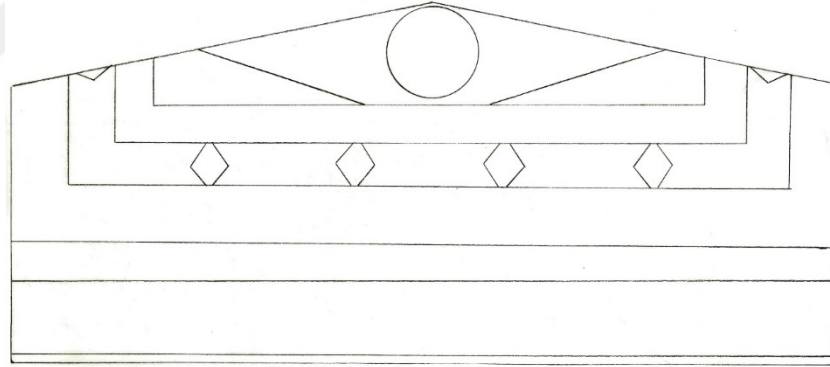
Çizim 5:

196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Deseninin Plan ve Kanaviçesi

Çizim 6:

196 Numaralı Eserin Sertab ve Mikleb Desen Şeması

Mikleb kısmında alt ve üst kapta olduğu gibi hatâyî grubu motifleri ve bulut motifleri kullanılmıştır. Sertab kısmında penç motifine benzer altın noktalar koyularak ve cedvellenenek değerlendirilmiştir. Cildin belirgin şekilde hasarlı alanları bulunmaktadır. Sertab'ın alt kap ve mikleple birleşme noktalarında ciddi aşınmalar görülmektedir. Sırt kısmının uç kısımlarında aşınmalar mevcuttur. Alt ve üst kaba bakıldığında ise motiflerin zaman içerisinde aşındığı ve motif detaylarının kaybolduğu görülmektedir

2.2.1.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 2, 40, 60, 90, 93, 95, 219, 252, 254, 299, 322, 394 numaralı sayfaları yırtılmıştır. 353 yapraklı ve 15 satırlı, nohûdi renk tonunda filigranlı kağıt kullanılmış, nesih hatla ile yazılmıştır. Toplam 202 sayfada bezemeli alan vardır.

1b-2a sayfaları tam sayfa serlevha tezhibi bulunmaktadır. Sayfanın sırt kısmına yakın olan cedvel kalınlığı 5mm genişliğinde olup sayfa içerisinde kullanılan diğer cedveller 1mm kalınlığında yapılmıştır. Cedvellerde altın güçlü şekilde kullanılmış ve tahrir, iplik, kuzu ile desteklenmiştir. Sure başı alanı iki arasuyu ile ayrılmıştır. 1mm ve 2mm kalınlığında yapılan arasularında limon küfü ve bordo renkleri kullanılmıştır. Sure başı alanı içerisinde kitabe alanı oluşturulmuş, zemin altın sıvanarak yazı beyaz renk ile yazılmıştır. Alan $\frac{1}{4}$ simetri olarak düzenlenmiş, büyük dilimli yapraklar yardımıyla desen alanı bölünmüştür. Kitabe alanı ve yaprakların arasında ki boşluk mavi renk ile doldurulmuş, yapraklardan sonra kalan kısım ise altın sıvama yapılmıştır. Arasuyu alanına desen olarak artı (+) işareti tercih edilmiştir. Metin alanının iki yanına denk gelen koltuk tezhiplerinin genişliği 1cm, yüksekliği 8,9 cm'dir. İç kısmında kitabe alanı açılarak içi altın sıvama yapılmıştır. Altın üzerine penç ve yaprak motifleri kullanılmıştır

Kenar suyu, iç kısımlarından ayırma rumi motifleriyle paftalanmış, iç kısımları mavi renge boyanmıştır. Rumi motiflerinin dış kısmından desen alınının sonuna kadar olan kesim altın sıvama yapılarak doldurulmuş, dendanlı sınır bölgesi yapılmıştır. Alan genişliği 3cm'dir. Rumi motifleri mat altın, zemin sıvaması ise parlak altındır. Sayfa içerisinde kullanılan motiflerde penç motifi ağırlıktadır. Hatayi motifi, simetrik alan oluşturan rumi motiflerinin iç kısımda kullanılmıştır. Motifler beyaz, yavruağzı ve limon küfü renkleriyle yapılmış, yapraklar da kırmızı renk kullanılmıştır. Tığlar sayfa sonuna kadar uzatılmış, mavi renkte çift tahrir motiflerle yapılmıştır. Metin alanında yazı siyah is mürekkebi ile yazılmıştır. Satır aralarında ki boşluklarda beyne's-sütur yapılarak altın sıvanmıştır.⁴⁷ Sayfa, "İklil" sayfa düzenindedir.

Beyn's-sütur: Yazı tezhibinde, satır aralarına yapılan ve dendanlarla sınırlandırılan tezyîni iş.

⁴⁷ DERMAN F. Çiçek, (2012), Hat ve Tezhip Sanatı, Ankara, s. 526

Resim 4:

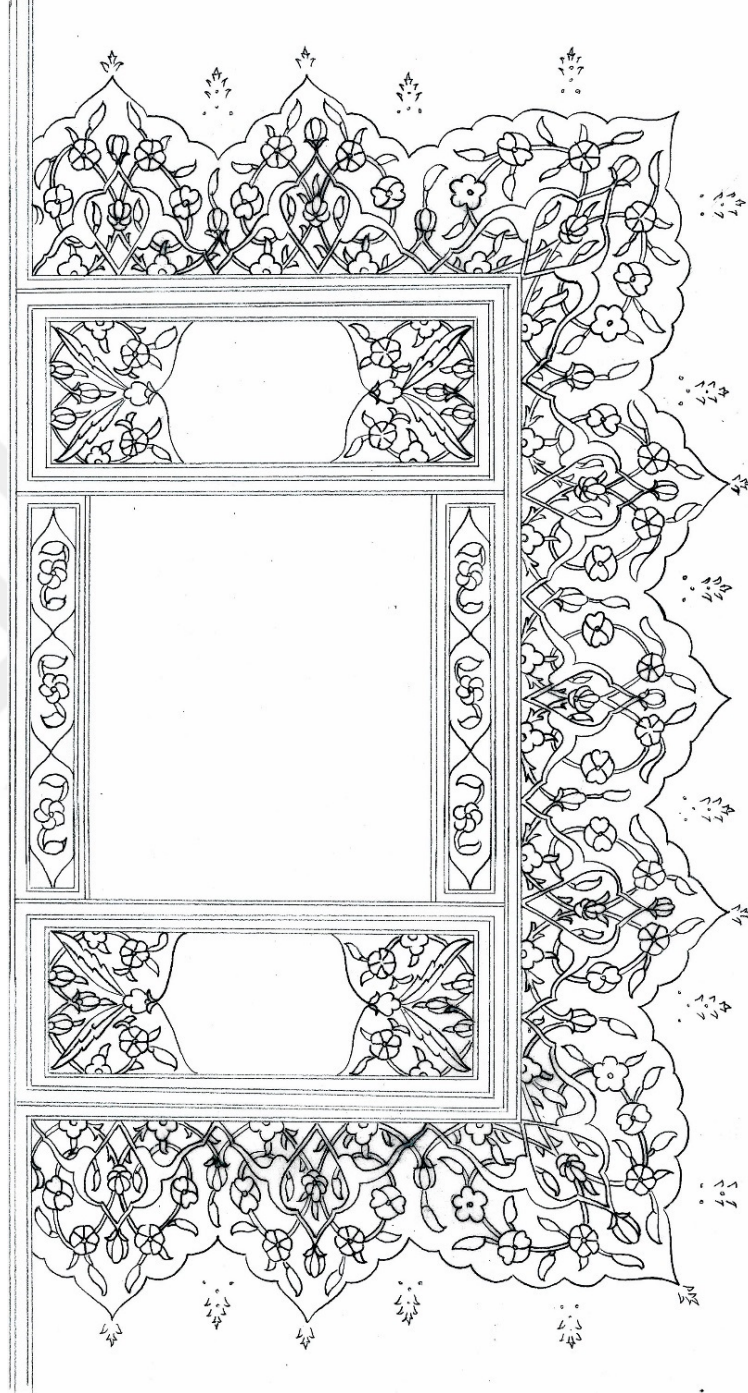
196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

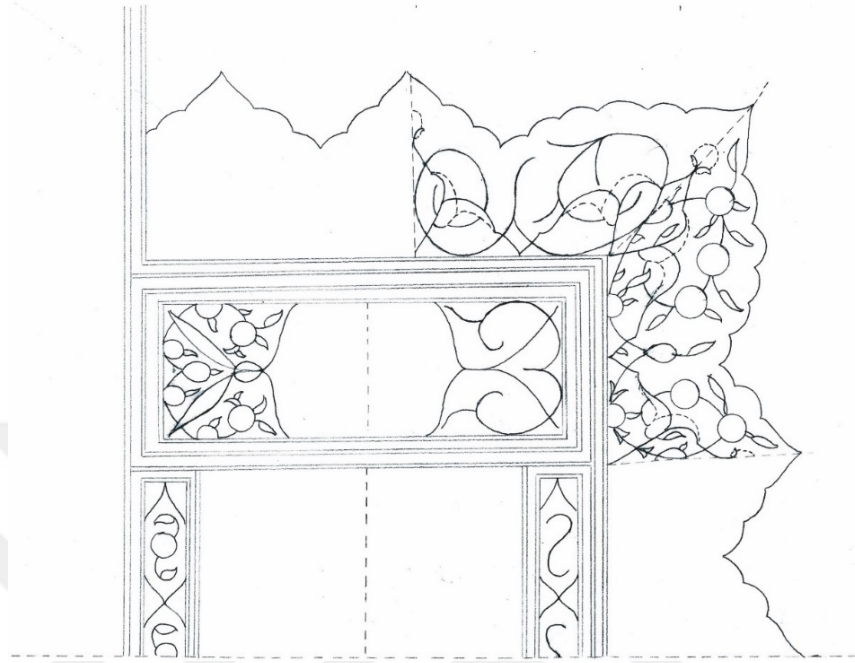
Çizim 7:

196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni

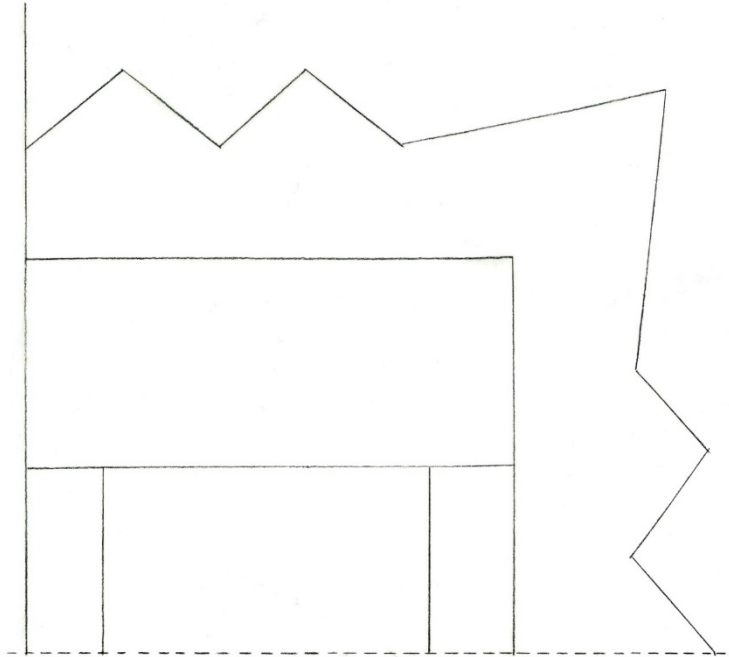
Çizim 8:

196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 9:

196 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi ½ Desen Şeması

Sure başları, 1cm yüksekliğinde 5,5cm genişliğindedir. 111 adet sure başı vardır ve hepsinde aynı motifler kullanılmıştır. Bazı sure başı alanlarında ölçüleri daraltılmış ama motifler alana göre sıkıştırılmıştır. Tüm zemin altın sıvama yapılmış motifler altın üzerine uygulanmıştır. Sure başlarının etrafını çerçeveleyen arasuları 2mm genişliğinde olup limon küfü, bordo, ve mavi renkleri kullanılmıştır.

Resim 5:

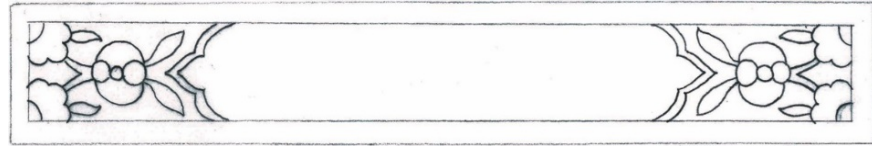
196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi, V. No: 316a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

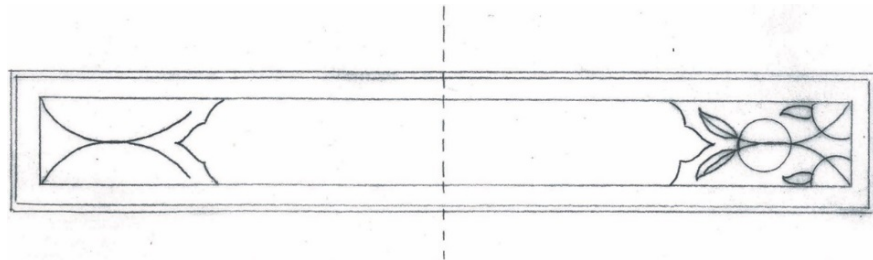
Çizim 10:

196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni

Çizim 11:

196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 6:

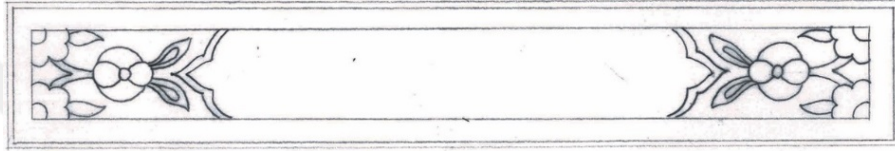
196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi, V. No: 340b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

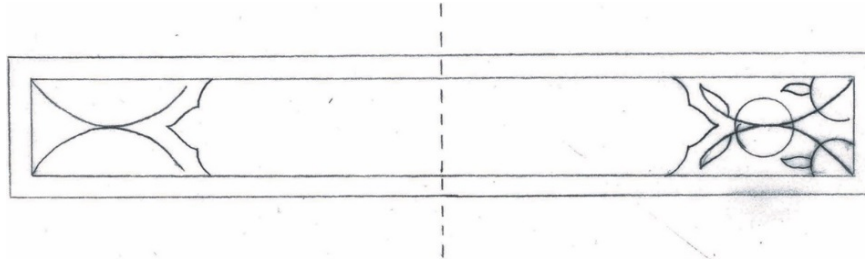
Çizim 12:

196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni

Çizim 13:

196 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhip Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Mushaf gülleri, 130 adet olup birbirinden farklı 4 adet gül motifi bulunmaktadır. Mushaf güllerinin yükseklikleri 1,5 cm ile 4,5 cm olarak iki farklı ölçüdedir. Hepsinde altın kullanımı fazladır. Tahrirleri siyah renk, yazı alanlarının etrafı ise borda renktedir. Tığları ise mavi renkte ve çift tahrir motiflerle yapılmıştır.

Resim 7:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – A-, V. No: 52b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

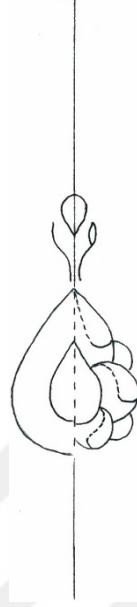
Çizim 14:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – A- Deseni

Çizim 15:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – A- Deseni Plan ve Kanaviçesi

Resim 8:

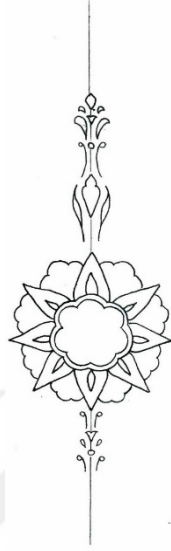
196 Numaralı Eserin Gül Tezhibi, Hizip Gülü – B –, V. No: 64b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

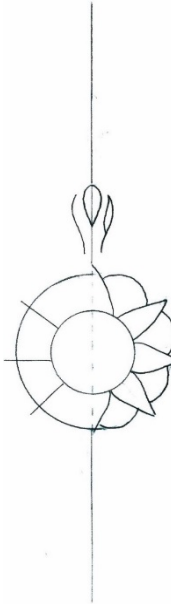
Çizim 16:

196 Numaralı Eserin Gül Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni

Çizim 17:

196 Numaralı Eserin Gül Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 9:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – C-, V. No: 163b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 18:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – C- Deseni

Çizim 19:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – C- Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 10:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü - D-, V. No: 308b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

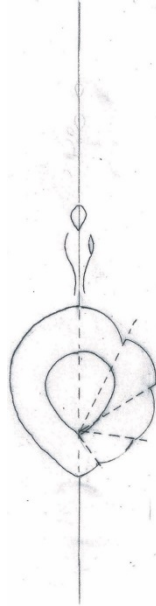
Çizim 20:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü - D- Deseni

Çizim 21:

196 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü - D- Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Bezeme yapılmayan sayfaların hepsinde metin çevresi cedvel ile sınırlandırılmıştır. Dış kısımda kalan cedvel 3mm, iç kısımda kalan cedvel ise 1mm kalınlığındadır. İki cedvel arasında kağıt zemin boşluğu bırakılmıştır. En dış kısmında ise bordo renk kuzu yapılarak sade bir şekilde bırakılmıştır.

Hâtime sayfası tezhibi, zemini tamamen kaplayacak şekilde transfer altın ile kaplanmıştır. 1mm kalınlığında cedveller arasına 3mm kalınlığında limon küfü rengiyle arasuyu yapılmıştır. Sadece dört köşesine gelecek şekilde ayırma rumi motifleri kullanılmış, iç kısımlarına cedvele dayalı şekilde penç motifleri yerleştirilmiştir.

Resim 11:

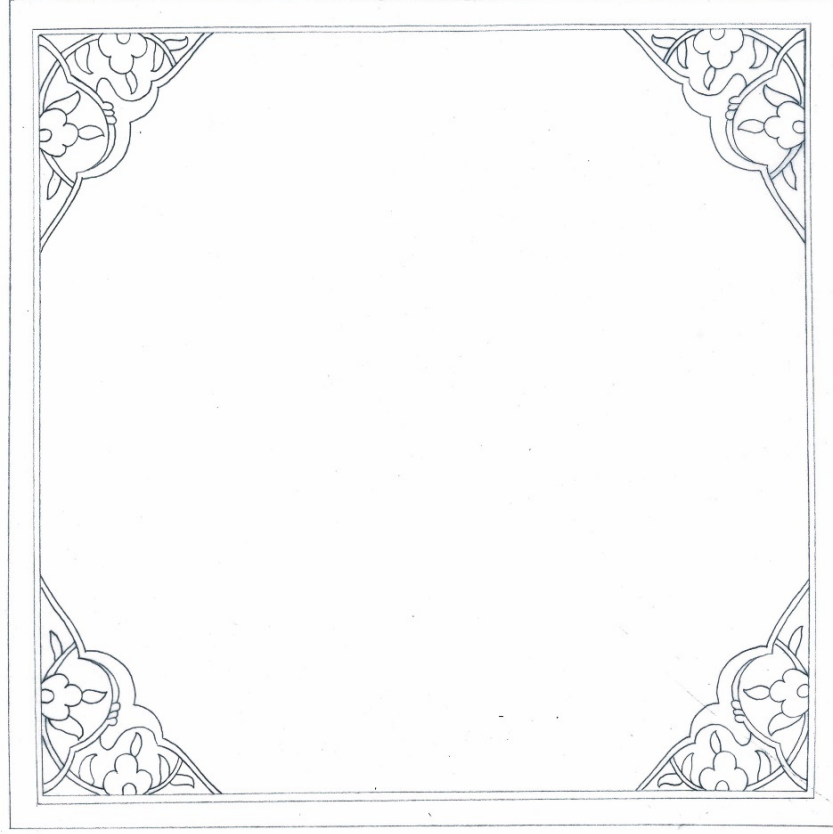
196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 358b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

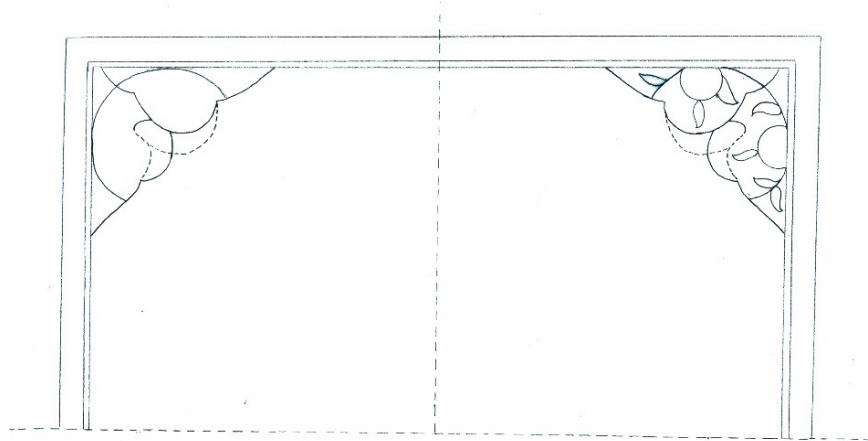
Çizim 22:

196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Deseni

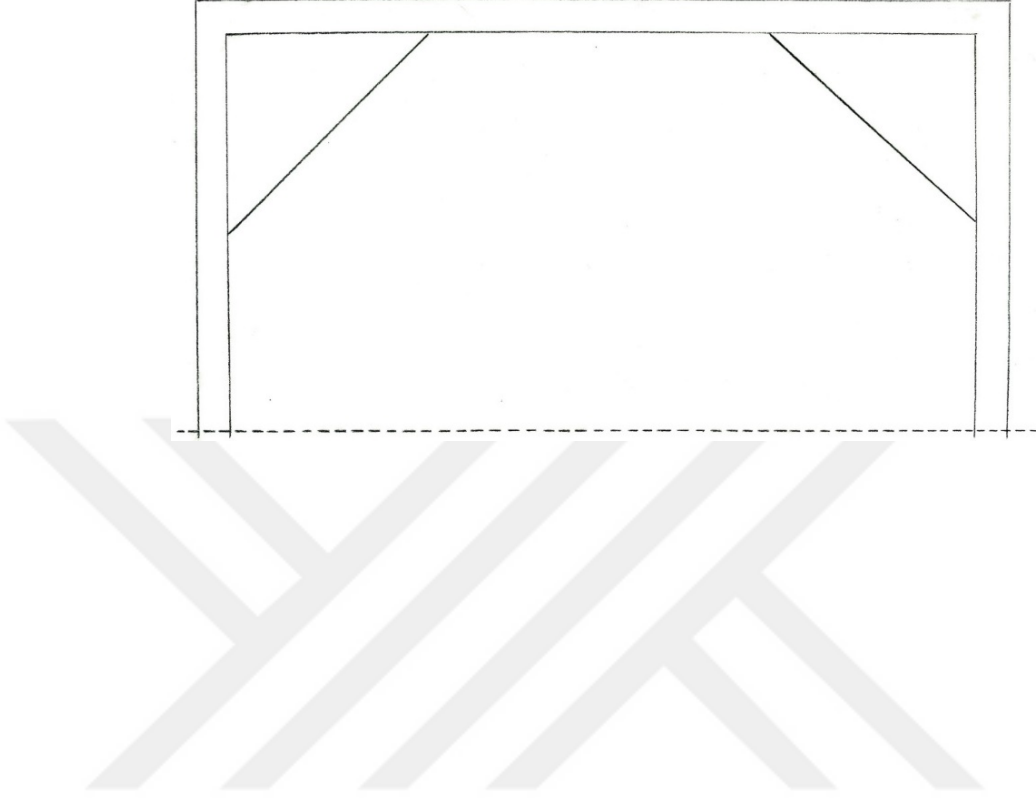
Çizim 23:

196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ¼ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 24:

196 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ½ Şeması

2.2.2. 197 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 197

Eser Adı : Kur'ân-ı Kerîm

Eser Dili : Arapça

Yazım Yılı : 1291/1874

Eser Dış Ölçüleri : 105 x 165 mm

Eser İç Ölçüleri : 104 x 164 mm

Yaprak Sayısı : 302 yaprak

Satır Sayısı : 15 satır

Yazı Türü : Metin içi nesih

: Sûre başı rikaa

Eserin Hattatı : El-Hac Hafız Atâ Efendi b. El-Hac Kâmil Efendi Şumnuvi

Eserin Müzehhibi : Bilinmiyor

2.2.2.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 12:

197 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, koyu bordo deri üzerine yazma cilttir. Üzerinde Vakıa Suresi, 77, 78, 79 ve 80 ayetleri yazmaktadır. Beyzi Sultan Mahmud güneşi şeklinde şemse motifli ve köşebentlidir. Orta ve dış kısımlarına cedvel ve arasuyu yapılmıştır. Arasuları zencereklidir. Alt kap, üst kap ve miklep bölümlerinden ayrı olarak sertab kısmına farklı desenli zencerek uygulanmıştır. Alt ve üst kapların her iki kısa kenar taraflarına denk gelecek şekilde iki arasuyu arasında tevki yazı çeşidi ile yazılmış hat yazılar bulunmaktadır. Üst kap ve sertab bölümlerinde ciddi tahribatlar görülmektedir. Sertab bölümünün alt kap ve miklep bölümlerinden ayrılmaması için bant yardımı ile tutturulmuştur.

Resim 13:

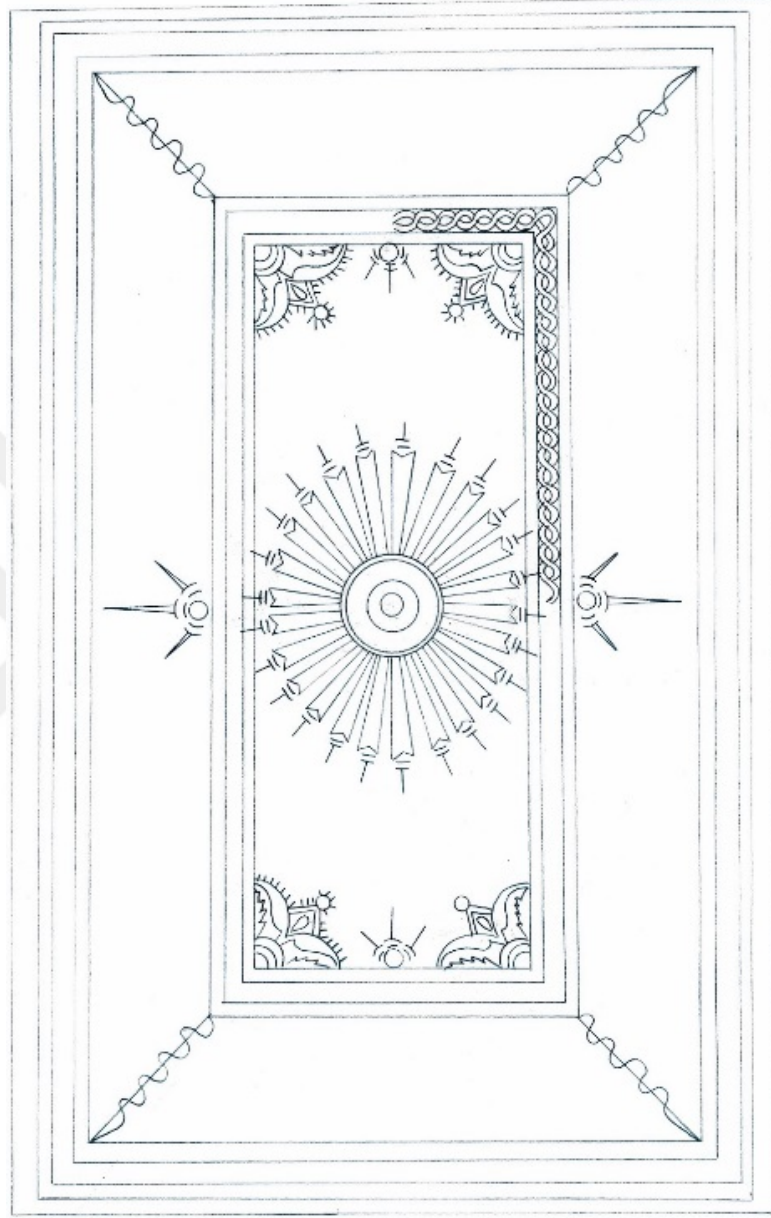
197 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

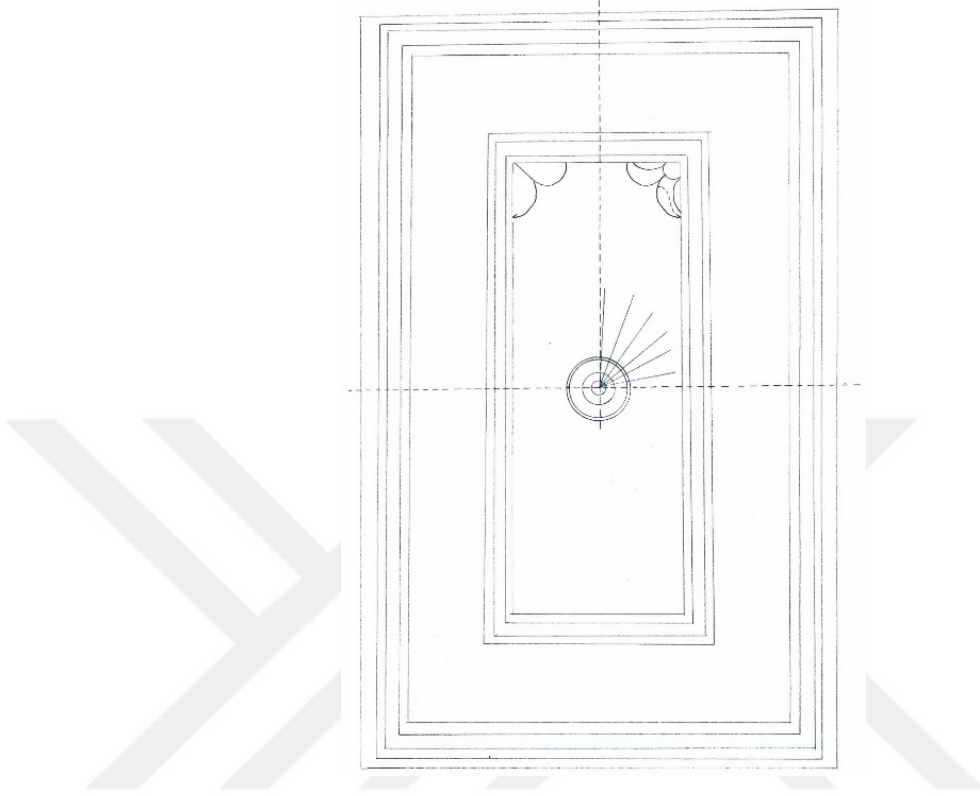
Çizim 25:

197 Numaralı Eserin Alt Cilt Kabının Deseni

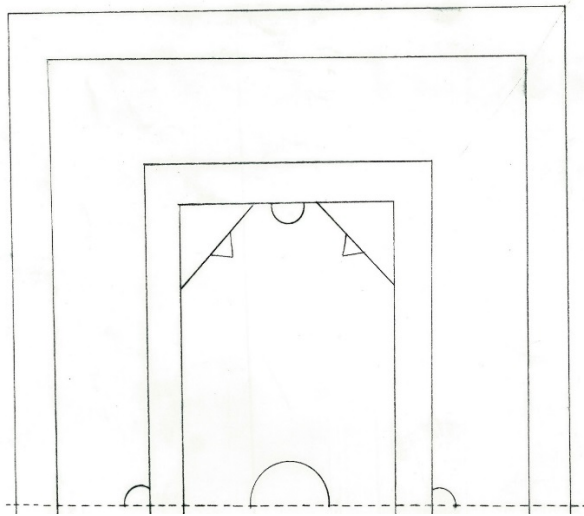
Çizim 26:

197 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin, ¼ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 27:

197 Numaralı Eserin Alt Cilt Kabı Deseninin ½ Şeması

Resim 14:

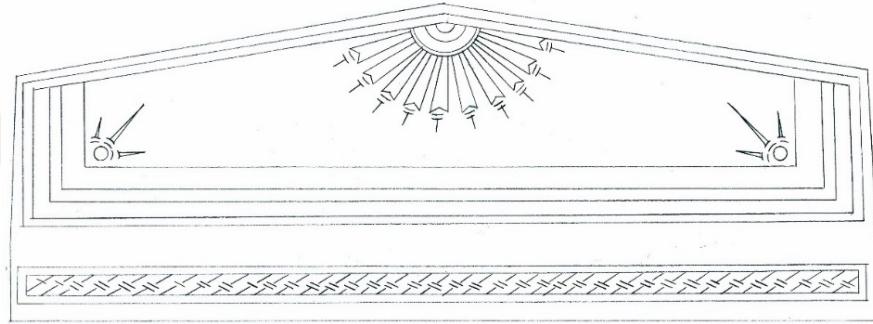
197 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

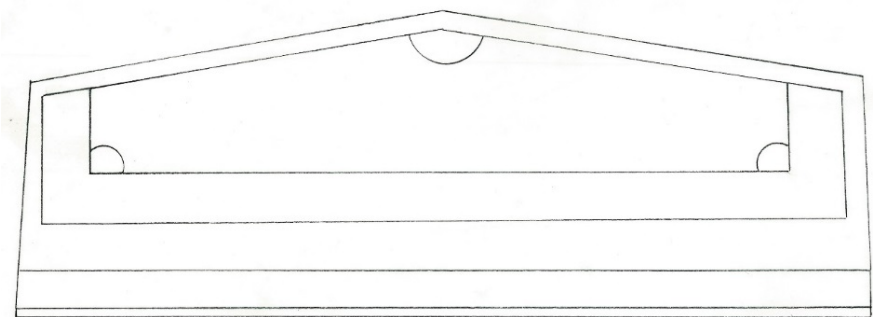
Çizim 28:

197 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi Deseni

Çizim 29:

197 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi Desen Planı

2.1.3.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 302 yapraklı ve 15 satırlı, nohudi renk tonunda ince ve aharlı kağıt kullanılmıştır. Toplam 192 sayfada bezeme unsuru bulunmaktadır.

1b-2a sayfaları tam sayfa altın varak kaplanmış zemin üzerine tezhip uygulanmıştır. Sayfanın sırt kısmına yakın 6mm kalınlığında cedvel yapılmıştır. Tezhipli alanları çevreleyen diğer cedvellerin ölçüleri 1mm'dir. Sure başı alanında kitabe açılmış ve zemini altın sıvalıdır. Yazı altın üzerine beyaz renkle yazılmıştır. $\frac{1}{4}$ simetrik alan 2mm kalınlığında iki adet arasuyu ile çevrilidir. Açık mavi ve açık bordo renkle doldurulmuştur. İç kısmında rumi ve hatayi grubu motifler kullanılmıştır. Metin alanı 4cm çapında bir daire içinde yer almaktadır. Daire açık mavi ve kobalt mavi renklerinde arasuyu olarak kullanılmıştır. Metin yazısı siyah is mürekkebi ile yazılmış ve satır aralarına beyaz sütün yapılmıştır. Cedveller ve daire arasında kalan bölümler köşebent alan oluşturmıştır. Bu alanlar Hatayi grubu motiflerle bezenmiştir. Bu alan içerisindeki ve kenarsuyu alanında olan motifler, tahrir ve yeşil renk kullanılarak yapılmış ve zemin de kullanılan altından ayrılmıştır. Motifler klasik motif inceliğinde olmayıp daha etli yapıda yapılmıştır. Kenarsuyu kısmında rumi motiflerini irice kullanarak pafta alanları oluşturulmuştur. Etrafı ise pafta formuna uygun şekilde arasuyu, iplik ve cedvel yapılmıştır. Rumi motiflerinin ortasında kullanılan penç motifi dört dilimli kullanılmıştır. Haç görünümüne benzeyen bu motif, eserin müzehhebinin gayrimüslim olabileceğini düşündürmüştür.

Resim 15:

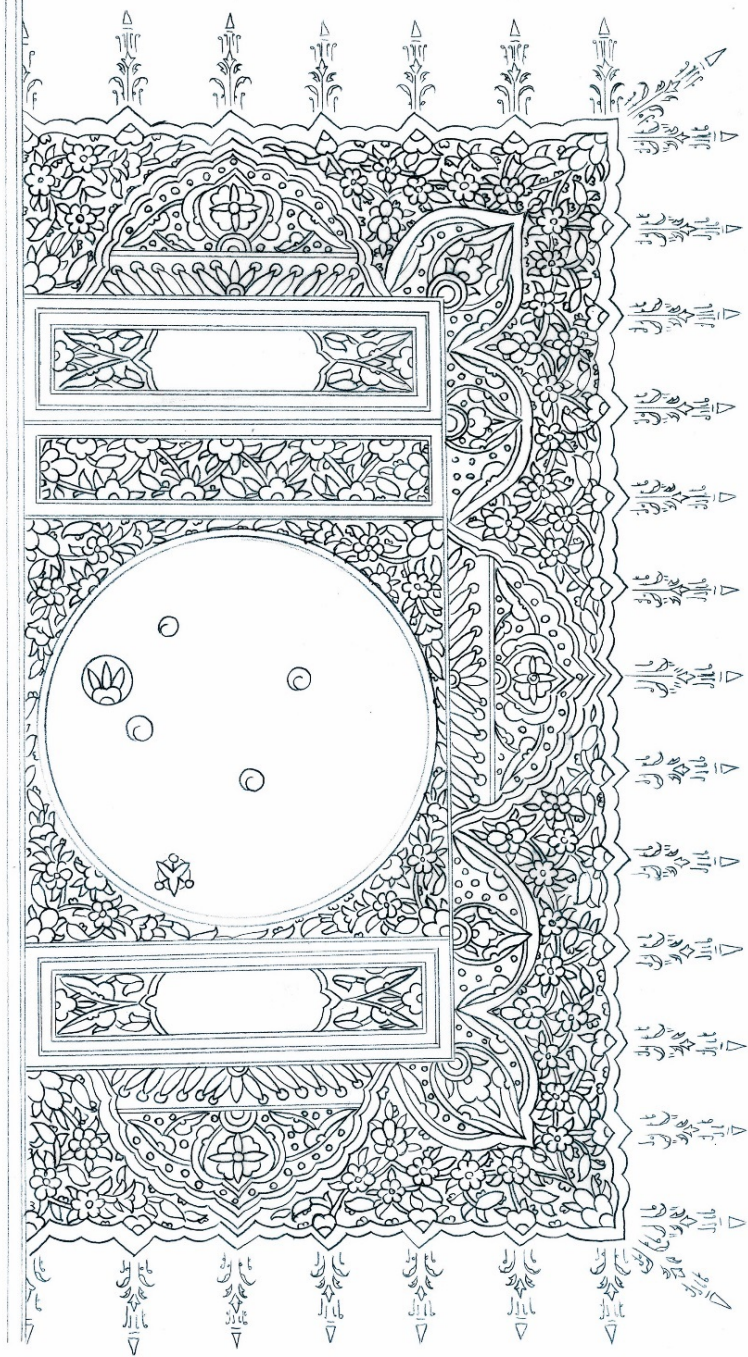
197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

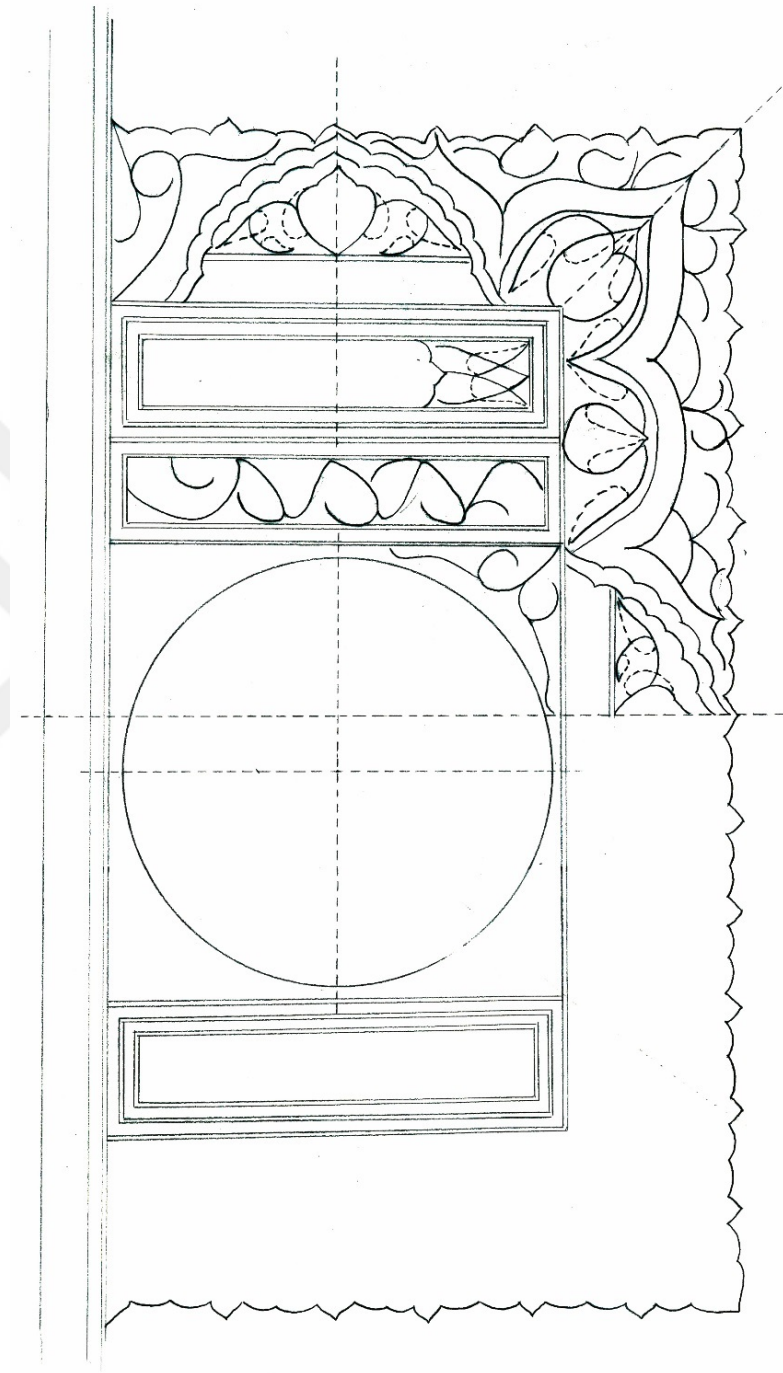
Çizim 30:

197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni

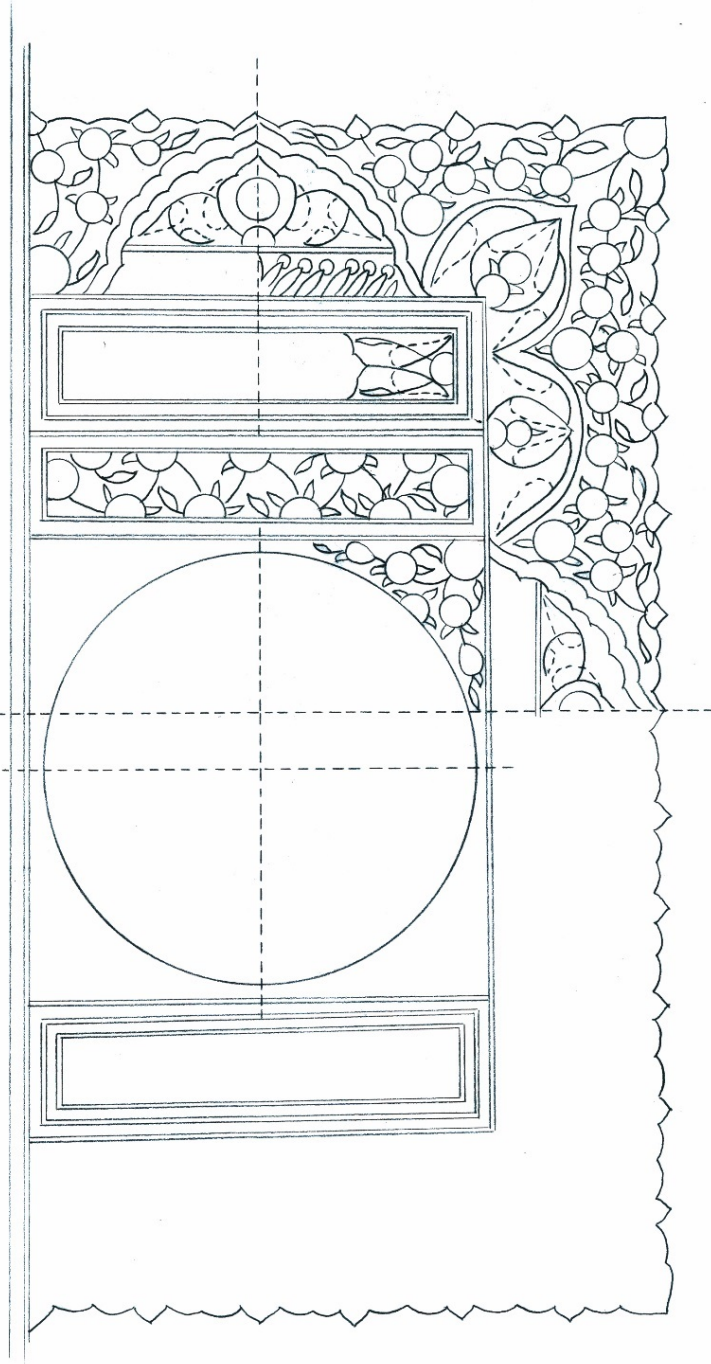
Çizim 31:

197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi Desen Yerleşimi

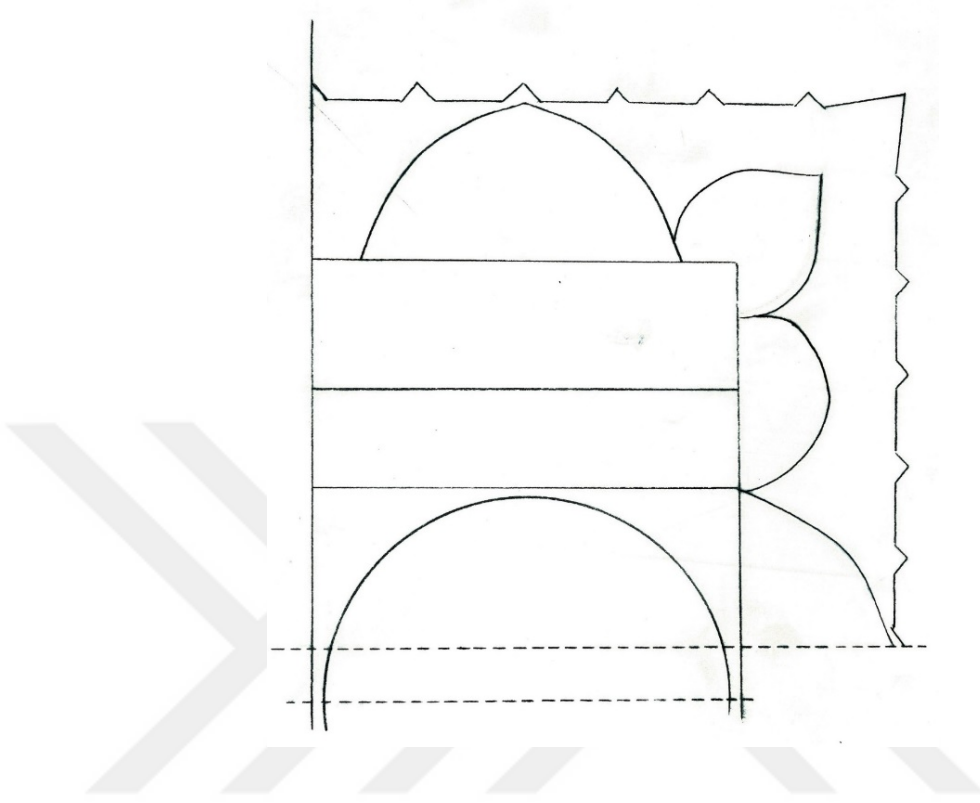
Çizim 32:

197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni Kanaviçesi

Çizim 33:

197 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Desen Şeması

Toplam 109 adet sure başı tezhibi bulunmaktadır. Birbirinden farklı olarak sadece 11 adet sure başı tezhibi vardır. Serlevha tezhibinde kullanılan motif grupları benzer şekilde devam ettirilmiştir. $\frac{1}{4}$ ve $\frac{1}{2}$ simetri kompozisyonunda yapılan sure başları, kitabe alanı ve motifler arasında kağıt boşluğu bırakılmış ve zemin tamamen altınla sıvanmıştır. Etrafı sadece cedvel ile sınırlandırılmıştır. Yükseklikleri 7mm, genişlikleri ise 5,1cm'dir. Toplamı 106 adet olan keşide tezhibi bulunmaktadır. Birbirinden farklı olarak 12 adet olan keşide tezhibi tekrar ederek birden fazla kullanılmıştır. Resim 27 ve 28 görselleri keşide tezhibi için tekrardan kullanılmıştır.

Resim 16:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – V. No: 104b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 34:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – Deseni

Çizim 35:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – Deseni Plan ve Kanaviçesi

Resim 17:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B –, V. No: 298a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

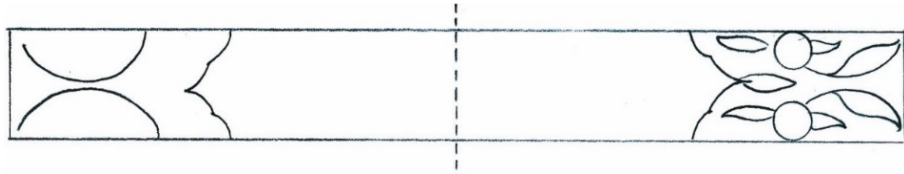
Çizim 36:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Deseni

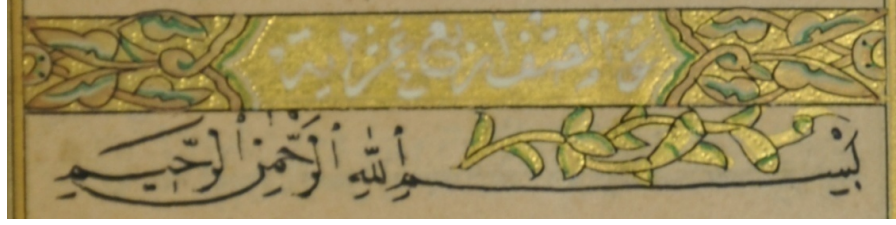
Çizim 37:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 18:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – C –, V. No: 257b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 38:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – C – Deseni

Çizim 39:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 19:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – D – , V. No: 288b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 40:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – D – Deseni

Çizim 41:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – D – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 20:

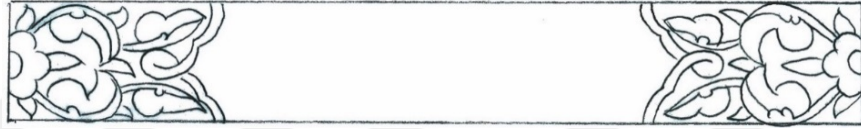
197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – E –, V. No: 293b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 42:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – E – Deseni

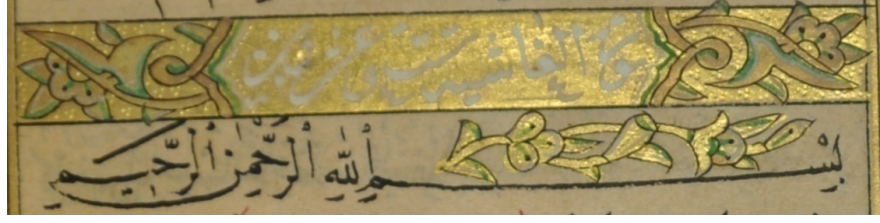
Çizim 43:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – E – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 21:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – F –, V. No: 295b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 44:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – F – Deseni

Çizim 45:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – F – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 22:

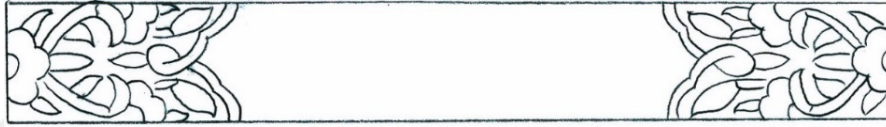
197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – G –, V. No: 298a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

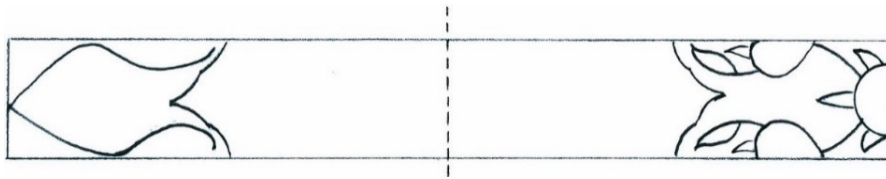
Çizim 46:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – G – Deseni

Çizim 47:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – G – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 23:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – Ğ – V. No: 300b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

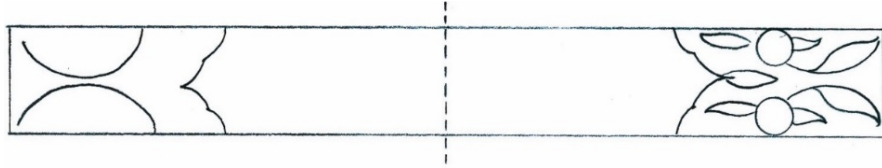
Çizim 48:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – Ğ – Deseni

Çizim 49:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – Ğ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 24:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – H –, V. No: 132b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 50:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – H – Deseni

Çizim 51:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – H – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 25:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – I –, V. No: 142a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 52:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – I – Deseni

Çizim 53:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 26:

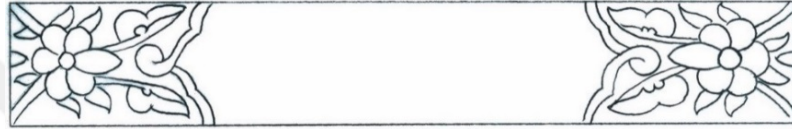
197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – İ – V. No: 162a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 54:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – İ – Deseni

Çizim 55:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – İ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 27:

197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – J – V. No: 162a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Resim 28:

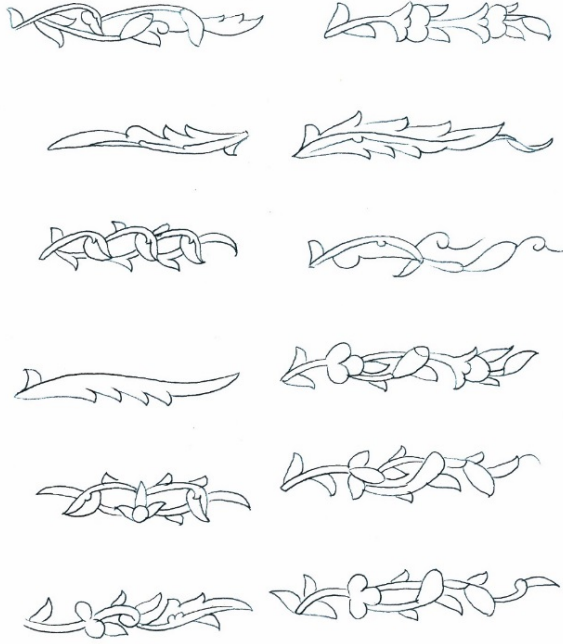
197 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – K –, V. No: 215a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 56:

197 Numaralı Eserde Bulunan Keşide Tezhipleri

Mushaf güllerinde, birbirinden farklı 21 adet mushaf gülü vardır. Toplam da 107 adet Mushaf gülü bulunmaktadır. Çoğunlukla rumi motifi kullanılmıştır. Desen alanları ve paftalamaları ulama/simetrik kompozisyonudur. Mavi, kırmızı ve açık yeşil renkleri kullanılmıştır. Yükseklikleri 6,5cm ile 4,5 cm arasında olup genişlikleri 1,5cm ile 2,0 cm arasındadır. Duraklar hatâyî grubuyla yapılmış, ağırlıklı açık yeşil rengi kullanılmış, kırmızı ve mavi renkleriyle desteklenmiştir. En büyük ölçüsü 1cm çapındadır.

Resim 29:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A –, V. No: 126b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 57:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni

Çizim 58:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 30:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – B –, V. No: 12a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 59:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni

Çizim 60:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – B – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 31:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C –, V. No: 22a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

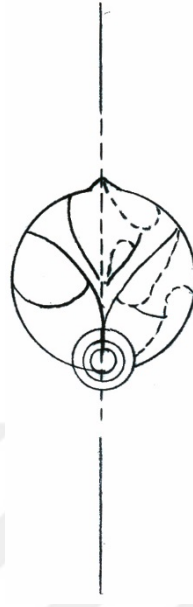
Çizim 61:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni

Çizim 62:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 32:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D –, V. No: 32a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

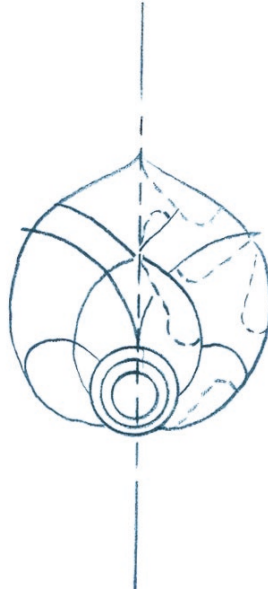
Çizim 63:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Deseni

Çizim 64:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 33:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E –, V. No: 42a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

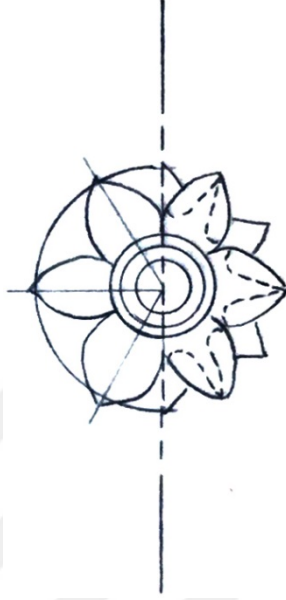
Çizim 65:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E – Deseni

Çizim 66:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Cüz Gülü– E – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 34:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F –, V. No: 52a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

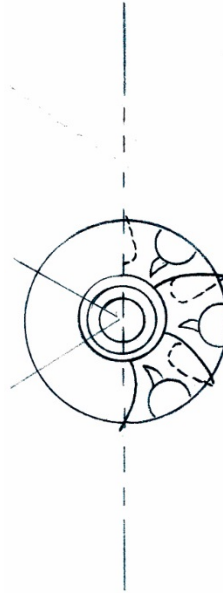
Çizim 67:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F – Deseni

Çizim 68:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – F – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 35:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G –, V. No: 62a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

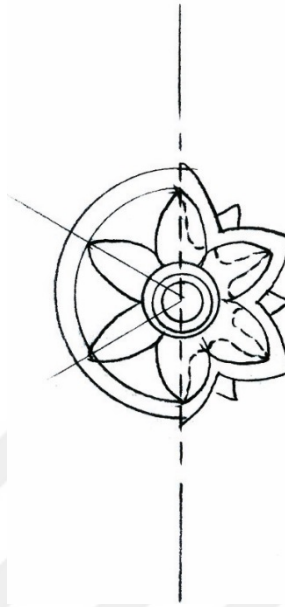
Çizim 69:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G – Deseni

Çizim 70:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – G – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 36:

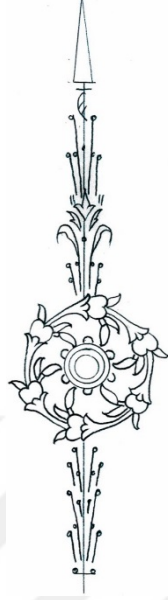
197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ –, V. No: 72a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

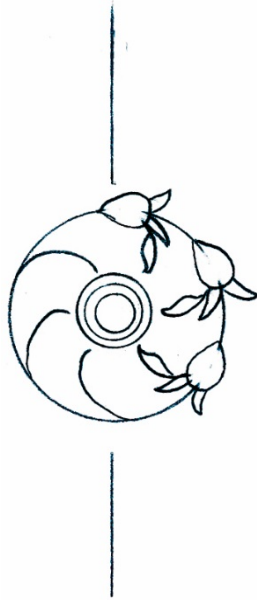
Çizim 71:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ – Deseni

Çizim 72:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ğ – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 37:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H –, V. No: 82a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

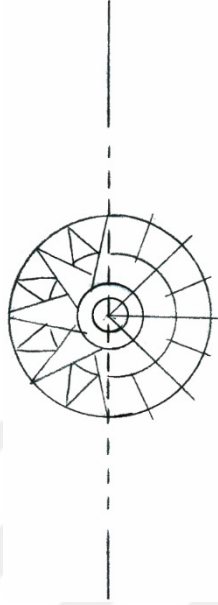
Çizim 73:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H – Deseni

Çizim 74:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – H – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 38:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I –, V. No: 92a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

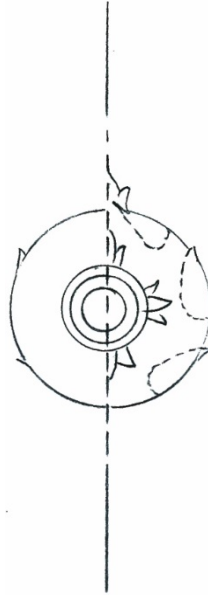
Çizim 75:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni

Çizim 76:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 39:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – İ – V. No: 102a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 77:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni

Çizim 78:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – I – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 40:

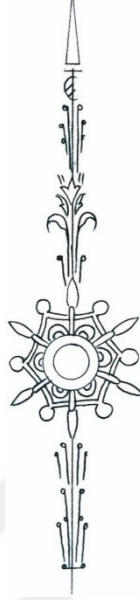
197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J –, V No: 122a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

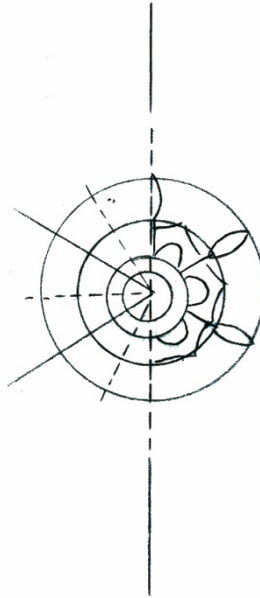
Çizim 79:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J – Deseni

Çizim 80:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – J – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 41:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K –, V. No: 132a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

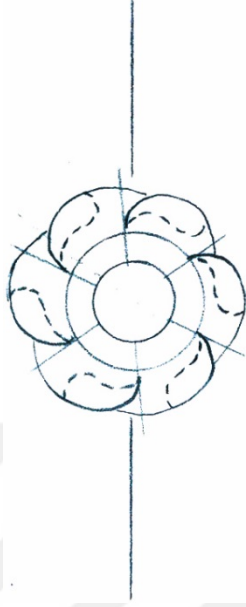
Çizim 81:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K – Deseni

Çizim 82:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – K – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 42:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L –, V. No: 162a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

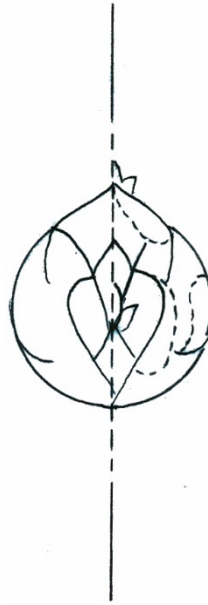
Çizim 83:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L – Deseni

Çizim 84:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – L – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 43:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M –, V. No: 182a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

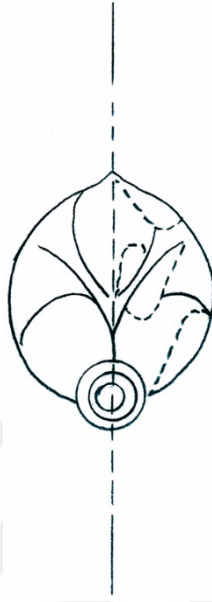
Çizim 85:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M – Deseni

Çizim 86:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – M – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 44:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N –, V. No: 202a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

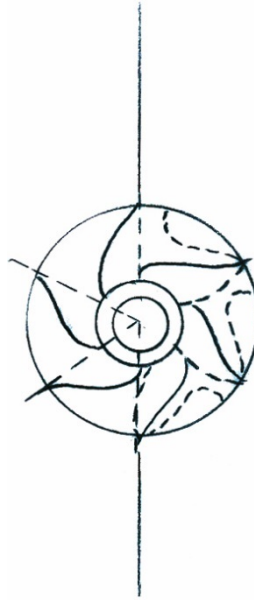
Çizim 87:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N – Deseni

Çizim 88:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – N – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 45:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O –, V. No: 209a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

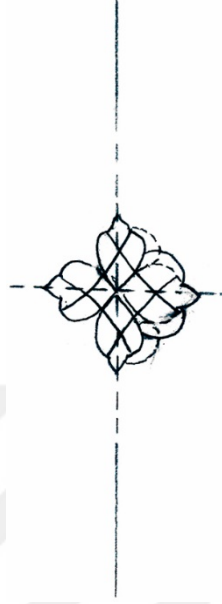
Çizim 89:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O – Deseni

Çizim 90:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde Gülü – O – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 46:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – , V. No: 222a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

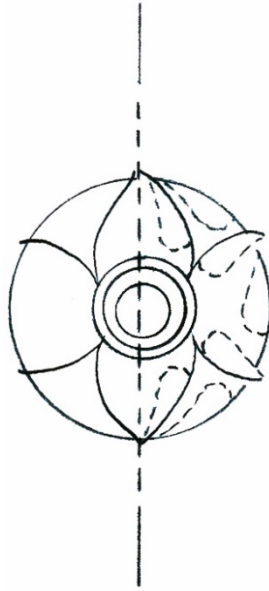
Çizim 91:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – Deseni

Çizim 92:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – Ö – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 47:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P –, V. No: 232a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 93:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P – Deseni

Çizim 94:

197 Numaralı Eserin Gül Tezhibi – P – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 48:

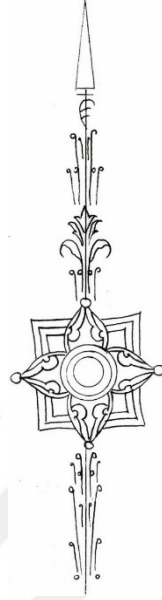
197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R –, V. No: 252a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

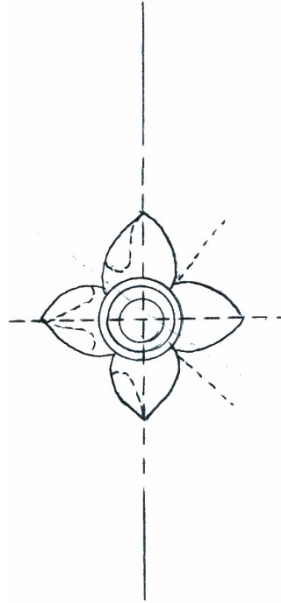
Çizim 95:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R – Deseni

Çizim 96:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – R – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 49:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S –, V. No: 262a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

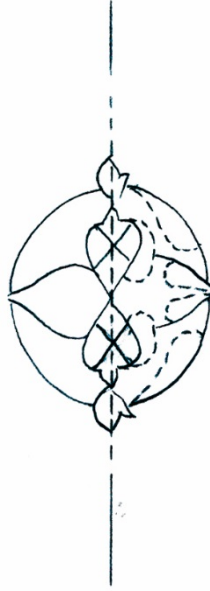
Çizim 97:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S – Deseni

Çizim 98:

197 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – S – Deseni, Plan ve Helezonu

Hâtime sayfa tezhibi ise, yeşil ve sarı altın kullanılarak halkar tekniği ile yapılmıştır. Yazı alanı üçgen şeklinde cedvel ile bölünmüştür. Desen ve cedvel simetrileri eşit değildir. Tüm sayfalarda metin alanlarının etrafı cedvel ile sınırlandırılmıştır. İç kısımdan 1mm kalınlığında altın cedvel, 1mm kalınlığında zemin boşluğu bırakılarak 3mm kalınlığında altın cedvel yapılmıştır. Siyah tahrir kalınlığında ve renginde bir kuzu çekilmiş, 1mm zemin boşluğu bırakılarak 1mm kalınlığında mavi renkte kuzu çekilerek yazı alanları çerçevelenmiştir.

Resim 50:

197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 302a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 99:

197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhip Deseni

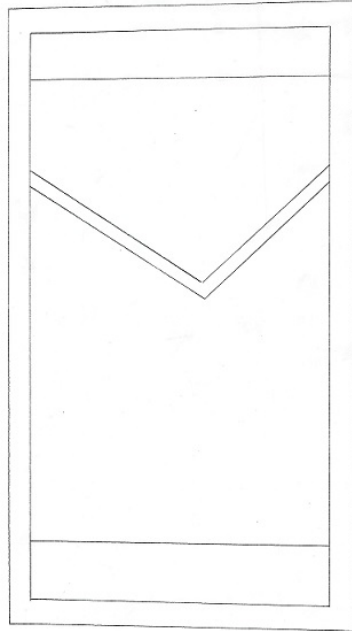
Çizim 100:

197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Desen Kanaviçesi

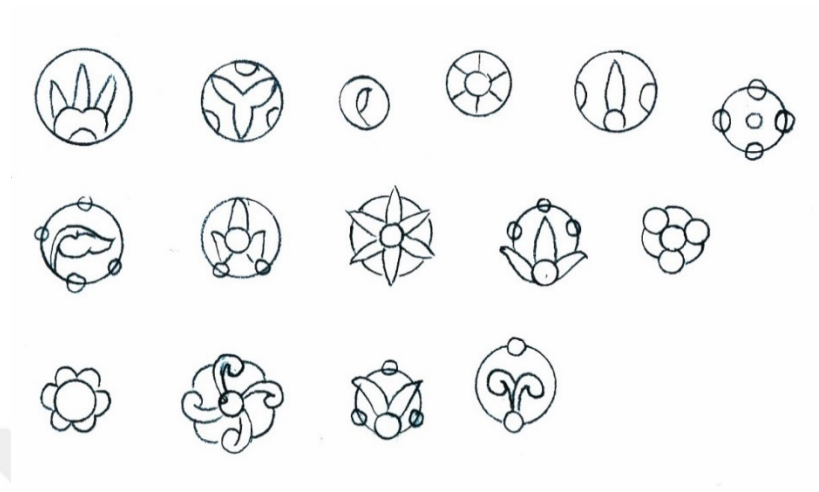
Çizim 101:

197 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi Desen Planı

Çizim 102:

197 Numaralı Eserde Kullanılan Durak Motirfleri

2.2.3. 198 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 198

Eser Adı : Kur'ân-ı Kerîm

Eser Dili : Arapça

Yazım Yılı : 1130/1717-18

Eser Dış Ölçüleri : 120 x 186 mm

Eser İç Ölçüleri : 119 x 185 mm

Yaprak Sayısı : 367 yaprak

Satır Sayısı : 15 satır

Yazı Türü : Metin içi nesih

: Sûre başı rikaa

Eserin Hattatı : el-Hac Hafız Ata Efendi

Eserin Müzehhibi : Bilinmiyor

2.2.3.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 51:

198 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, kahverengi deri üzerine alttan ayırma salbek şemse ve köşebentlidir. En dış alanda arasuyu kullanılmıştır. Şemse ve köşebent içerisinde alttan ayırma hatâyî ve bulut motifleri bulunmaktadır. Zemini altın sıvamadır. Etrafını çerçeveleyen kuzuya bağlı ve tığ benzeri küçük yapraklar vardır. Dış kısımlardaki arasuyunda ise hatâyî grubu motifler alttan ayırma olarak kullanılmıştır. Motiflerin desen özellikleri tam olarak belli olmamaktadır. Sertab kısmı kitabeli ve yazılıdır. Kitabenin uç kısımları iplik başlayıp rûmî tepelik olarak bitirilmiştir. Sırt ve sertab kısımları katlanma yerlerinden yıpranmıştır.

Resim 52:

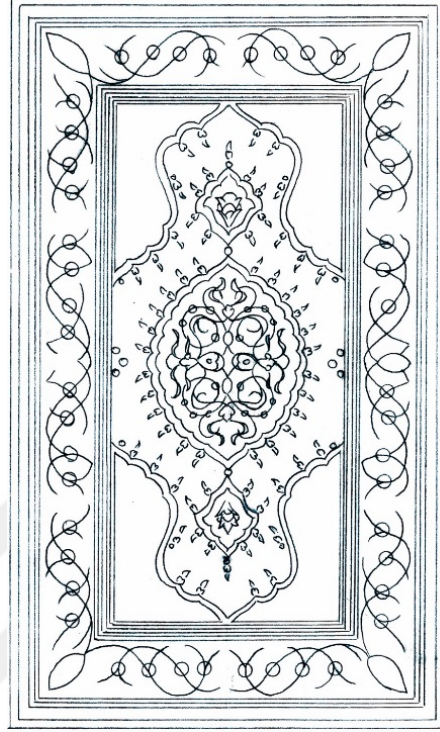
198 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

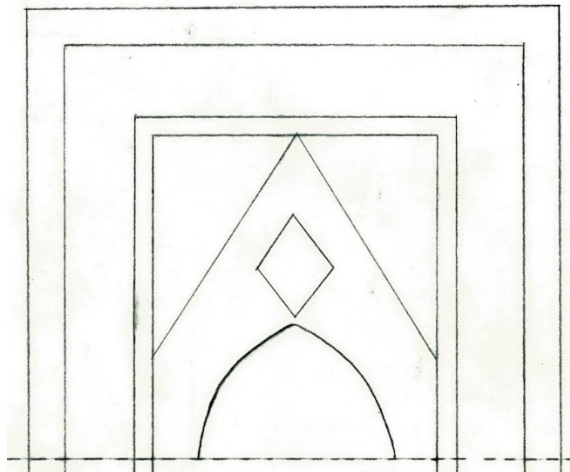
Çizim 103:

198 Numaralı Eserin Alt Kabının Plan ve Kanaviçesi

Çizim 104:

198 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Şeması

Resim 53:

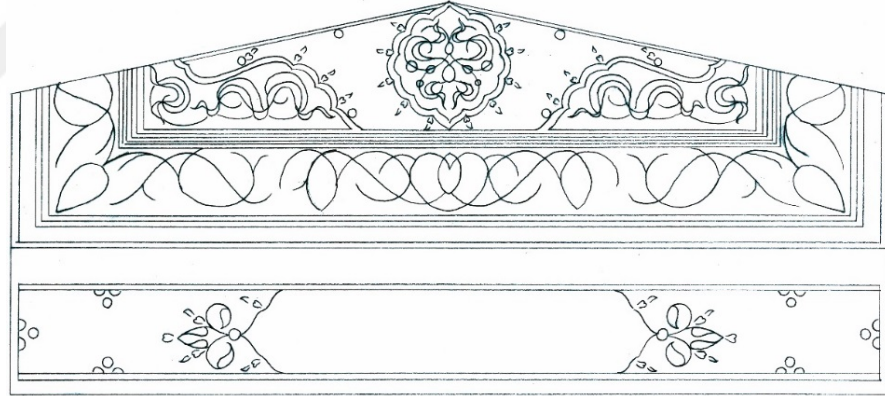
198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

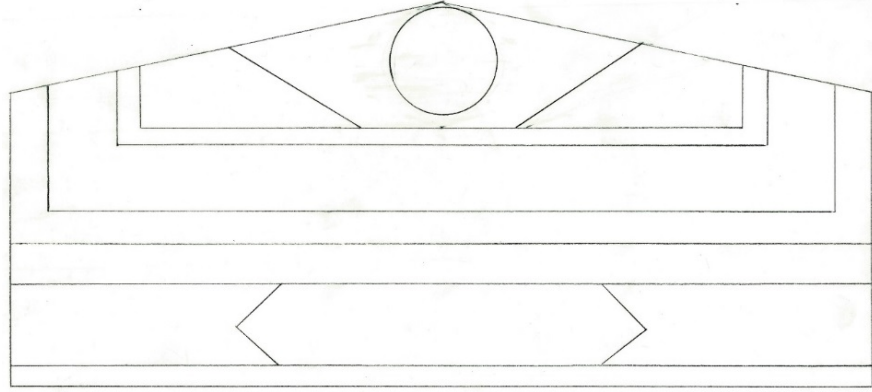
Çizim 105:

198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebinin Kanaviçesi

Çizim 106:

198 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebinin Şeması

2.2.3.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 367 yaprak ve 15 satır olarak nohudi renk tonunda kağıt üzerine yazılmış ve bezemesi yapılmıştır. Toplam 202 bezemeli sayfa bulunmaktadır.

1b-2a sayfaları tam sayfa serlevha tezhiplidir. Serlevha tezhibinin sırt kısmında 5mm kalınlığında cedvel bulunmaktadır. Sure başı ve kenarsuyu arasında 4 adet arasuyu vardır. İçten dışa doğru 2mm, 3mm, 2mm ve 2 mm kalınlıktadır. 3mm kalınlığında olan alana ikili saç örgü zencerek yapılmıştır. Sure baş kısmının içinde kitabe alanı açılmış ve altın sıvama yapılmıştır. Üzerine sure adı beyaz renk ile yazılmıştır. Kitabe alanının etrafı beyaz renk ile iplik yapılmış ve devamında beyaz rumi motifi olarak devam etmiştir. Rumi motifi paftalama amaçlı kullanılmıştır. iç kısmı kağıt rengi bırakılmış, dış kısmı ise kobalt mavi renk ile doldurulmuştur. Sure başı kısmı ve kenarsuyu alanlarında kullanılan motiflerin sapları ve yaprakları altın ile yapılmıştır. Motifler ise açık mavi, açık pembe, yavruağzı beyaz renkleriyle boyanmıştır. Sap uçlarında bulunan yapraklar ise kırmızı renk ile yapılmıştır. Kenarsuyu ayırma rumi motifi ile paftalanmış ve ½ simetrik kompozisyon olarak düzenlenmiştir. Rumi motiflerin iç kısımları kobalt mavi renkle doldurulmuş, dış kısımda yer alan ve desen sınırına kadar olan kısım kağıt rengi bırakılmıştır. Desen sınırı 2mm kalınlığında dendanlı sınır ile bitirilmiş, uç kısımları tığlar ile sonlandırılmıştır. Tığlar mavi renkte kağıt ucuna kadar uzatılmıştır. Üzerinde ki motifler ise çift tahrir olarak yapılmıştır. Penç ve goncagül motifleri kullanılmıştır. Metin

kısmı siyah is mürekkebi ile nesih hat ile yazılmıştır. Sadece goncagül ve yapraklarda oluşan keşide tezhibi vardır. Diğer sayfalarda yazı alanları 2mm kalınlığında cedvelle çerçevelenmiş ve siyah renkte tahrir kalınlığında kuzu yapılmıştır.

Resim 54:

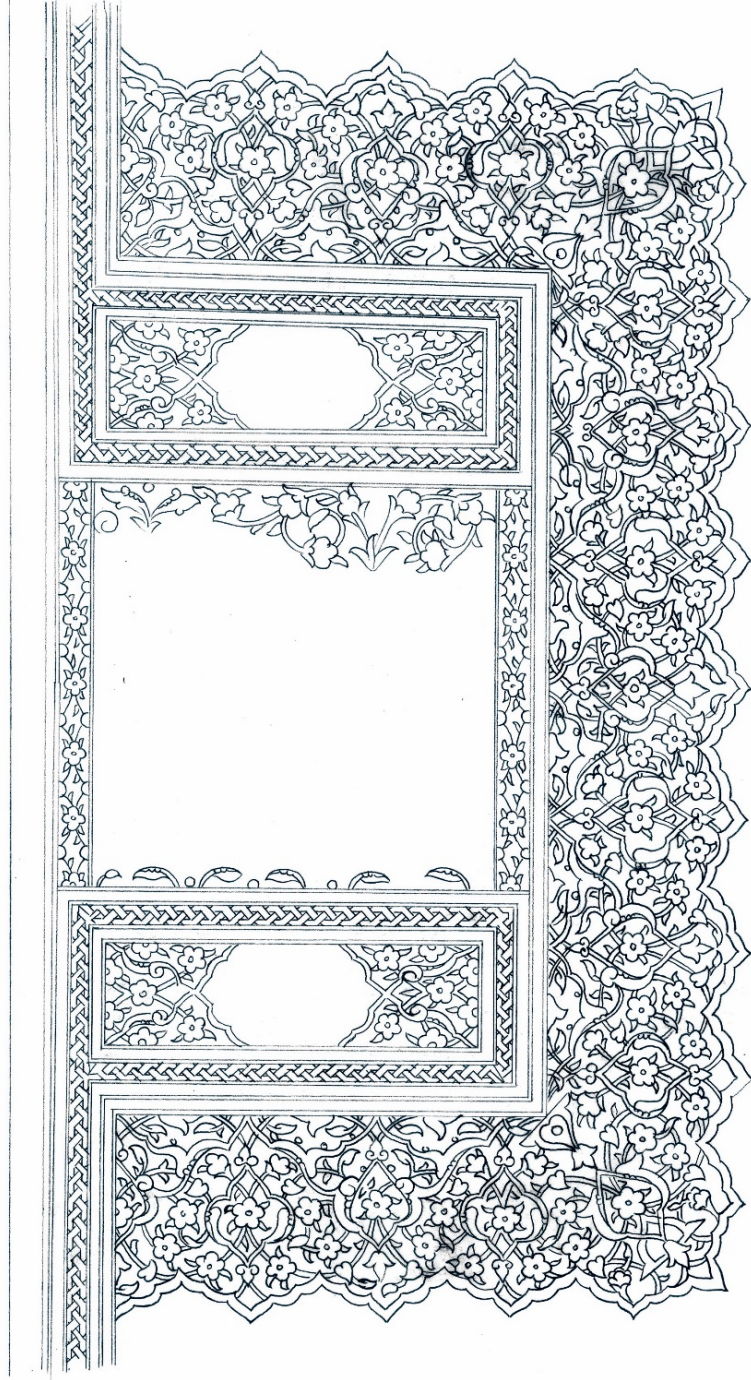
198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

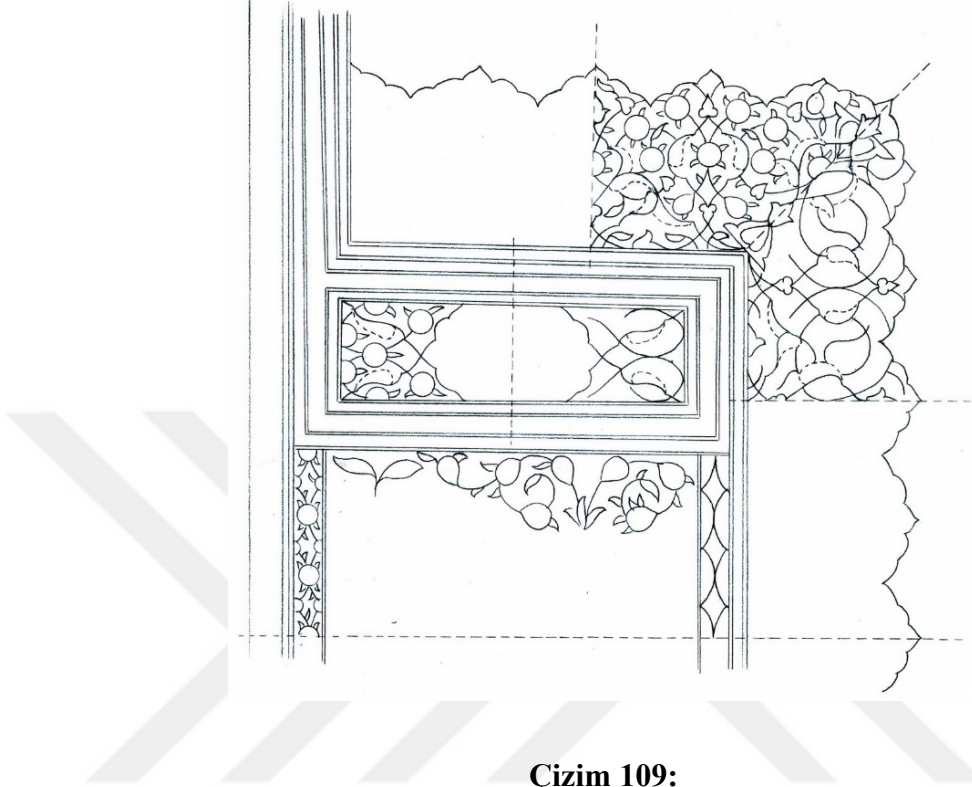
Çizim 107:

198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni

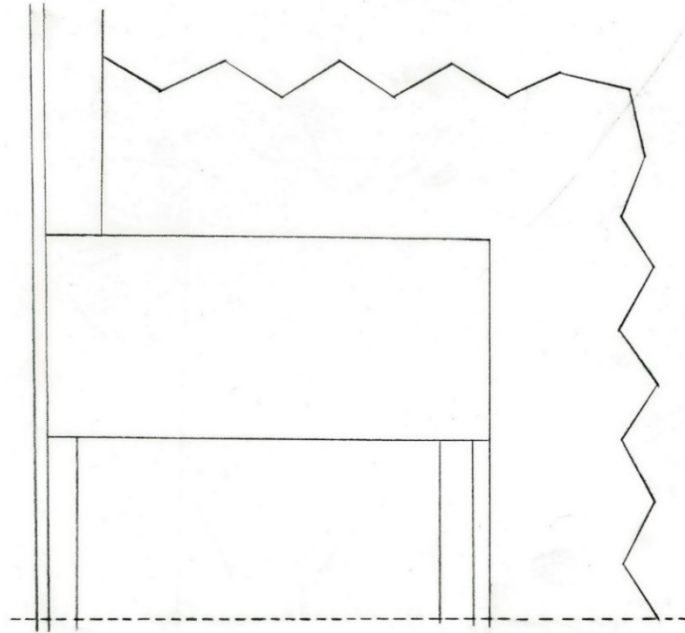
Çizim 108:

198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibinin ½ Desen Planı ve Kanaviçesi

Çizim 109:

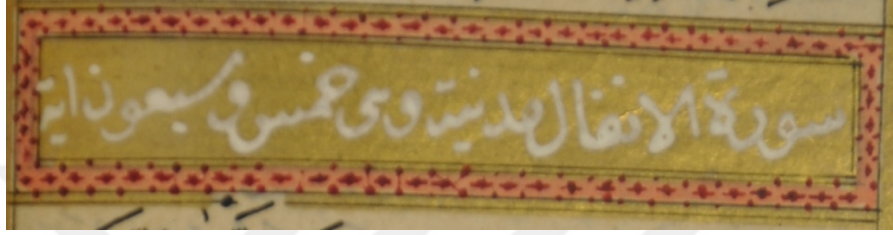
198 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibinin ½ Desen Şeması

Bezemeli sayfalar içinde toplam 110 adet sure başı tezhibi bulunmaktadır. Hepsi aynı şekilde olup 1mm kalınlığında cedvel ve 2mm kalınlığında arasuyu yapılmasıdır. Sure başı tezhiplerinin tek farkı arasuları içinde kullanılan renklerdir. Bu renkler açık mavi, pembe, limon küfü, bordo ve kobalt mavidir.

Resim 55:

198 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi, V. No: 114a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Mushaf güllerinden toplam 130 adet bulunmaktadır. Birbirinden farklı olarak tezhipli 6 adet vardır. Zeminleri altın sıvama olarak yapılmış rumi ve hatayi grubu motifler kullanılmıştır. Rumi motiflerinin hepsi altın, hatayi grubu motifler ise renk kullanılarak uygulanmıştır.

Resim 56:

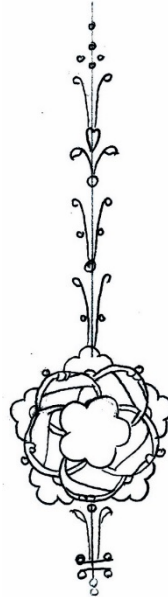
198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A -, V. No: 16b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

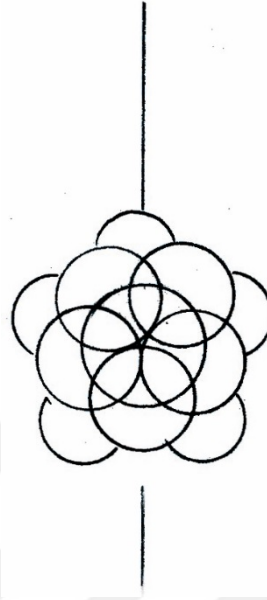
Çizim 110:

198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A - Deseni

Çizim 111:

198 Numaralı Eserin Gülü Tezhibi, Cüz Gülü – A – Deseni Helezonu

Resim 57:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B –, V. No: 117b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

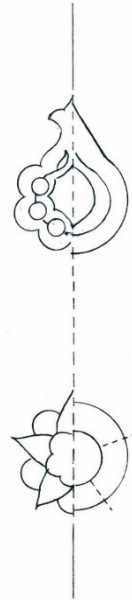
Çizim 112:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B – Deseni

Çizim 113:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü– B – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 58:

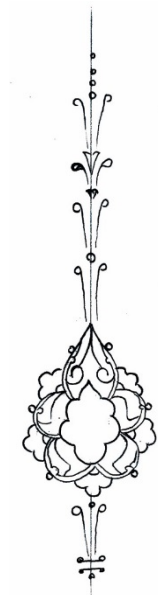
198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C –, V. No: 141b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

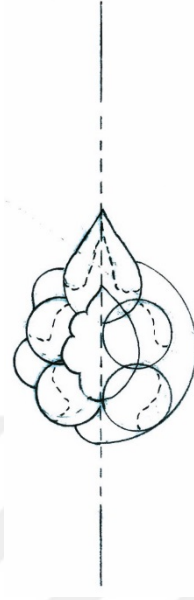
Çizim 114:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C – Deseni

Çizim 115:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip – C – Deseni, Plan ve Helezonu

Resim 59:

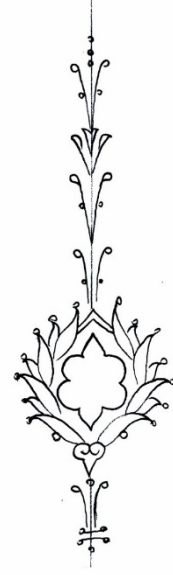
198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D –, V. No: 171b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

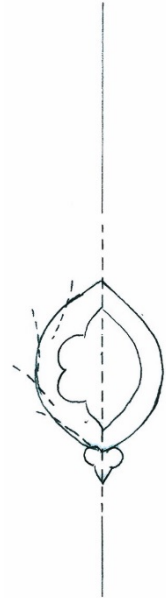
Çizim 116:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D – Deseni

Çizim 117:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Hizip Gülü – D – Deseni Plan ve Kanaviçesi

Resim 60:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E –, V. No: 166a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

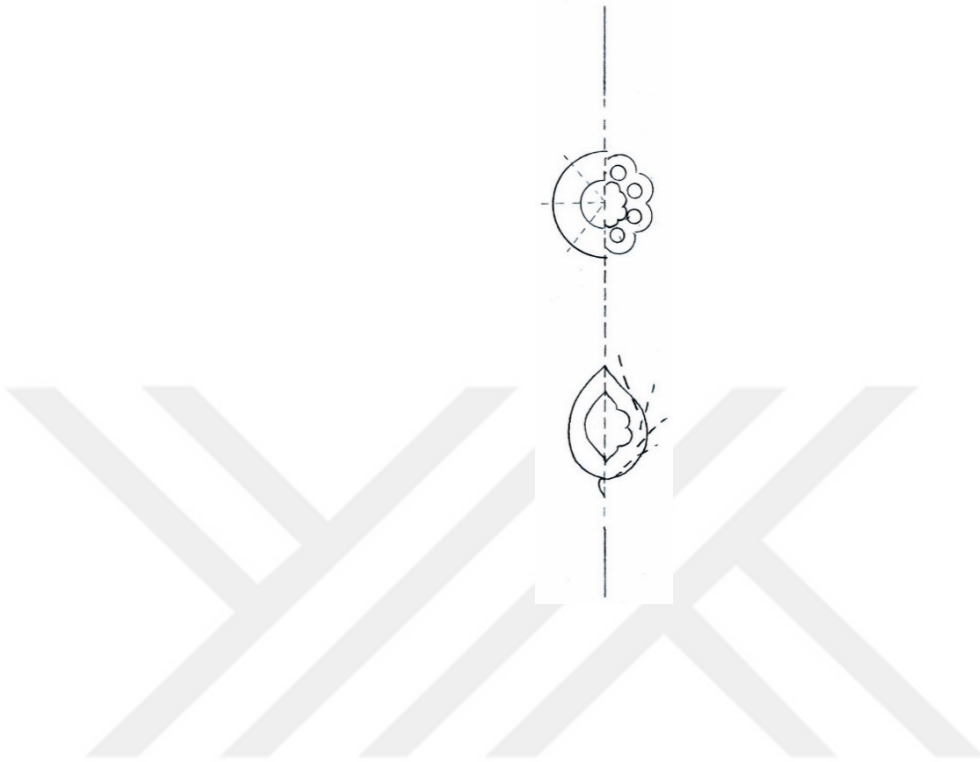
Çizim 118:

198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E – Deseni

Çizim 119:

**198 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, Secde ve Hizip Gülü – E – Deseni,
Plan ve Kanaviçesi**

2.2.4. 219 Numaralı Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 219

Eser Adı : Kur'ân-ı Kerîm

Eser Dili : Arapça

Yazım Yılı : Bilinmiyor

Eser Dış Ölçüleri : 120 x 172 mm

Eser İç Ölçüleri : 120 x 171 mm

Yaprak Sayısı : 353 yaprak

Satır Sayısı : 15 satır

Yazı Türü : Metin içi nesih

: Sûre başı rikaa

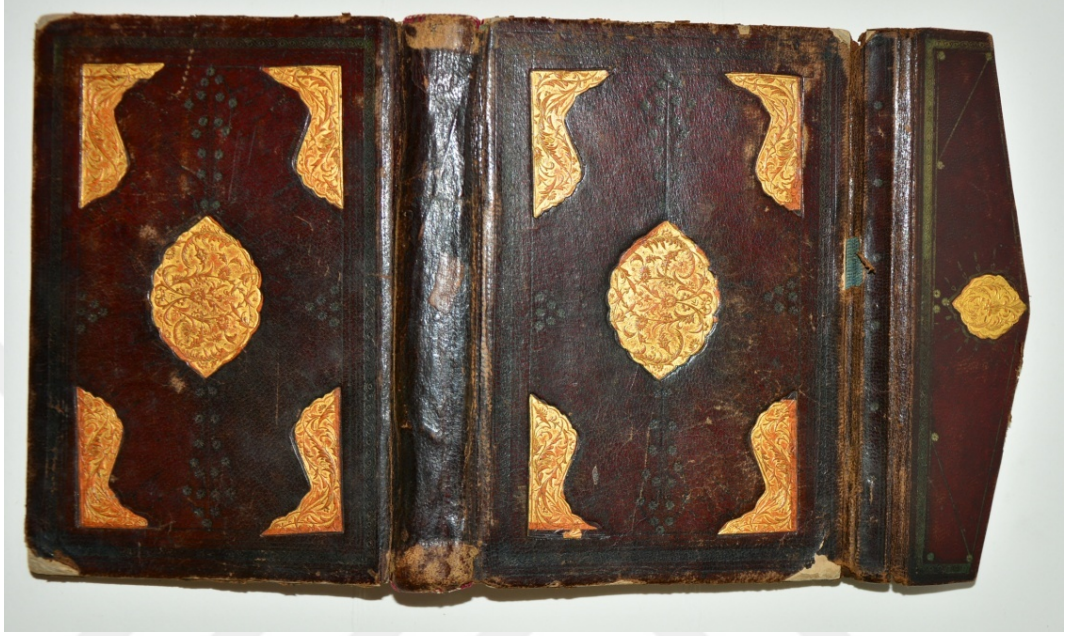
Eserin Hattatı : Bilinmiyor

Eserin müzehhibi : Bilinmiyor

2.2.4.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 61:

219 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, bordo renkli deri cilttir. Mülemma şemse ve köşebentlidir. İçleri hatâyî grubu motifler işlenmiş ve tamamı altın sıvamadır. Aşınmadan dolayı motiflerin çoğunluğu renklendirilmiş gibi durmaktadır. Motifler iğne yapraklı ve çift tahrir tarzında yapılmıştır. Kenar kısımlarında deri renginden zencerek arasuyu kullanılmıştır. Cildin özellikle köşe bölgeleri, sırt ve sertab bölümleri oldukça yıpranmış ve bazı alanlarında parça eksiklikleri oluşmuştur.

Resim 62:

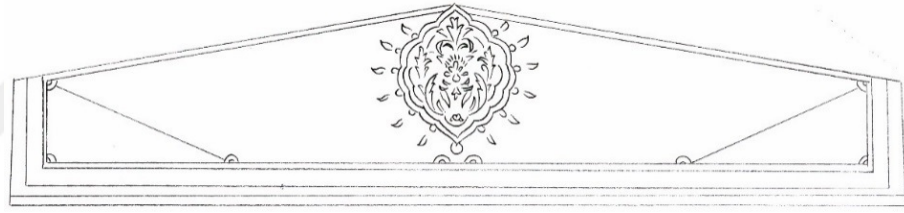
219 Numaralı Eserin Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

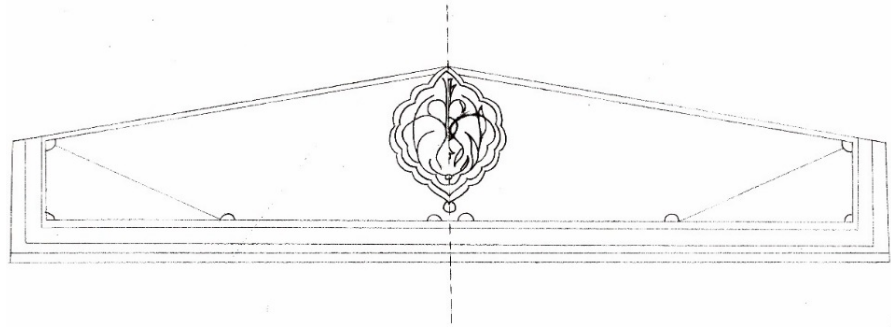
Çizim 120:

219 Numaralı Eserin Mıkleb Deseni

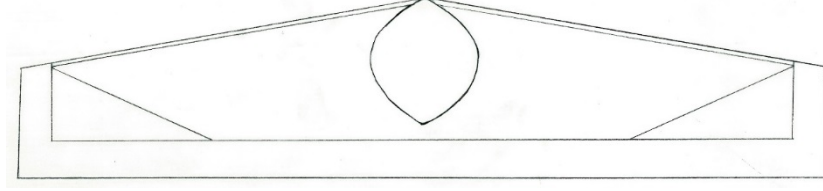
Çizim 121:

219 Numaralı Eserin Mıklebinin ½ Kanaviçesi

Çizim 122:

219 Numaralı Eserin Mıklebinin Planı

Resim 63:

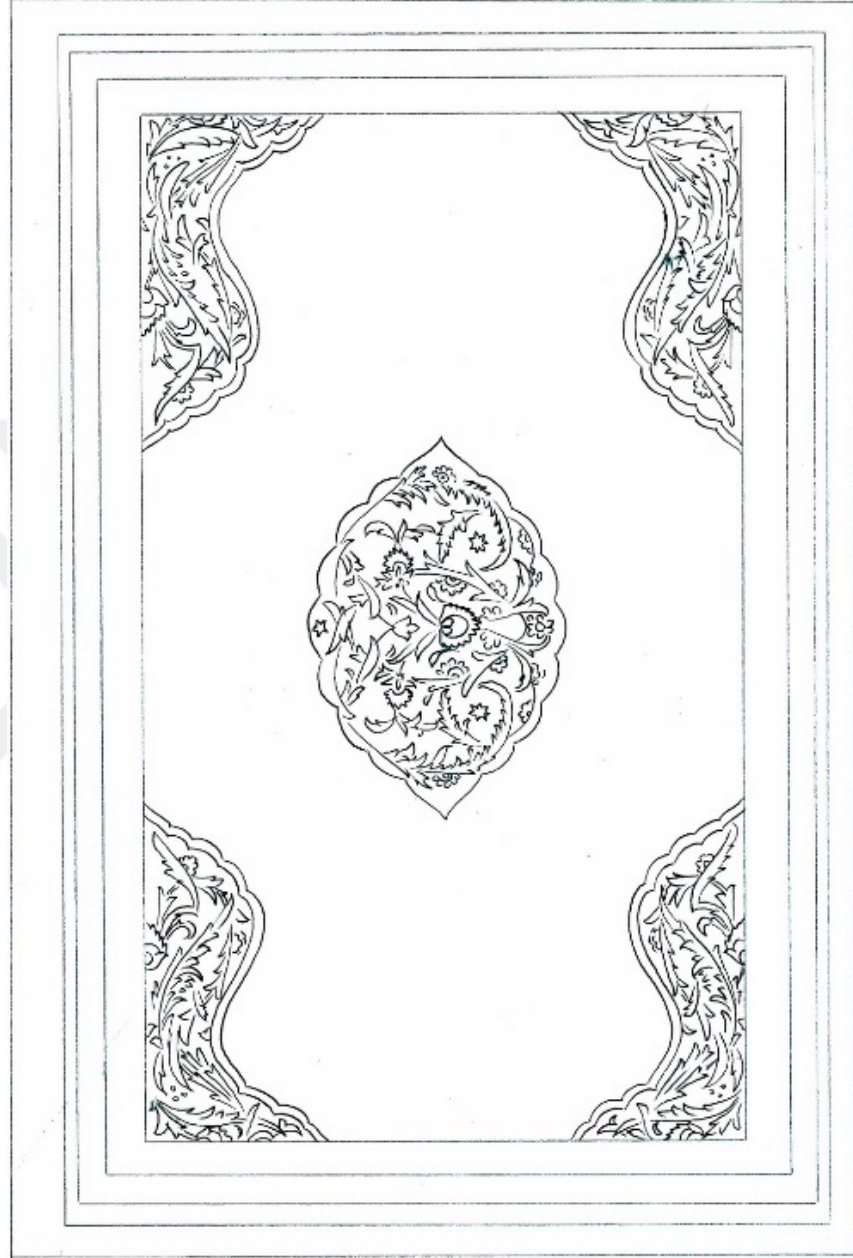
219 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

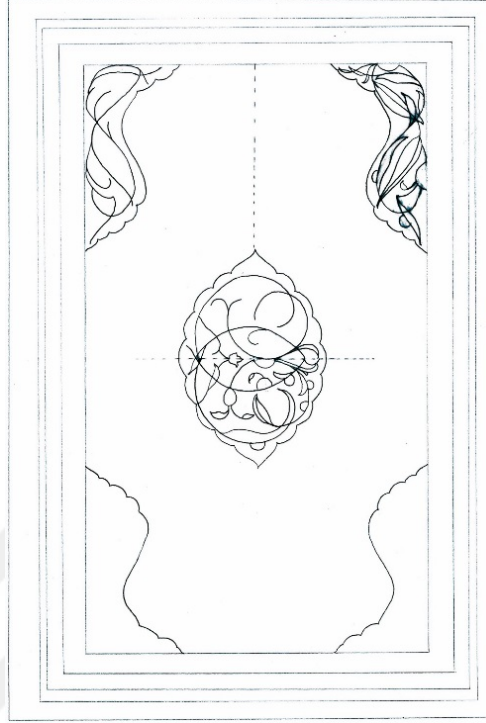
Çizim 123:

219 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni

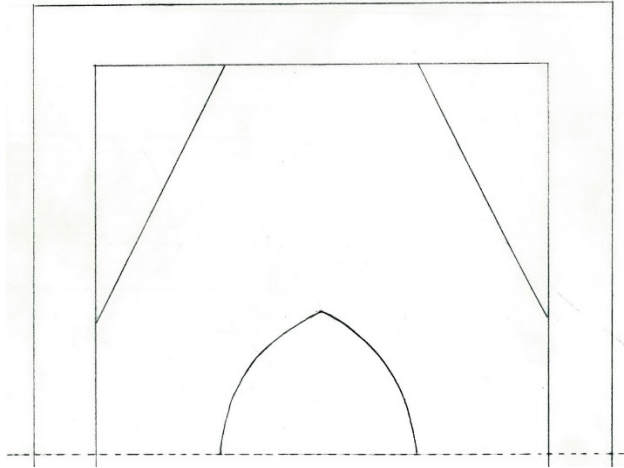
Çizim 124:

219 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Desen Plan ve Kanaviçesi

Çizim 125:

219 Numaralı Eserin Alt Kabının ½ Desen Planı

2.2.4.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 353 yaprak ve 15 satır olarak nohudi renkte aharlı kağıt üzerine yazılmış ve bezemleri uygulanmıştır. 131 adet bezemeli sayfa vardır. Bu sayfalarda 110 adet sure başı tezhibi, 43 adet Mushaf gülü tezhibi bulunmaktadır.

1b-2a sayfaları tam sayfa şeklinde bezemelidir. Sırt kısmı 3mm kalınlığında cedvellidir. Serlevha tezhibinde hatâyî grubu motifler biraz irice kullanılmıştır. Kitabeli koltuk alanları ve kenarsuyunda kullanılan motifler aynıdır. Penç ve goncagül motifleri kullanılmıştır. Motiflerin form özellikleri kendi içerisinde uyumlu görünse de desen ilkeleri açısından tutarsızları vardır. Sure başı etrafı 2mm kalınlığında üç arasuyu ile çevrilidir. İçleri turuncu ve açık pembe renklerle doldurulmuştur. Sure başı alanında kağıt renginde kitabe alanı bırakılmış ve kırmızı renge yakın bir renkle yazılmıştır. Cedvel kalıkları 1mm kalınlığındadır. Metin siyah is mürekkebi ile nesih hatla yazılmıştır. Kenarsuyunda ayırma rumi motifleriyle paftalı alanlar oluşturulmuştur. İçte kalan kısımları kobalt mavi rengiyle doldurulmuş, dış kısımları ise kağıt renginde bırakılmıştır. Motifler kobalt mavi, turuncu ve pembe renkleriyle boyanmıştır. Tüm yapraklar ve saplar altın ile yapılmıştır. Yapraklar sade ve katlanmış yaprak olarak iki grupta kullanılmıştır.

Resim 64:

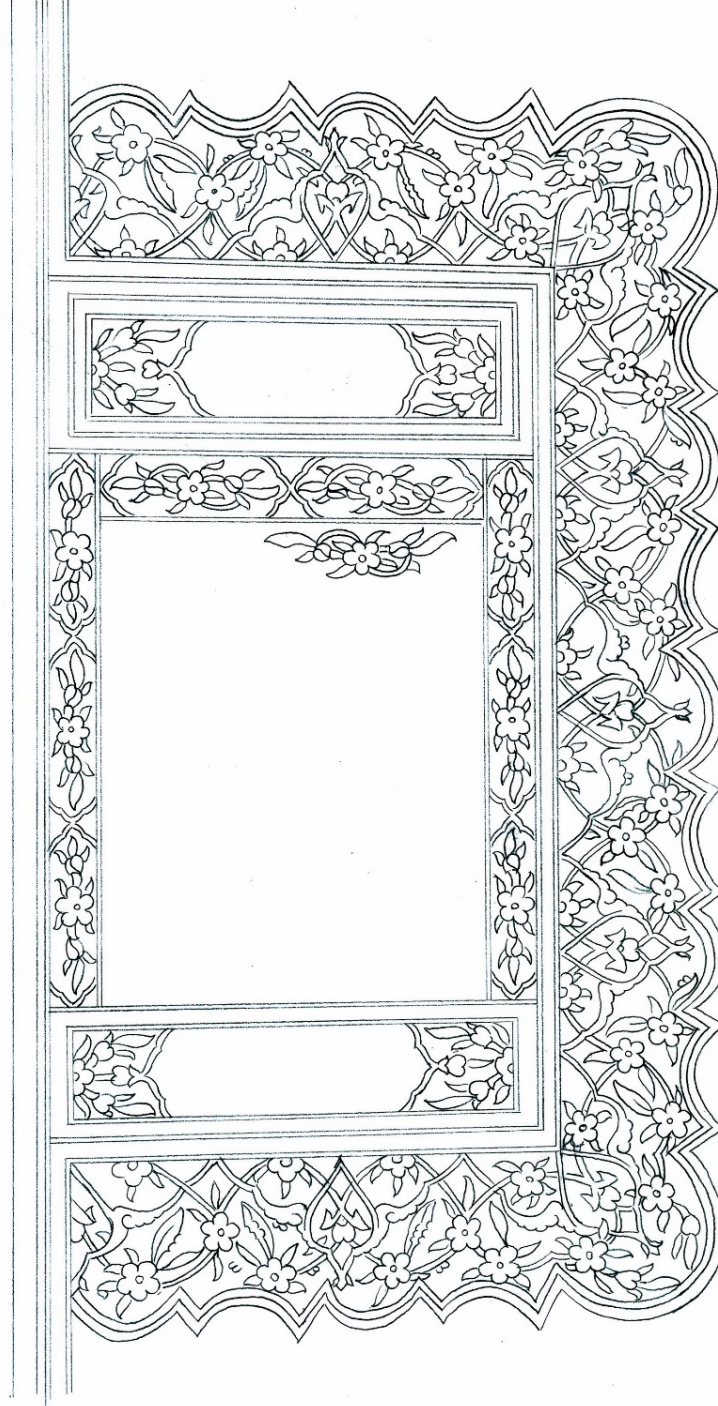
219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhibi, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

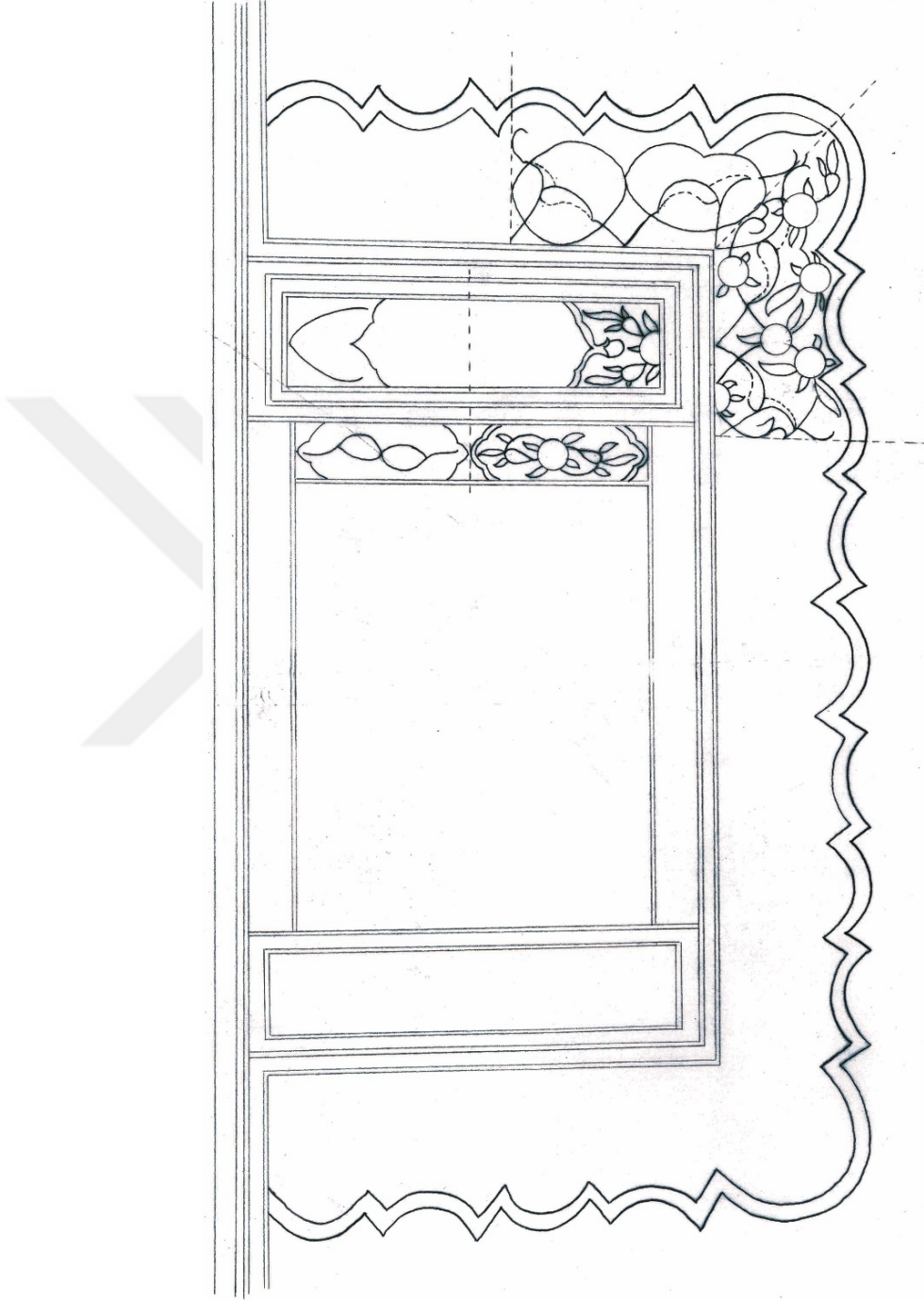
Çizim 126:

219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni

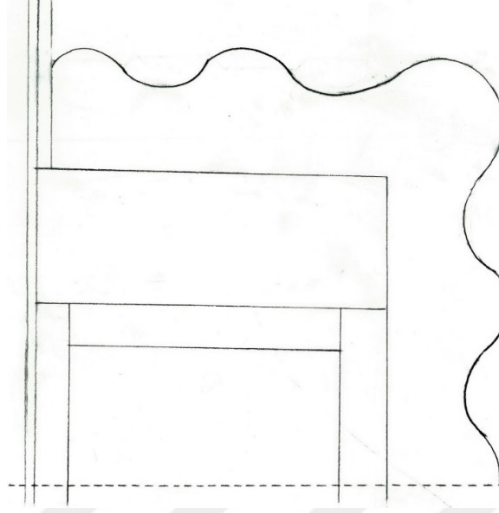
Çizim 127:

219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni Plan ve Kanaviçesi

Çizim 128:

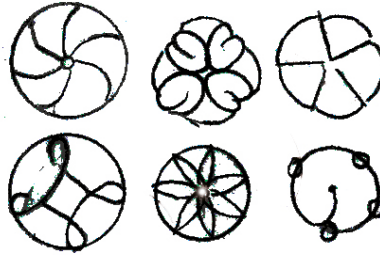
219 Numaralı Eserin Serlevha Tezhip Deseni ½ Planı

Durak tezhipleri ise 6 farklı şekilde yapılmıştır. Boyutları 0,4 ile 0,6 mm arasında değişmektedir. Serlevha tezhibinin bulunduğu sayfa içerisinde duraklar penç motifi olarak kullanılmış, diğer yerlerde ise helezon olarak kullanılmıştır. Bezemesi olmayan sayfalarda yazı alanı cedvel ile çerçevelenmiştir. Cedvel kalınlıkları 3mm'dir. Ketebe sayfası yoktur.

Çizim 129:

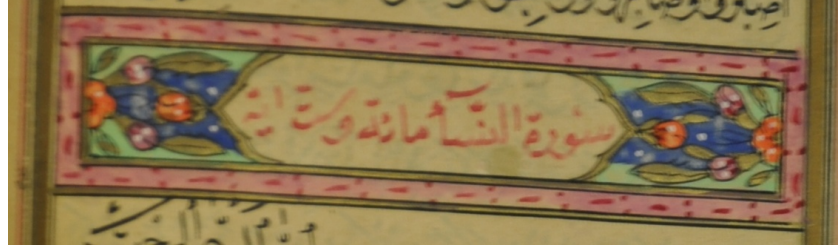
219 Numaralı Eserin Durak Tezhip Desenleri

Sure başı tezhibi iki farklı şekilde kullanılmış ve diğer sayfalarda tekrar etmiştir. Sure başı tezhiplerinde arasuları mavi ve pembe renkleri ağırlıklı kullanılmış bazı sure başlarında sadece altın doldurma yapıp bırakılmıştır. Yükseklikleri 1cm genişlikleri ise 6,3cm'dir.

Resim 65:

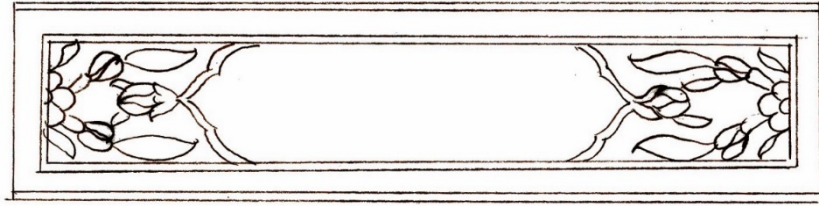
219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A -, V. No: 300b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

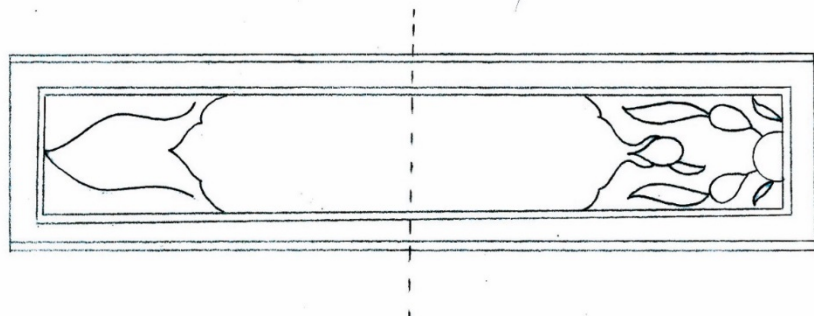
Çizim 130:

219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A - Deseni

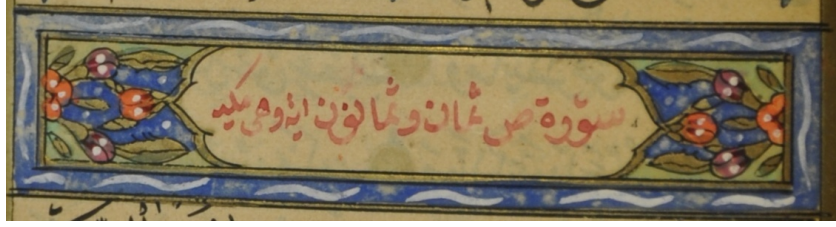
Çizim 131:

219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – A – ½ Desen Plan ve Kanaviçesi

Resim 66:

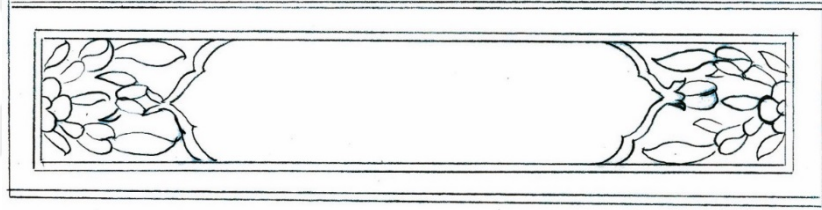
219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B -, V. No: 228a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

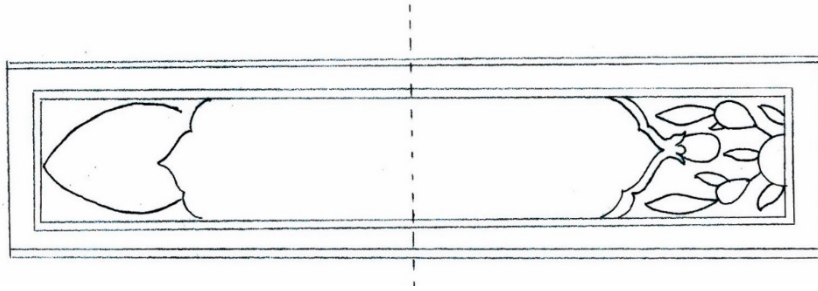
Çizim 132:

219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B - Deseni

Çizim 133:

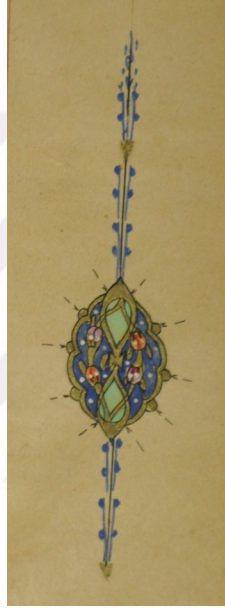
219 Numaralı Eserin Sure Başı Tezhibi – B – Deseni Plan ve Kanaviçesi

Mushaf g  lleri 4 farklı şekilde uygulanmış ve diğ  r sayfalarda tekrar etmiştir. Mushaf g  lleri, hatayi grubu motiflerinden özellikle penç motifini baz alarak yapılmıştır. Limon k  f  , kobalt mavi, pembe ve turuncu renkleri tercih edilmiştir. Mushaf g  llerinde altın kullanımı renk kullanımına göre orantılı ayarlanmış, renk ve altın eşit oranlarda kullanılmıştır.

Resim 67:

219 Numaralı Eserin Mushaf G  l   Tezhibi –A -, V. No: 141b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 134:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi –A - Deseni

Çizim 135:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi –A – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 68:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B -, V. No: 32a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 136:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Deseni

Çizim 137:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Desen Planı

Resim 69:

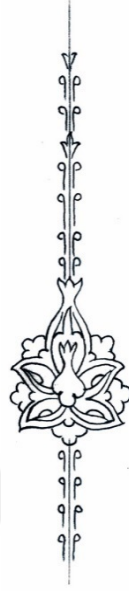
219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C –, V. No: 233a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

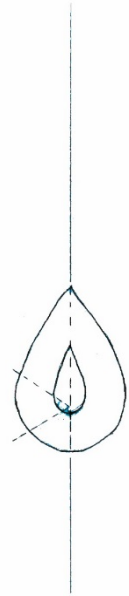
Çizim 138:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni

Çizim 139:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseninin ½ Planı

Resim 70:

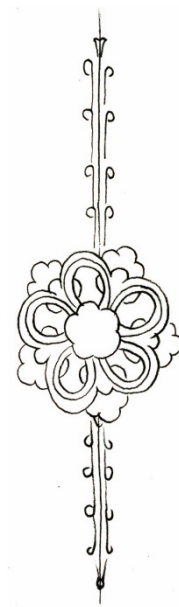
219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D –, V. No: 642a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

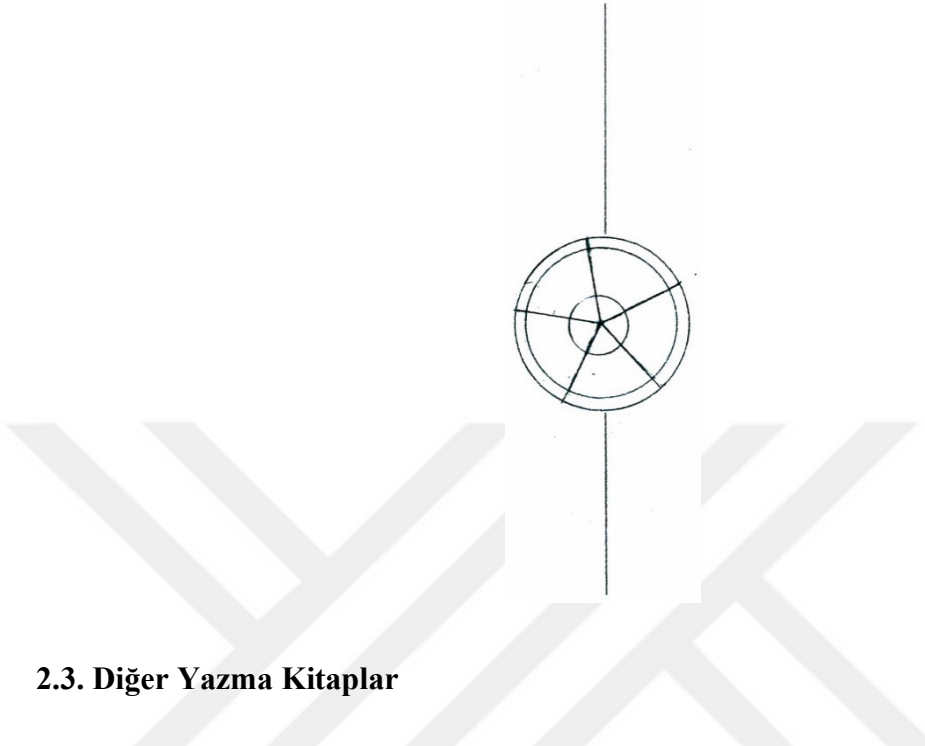
Çizim 140:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Deseni

Çizim 141:

219 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – D – Desen Planı

2.3. Diğer Yazma Kitaplar

2.3.1. Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar'ların Müzehhep Sayfaları ve Hakkında Kısa Bilgiler

Ağırlıklı olarak nesih hatla yazılmıştır. Kağıt seçiminde ise nohudi renk kağıtlar kullanılmıştır. Fatiha Sûresi ve Bakara Sûresi çift sayfa şeklinde yerleştirilmiş ve yazı sahasını kaplayan iki sayfa halinde serlevha tezhiplenmiştir. Bu tezhiplerin çoğu kubbeli taç formunda yerleştirilmiştir. Müzehhep sayfa olarak Hz. Peygamber'in mescit ve türbesi (Kâbe-i Muazzama ve Ravza-i Mutahhara) tasvirleri ve Mekke-i Mükerre ve Medine-i Münevve tasvirleri bulunmaktadır. Genel olarak yazmaların çoğunluğunda hattat ya da müzehhibinin imzası bulunmamaktadır. Teze konulan eserlerde ise hattatlarının isimlerine rastlanmakta, müzehhiblerinin isimleri bulunmamaktadır.

2.3.2. 200 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat

Bulunduğu Yer	: Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi
Eser No	: 200
Eser Adı	: Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar
Eser Dili	: Arapça
Yazım Yılı	: 1175/1761-62
Eser Dış Ölçüleri	: 111 x 165 mm
Eser İç Ölçüleri	: 110 x 164 mm
Yaprak Sayısı	: 87 yaprak
Satır Sayısı	: 11 satır
Yazı Türü	: Nesih
Eserin Hattatı	: Hatib Mustafa İzzetî
Eserin Müzehhibi	: Bilinmiyor

2.3.2.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 71:

200 Numaralı Eserin Cildi

Kaynak: Tek-Esin Vakfı

Cilt, kahverengi deri üzerine mülemma, salbek şemseli ve köşebentlidir. Kenar kesimlerde zencerek arasuyu yapılmıştır. Hatâyî grubu motifler çift tahrir olarak kullanılmıştır. Alt kab oldukça yıpranmış, köşebent ve salbekleri yerinden kopmuştur. Kenar kısımları ve sırt kısmı kısmen tamirat görmüş ve farklı renk deri yapıştırılarak korunmaya çalışılmıştır.

Resim 72:

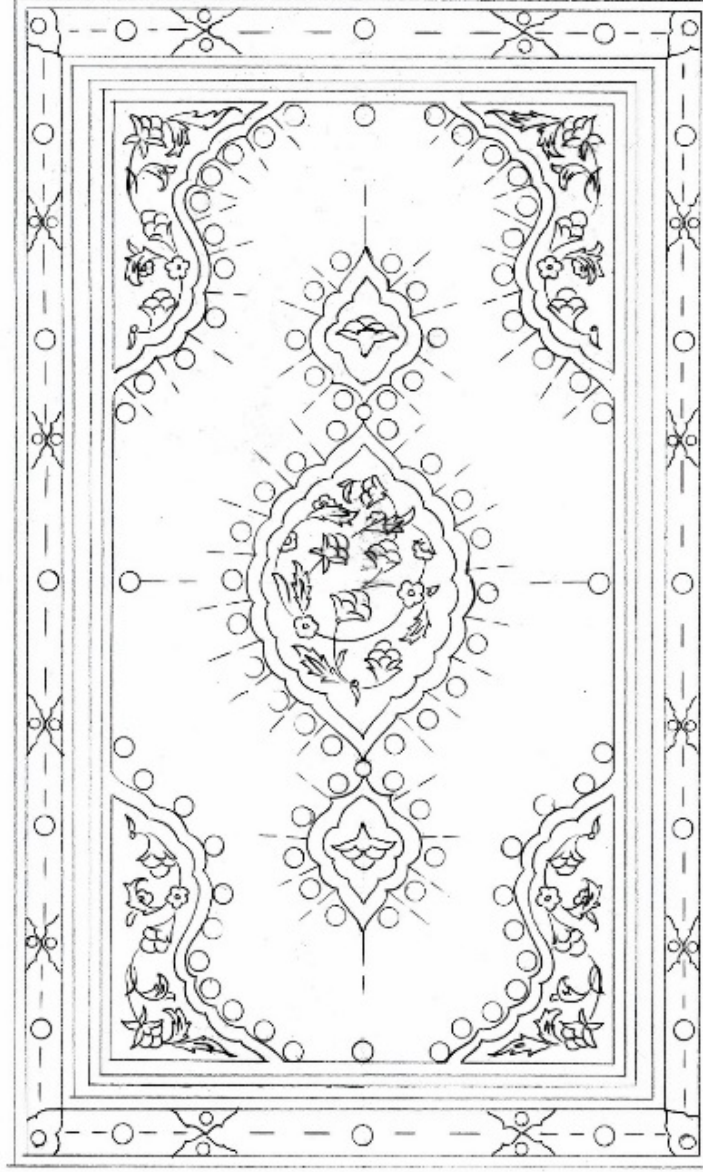
200 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

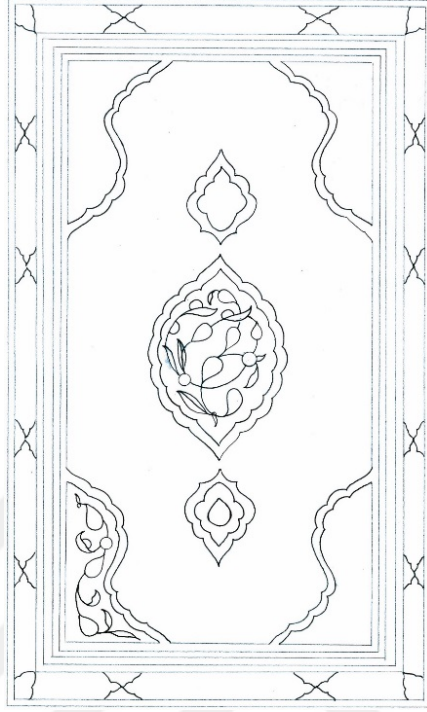
Çizim 142:

200 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni

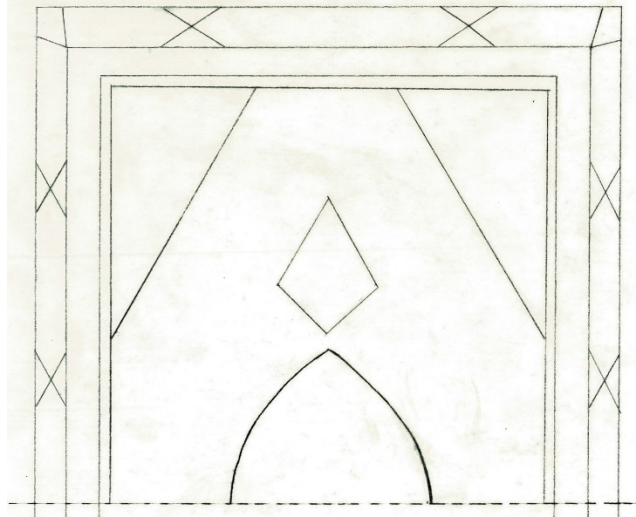
Çizim 143:

200 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin ¼ Kanaviçesi

Çizim 144:

200 Numaralı Eserin Alt Kabı Deseninin Şeması

2.3.2.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 87 yapraklı ve 11 satırlıdır. Tezhibi koyu nohudi kağıt üzerine yapılmıştır. 19 sayfada bezeme unsurları vardır. 1b ve 15b sayfalarının bölüm başları unvan sayfası şeklinde tezhiplenmiştir. 13b ve 14a sayfalarında Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır.

1b unvan sayfası tezhibi, 1mm kalınlığında iç cedvele, 3mm kalınlığında dış cedvele sahiptir. İki cedvel arasında 1mm kalınlığında zemin boşluğu bırakılmıştır. En dış kısımda ise biri siyah diğeri kırmızı iki adet kuzu bulunmaktadır. Unvan sayfası ½ simetrik olup üst kısmında ayırma rumi motifi kullanılarak pafta oluşturulmuş ve rengi koyu mavidir. İç kısımları kobalt mavi rengi ile doldurulmuş, dış kısımları ise altın sıvama yapılmıştır. Motifler, hatayi grubu penç ve goncagüldür. Kobalt mavi zemin üzerinde motif sapları ve yaprakları altın ile yapılmış, altın zemin üzerinde ise boya ile yapılmıştır. Motifler desen alanına göre iri kullanılmış ve sıkıştırılmıştır. Kitabe alanı altınla sıvanmış, herhangi bir yazı yazılmamıştır. Motiflerde kullanılan renkler lila, turuncu, açık mavi, beyaz ve yavruağzıdır. Metin nesih hat ile yazılmış satır aralarına beyn's-sütur yapılmıştır. Bezeme alanının bazı noktalarında altını dökülmüş alanlar mevcuttur. Bunlardan biri de keşide tezhibinin bulunduğu yerdedir. Unvan sayfasının genişliği 6,7cm, yüksekliği ise 14,6cm'dir.

Resim 73:

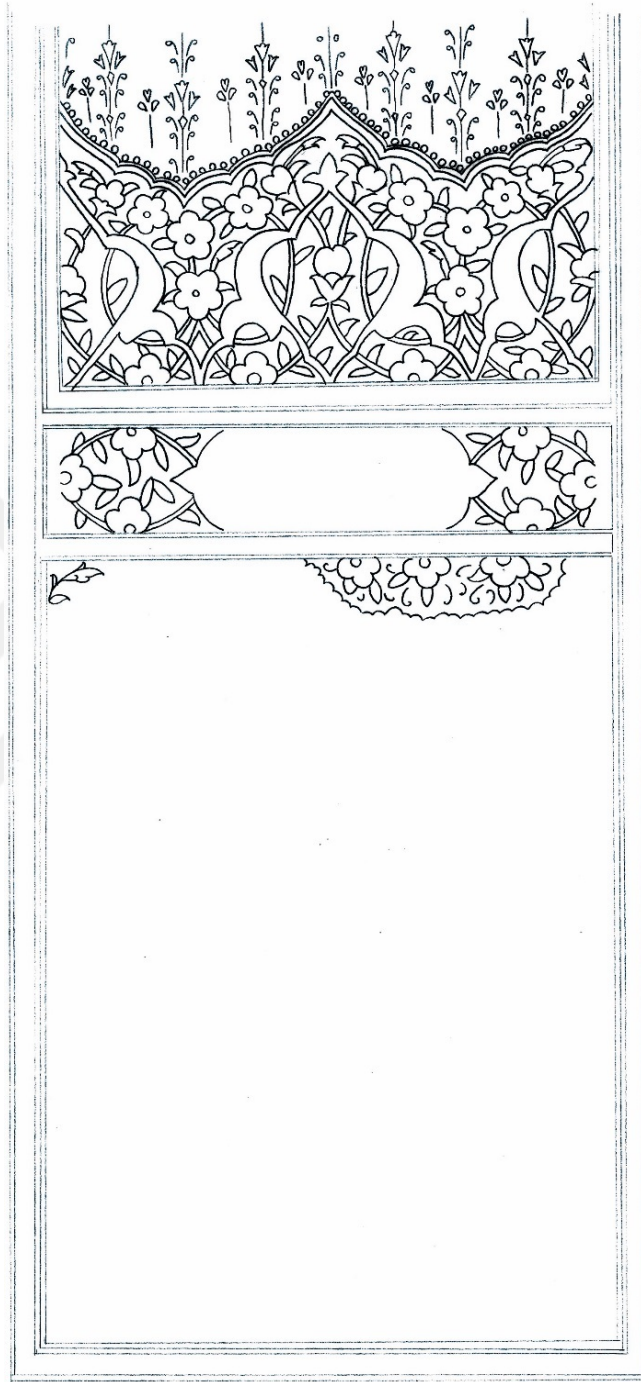
200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

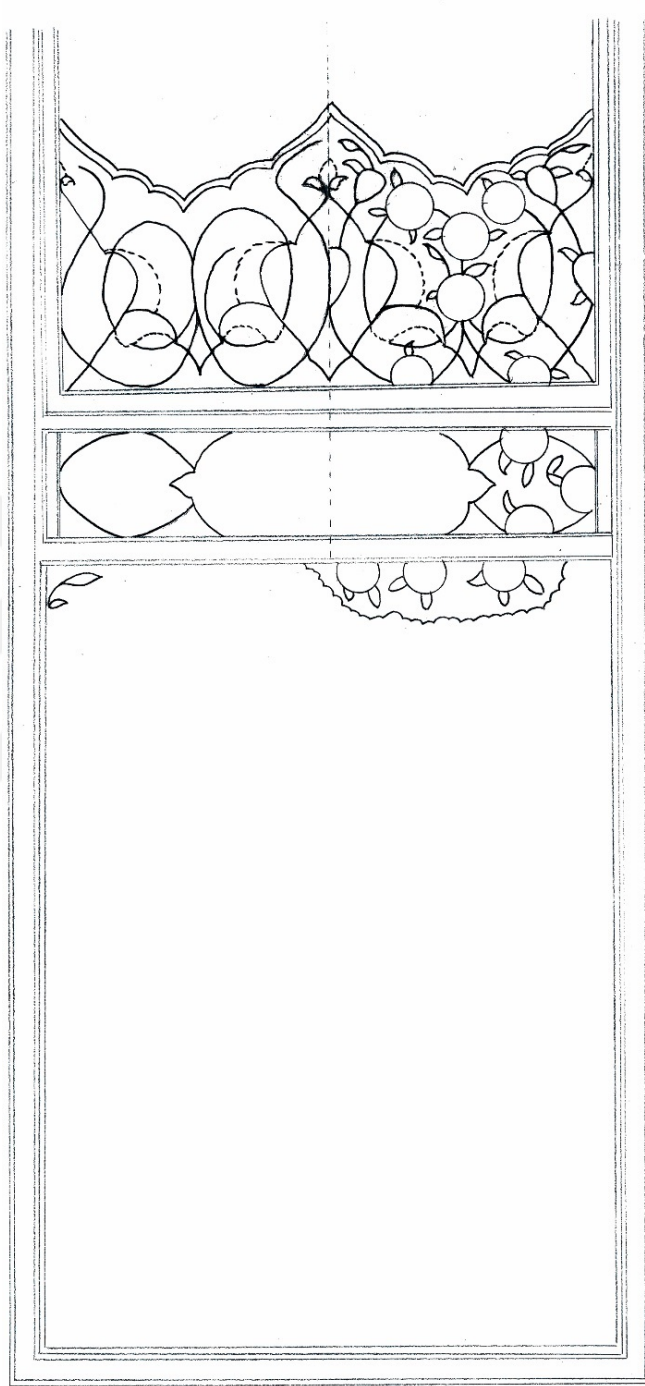
Çizim 145:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni

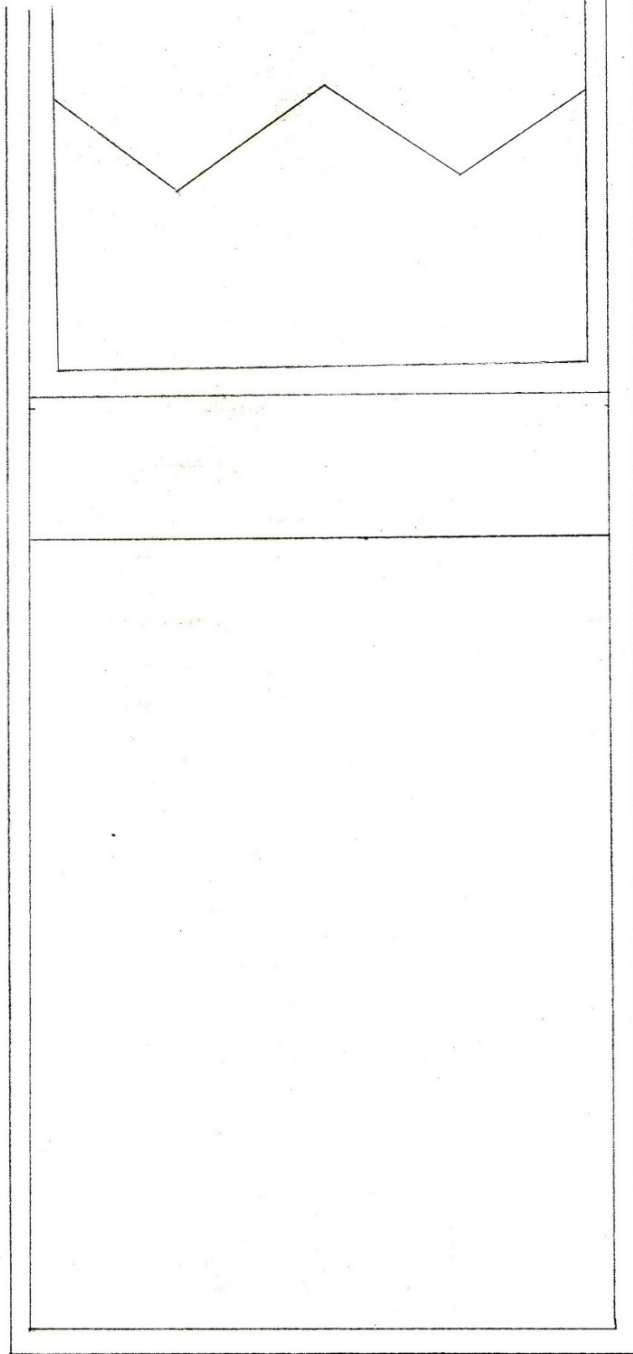
Çizim 146:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 147:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması

15b unvan sayfası tezhibi, ½ simettrili iri motifleri olan sade bir tasarıma sahiptir. İç kısımda 1mm kalınlığında cedvelle sınırlandırılmış, 1mm zemin boşluğu bırakılarak 3mm dış cedvel yapılmıştır. Kırmızı renk kuzu çekilerek yazı alanı çerçevelemiştir. Cedveller arası boşluklar bazı yerlerde eşit değildir. Unvan sayfasının kubbe kısmının zemini tamamen altın sıvanmıştır. Motifler boya ile altın üzerine işlenmiştir. Açık mavi ve yavruağzı kullanılan motiflerin sap uçlarında ki yapraklar turuncu renktedir. Sapların tamamı açık mavi renkte olup tahriri koyu mavi yapılmıştır. Zeminde boş kalan yerlere iğne perdahtı uygulanmıştır.⁴⁸ Başlık bölümünde kitabe alanının zemini tamamen altın sıvama yapılmış, sağ ve sol yanlarında yarım penç ve goncagül motifleri kullanılmıştır.

İğne Perdahtı: Bir sapa tutturulmuş olan ucu küt bir iğne yardımıyla altın sürülmüş zeminin çukur noktalar halinde parlatılması

⁴⁸ DERMAN F. Çiçek, (2012), Hat ve Tezhip Sanatı, Ankara, s. 528

Resim 74:

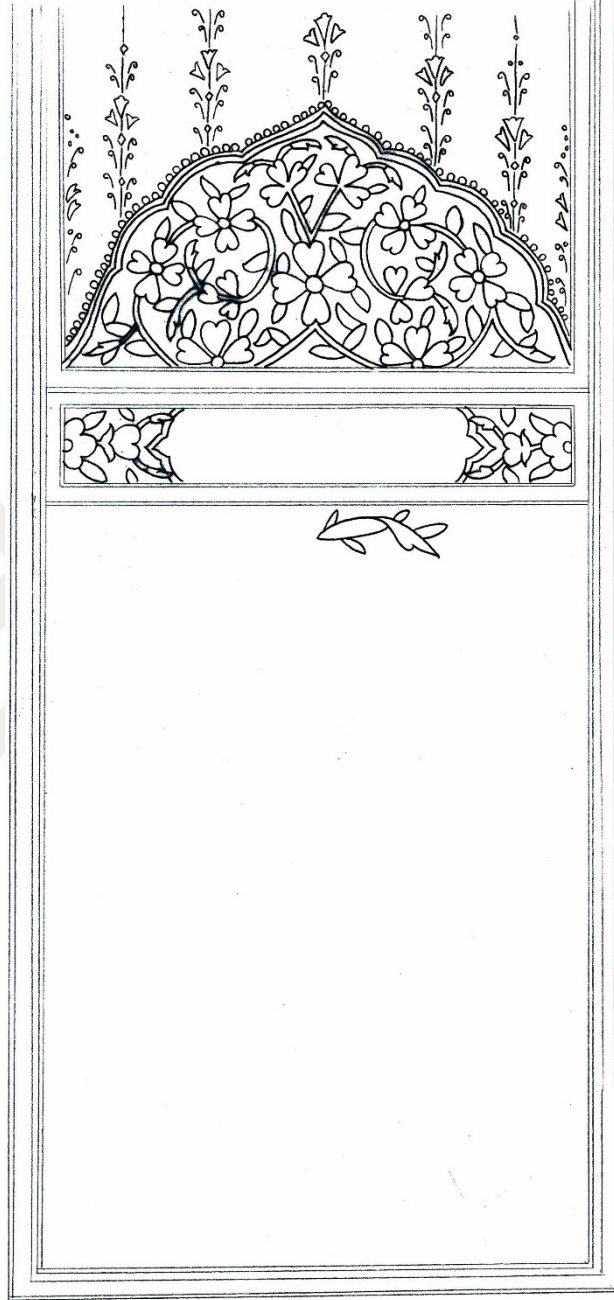
200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 15b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

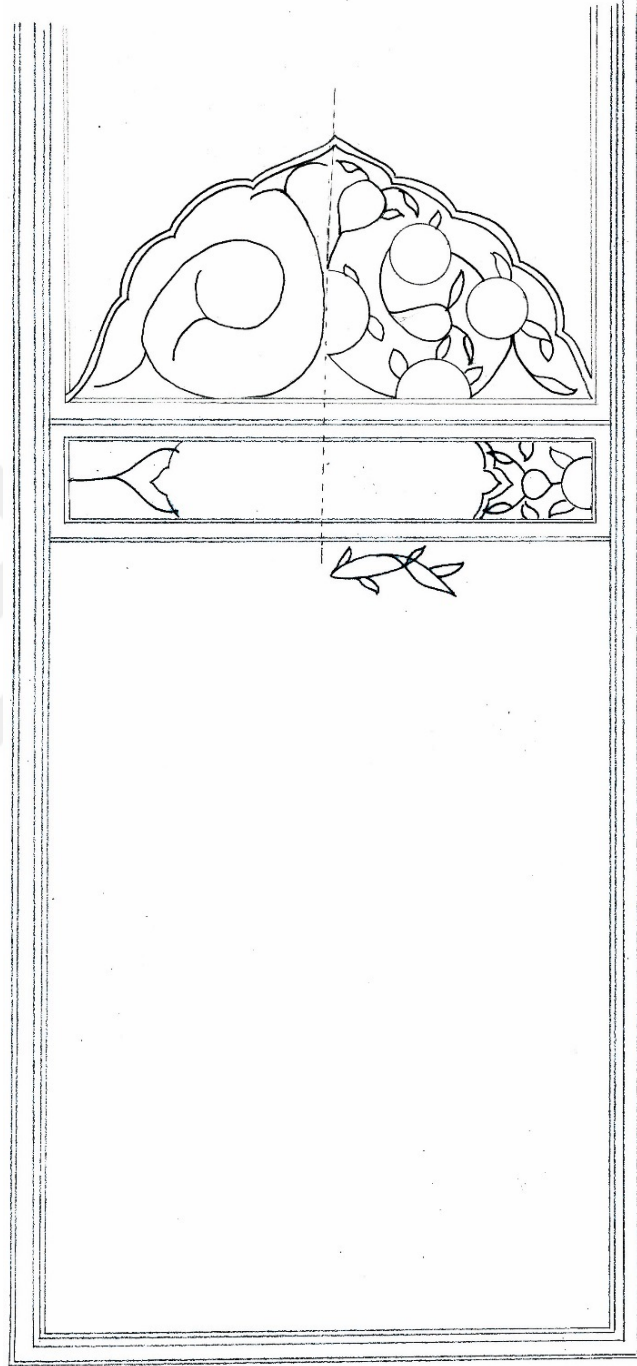
Çizim 148:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni

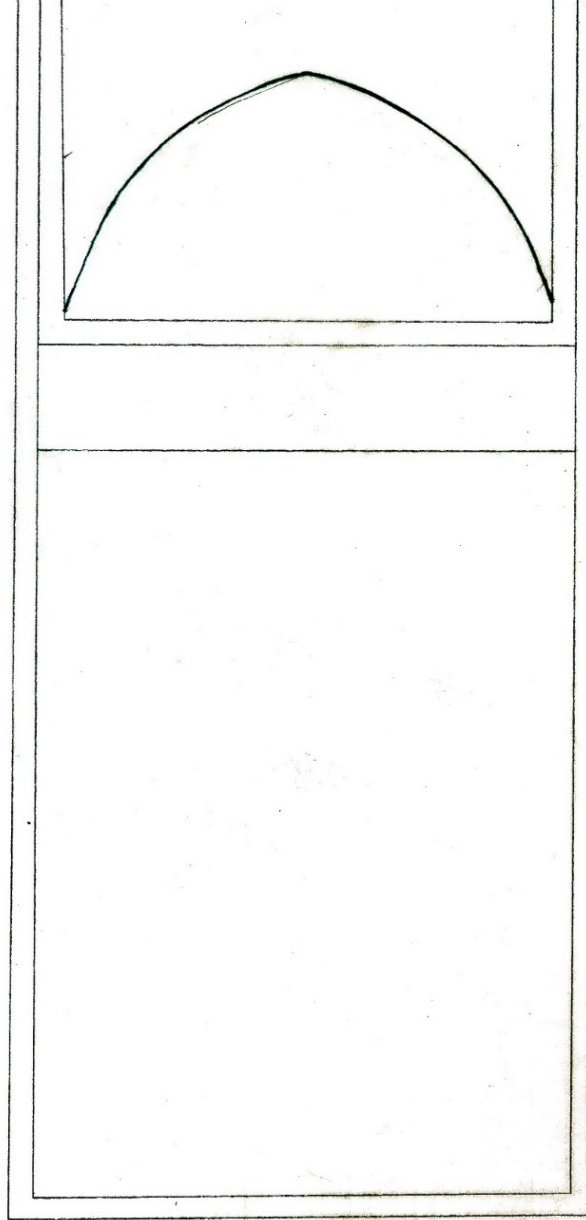
Çizim 149:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 150:

200 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Desen Şeması

Dikdörtgen formunda 6 adet bölüm başı tezhibi bulunmaktadır. Bunlardan sadece 4 adeti birbirinden farklıdır. Tehipleri $\frac{1}{4}$ simetrik kompozisyon düzeninde yapılmıştır. Bir tanesi 1cm yüksekliğinde 5,9cm genişliğinde ve 1mm kalınlıkta cedvellidir. Diğer bölüm başı tezhibleri ise 2,2cm yüksekliğinde 5,9cm genişliğindedir. Yanlardan 3mm, üstlerden de 4mm kalınlığında arasuları vardır. Bir bölüm başı alanında ikili saç örgüsü zencerek kullanılmıştır. İç kısmı ise kitabe alanı altın sıva yapılmış ama yazı yazılmamıştır. Penç ve goncagül motifleri kullanılmıştır. Diğer bölüm başı tezhibinde ise arasuyu yavruağzı renk ile doldurulmuştur. İç kısmında zemin tamamen altın sıvanmış, kitabe alanı beyaz iplik kullanılarak açılmıştır. İplikler rumi motifi olarak devam etmiştir. Goncagül, yarım penç motifi ve rumi motifi kullanılmıştır. Dördüncü bölüm başı tezhibi hâtime sayfasında yer almaktadır. Zemini altın sıvama yapılmış, kitabe alanı ve motifler altın zemin üzerine tahrir çekilerek uygulanmıştır. Motiflerin ve yaprakların uç kısımlarına kırmızı ve yeşil tonlarında renklendirilmiştir. 3mm kalınlığında yavruağzı rengine arasuyu ile çerçevelenmiştir.

Resim 75:

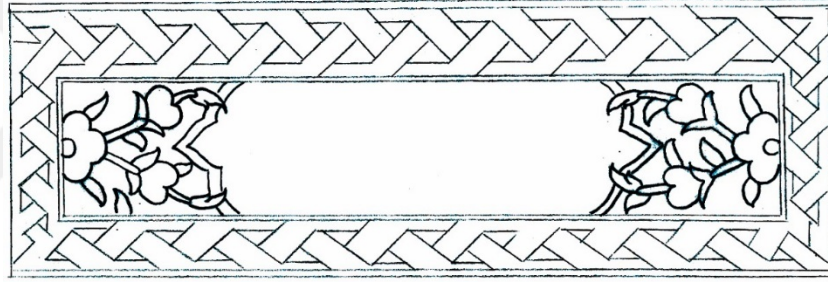
200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A –, V. No: 42a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

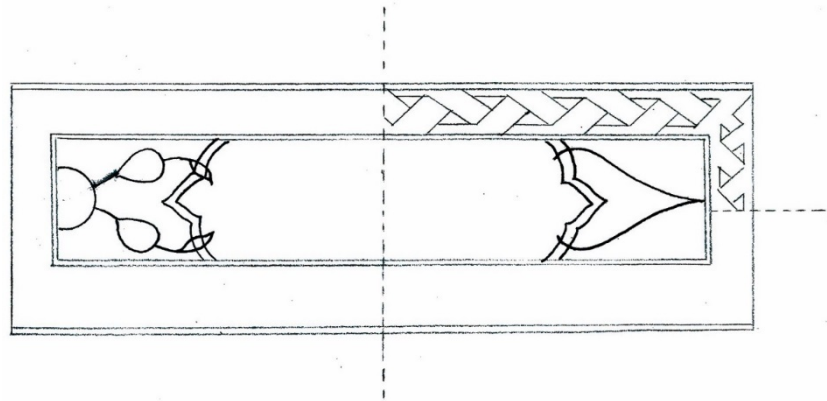
Çizim 151:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseni

Çizim 152:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 76:

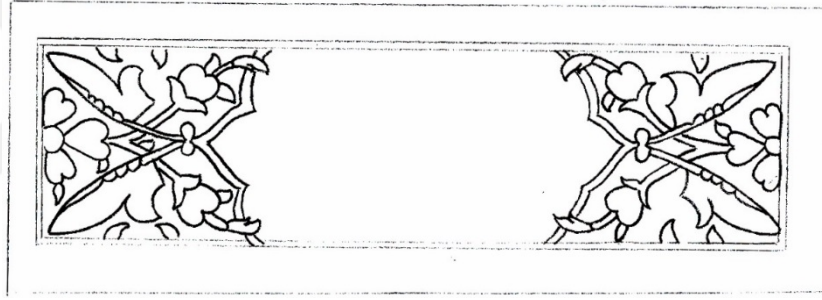
200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 10a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

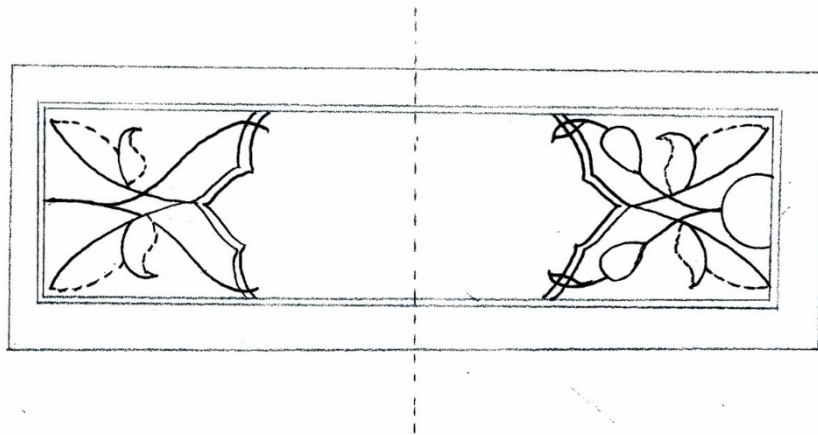
Çizim 153:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni

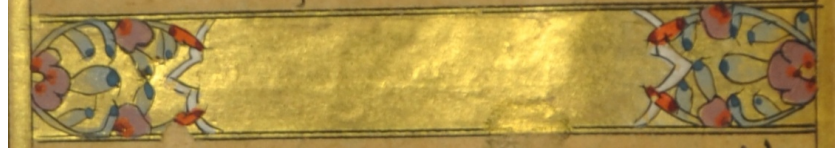
Çizim 154:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 77:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C-, V. No: 49a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

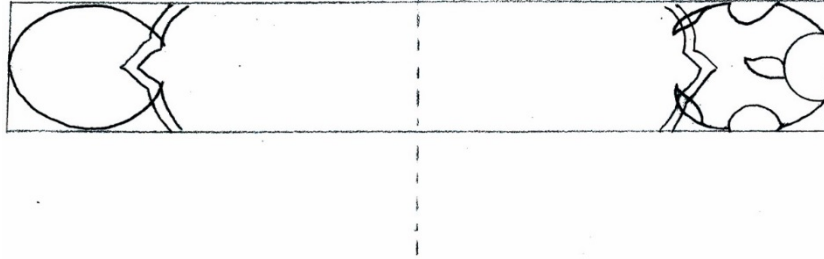
Çizim 155:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C - Deseni

Çizim 156:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Gül tezhibi 7 adettir. Bunlardan sadece 3 adet farklı gül tezhibi yapılmıştır. Yükseklikleri 9cm genişlikleri ise 1,9cm'dir. Güllerin ortak özellikleri, yapraklarının yıldız formunda kullanılmasıdır. Sadece bir adet gül tezhibi çarkıfelek desen özelliğindedir. Tığları mavi renkle yapılmış ve çift tahrir yapraklar kullanılmıştır. Hatime sayfasının alt kısmında halkar tekniği ile hatayi motifleri kullanılmış ve özensiz yapılmıştı

Resim 78:

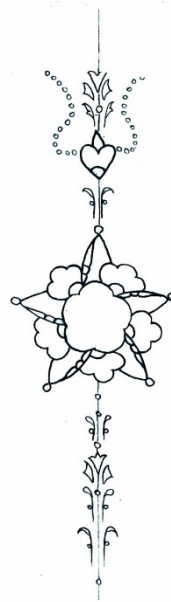
200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A –, v. No: 72b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

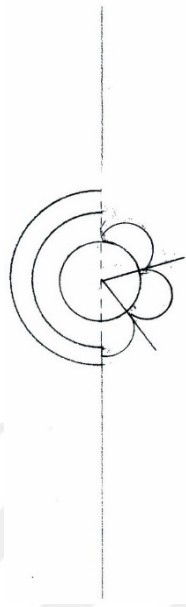
Çizim 157:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni

Çizim 158:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – A – Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 79:

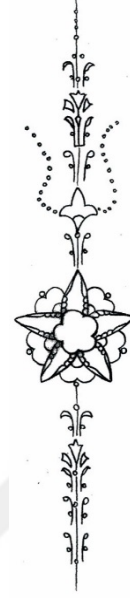
200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B –, V. No: 24a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

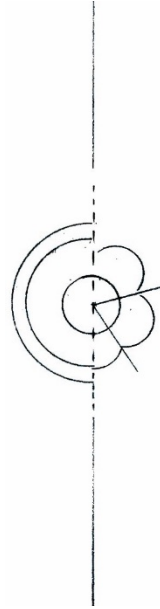
Çizim 159:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Deseni

Çizim 160:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 80:

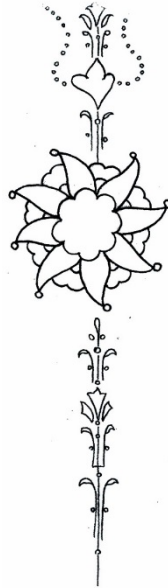
200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C –, V. No: 33a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 161:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni

Çizim 162:

200 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 81:

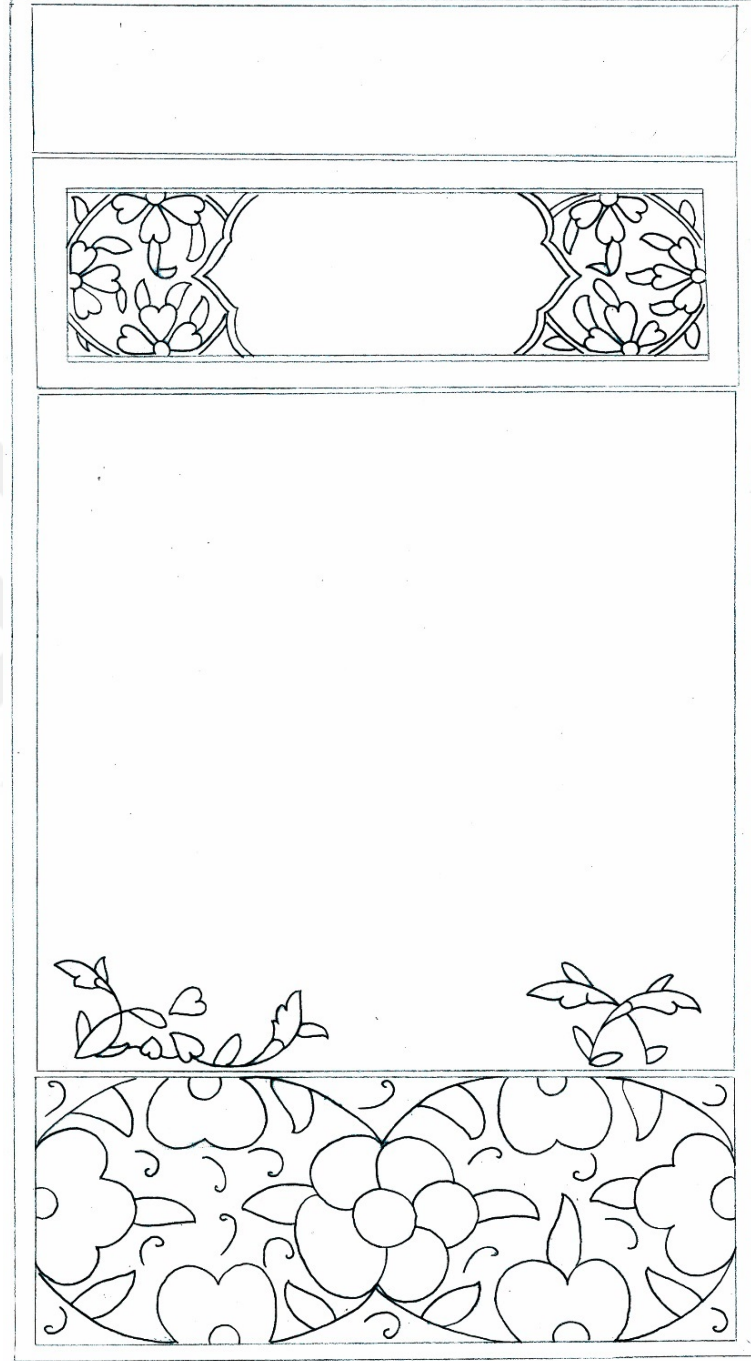
200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 87b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

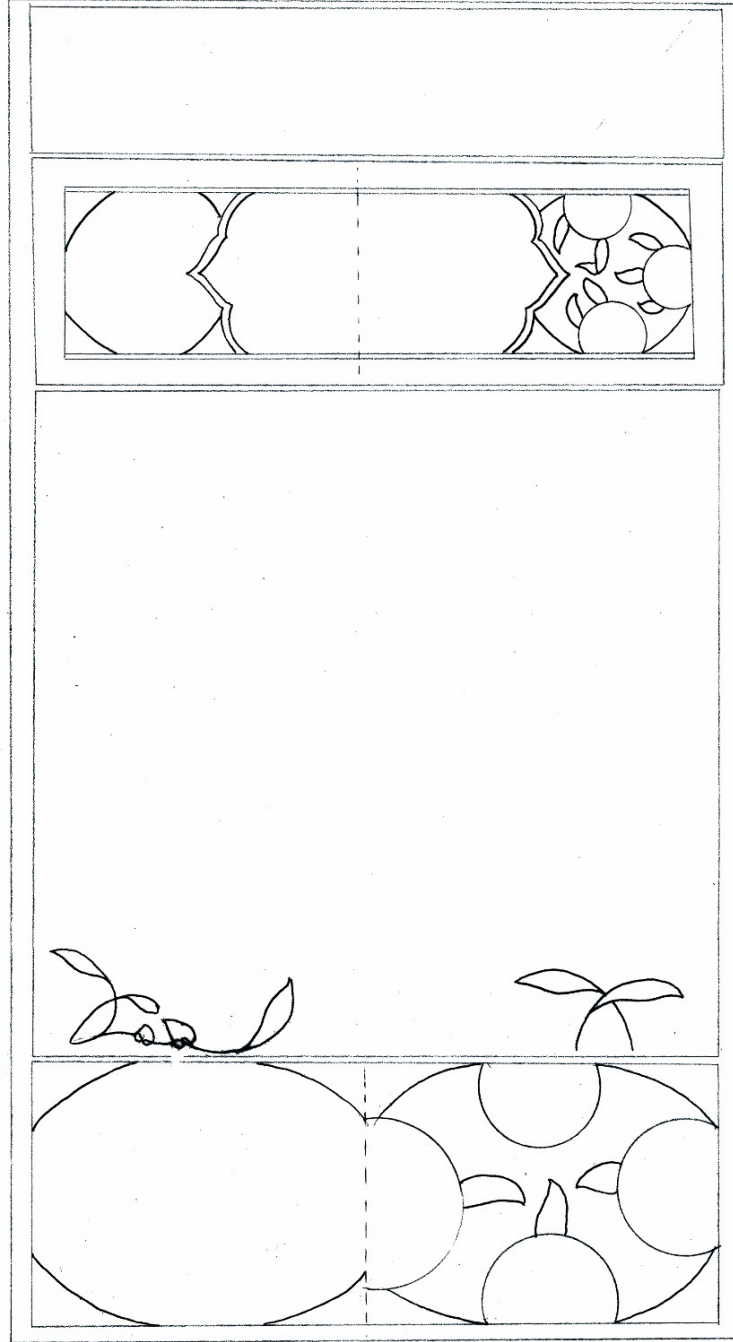
Çizim 163:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Deseni

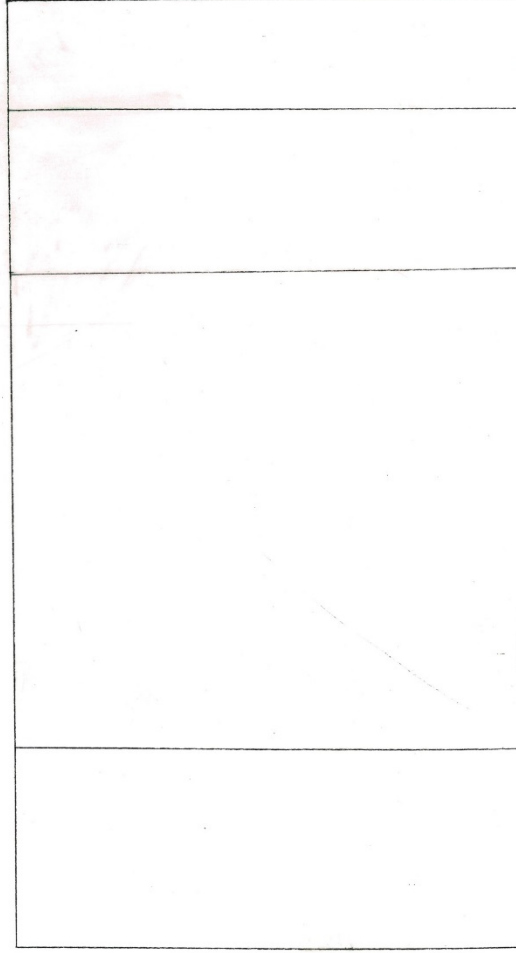
Çizim 164:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 165:

200 Numaralı Eserin Bölüm Başı ve Hâtime Sayfası Tezhip Desen Şeması

2.3.2.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

13b-14a sayfalarında Mekke ve Medine minyatürleri yer almıştır. Minyatür alanı 3mm kalınlığında cedvel içerisinde oluşturulan köşelerin içerisine yapılmıştır. Köşe kısımların sınırı dairesel sınırlandırılmış ve cedvel arasında köşe kısımların zeminleri kırmızı renk ile doldurulmuş ve üzerine altın ile hatayi grubu motifler uygulanmıştır. Motiflerin desen özellikleri tam olarak belli olmamaktadır ve serbest kompozisyonudur. Minyatürler içerisinde bulunan mimari yapılarda revak kubbe alanlar açık mavi renkte, yerleşim alanları krem ve yavruağzı renkle boyanmıştır. Yeşil ve kahverengi de tonları zemin ve dağların renklendirilmesi için tercih edilmiştir.

Resim 82:

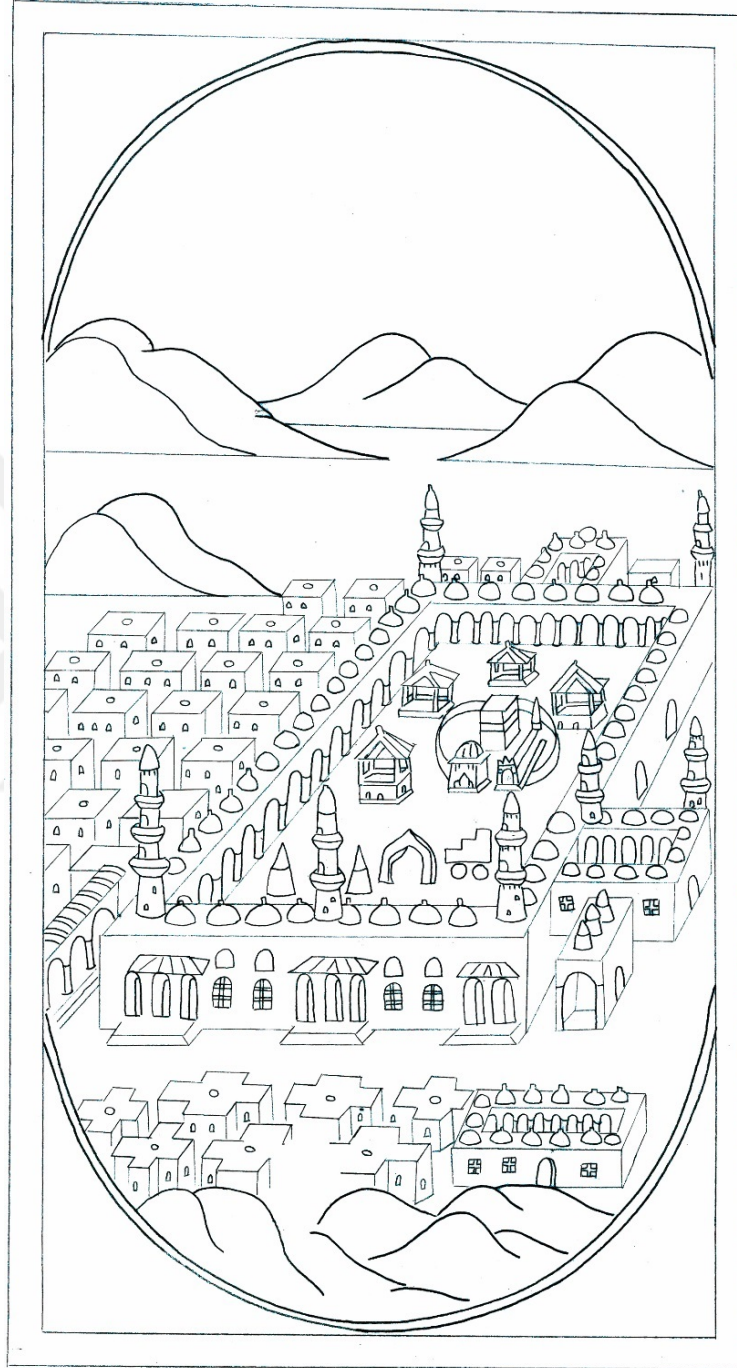
200 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 13b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 166:

200 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni

Resim 83:

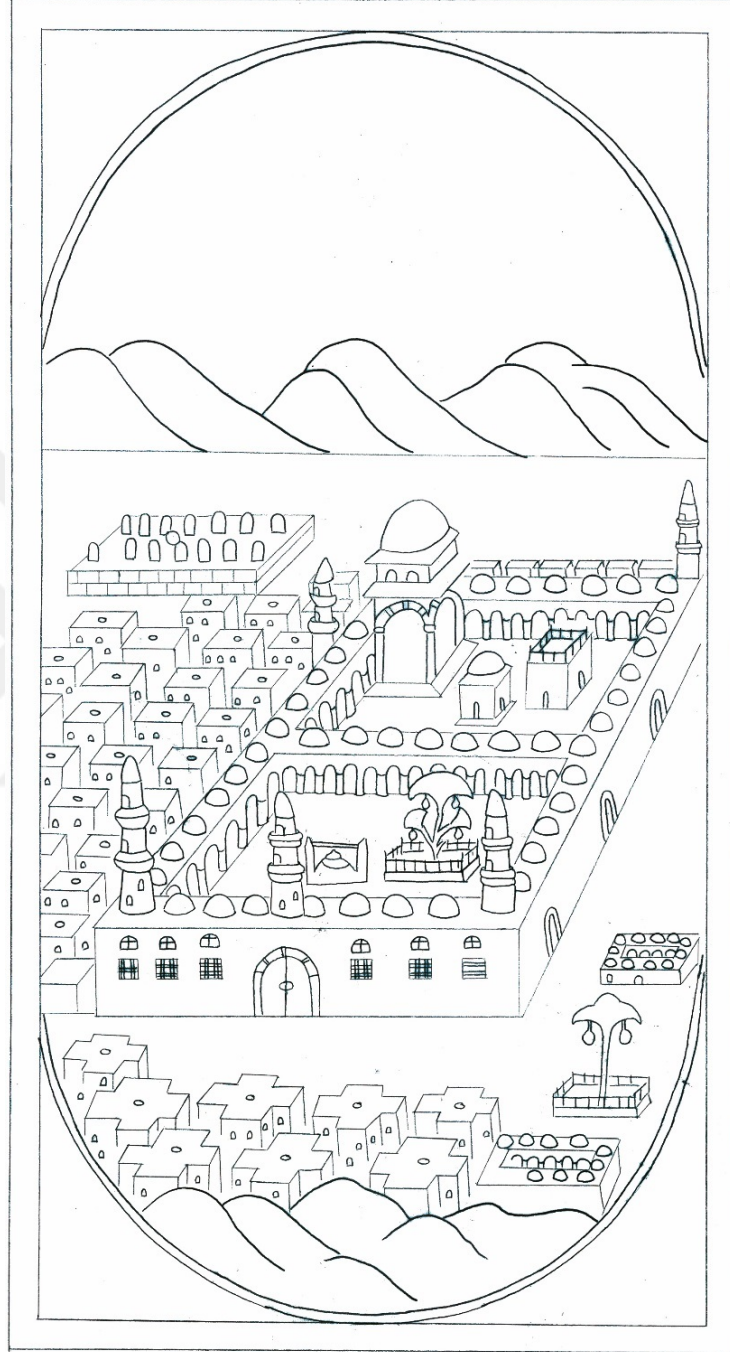
200 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 14a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

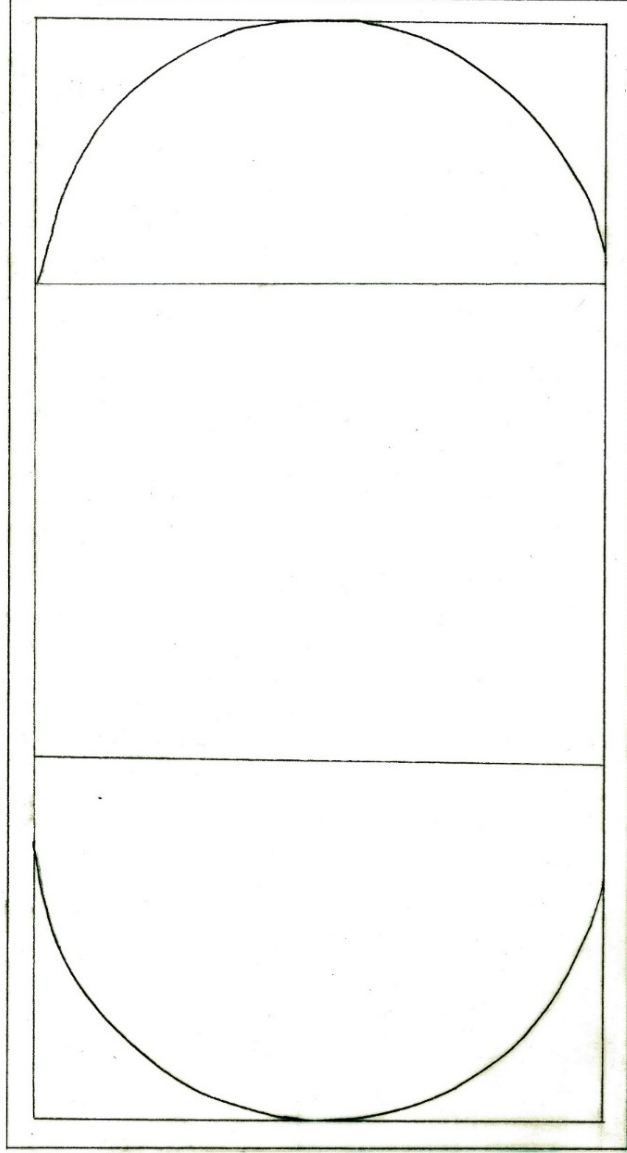
Çizim 167:

200 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni

Çizim 168:

200 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması

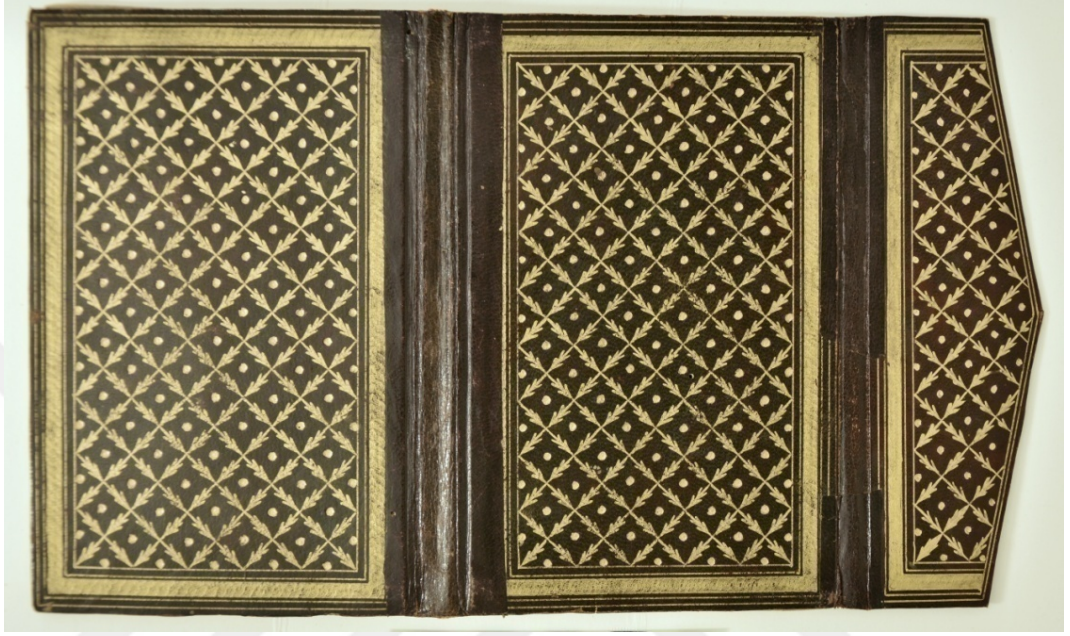
2.3.3. 201 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar

Bulunduğu Yer	: Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi
Eser No	: 201
Eser Adı	: Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar
Eser Dili	: Arapça
Yazım Yılı	: 1253/1837-38
Eser Dış Ölçüleri	: 116 x 175 mm
Eser İç Ölçüleri	: 115 x 174 mm
Yaprak Sayısı	: 98 yaprak
Satır Sayısı	: 11 satır
Yazı Türü	: Nesih
Eserin Hattatı	: el-Hac İsmail el-Vehbî
Eserin Müzehhibi	: Bilinmiyor

2.3.3.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 84:

201 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, bordo renkte deri malzeme üzerine miklepli, miklep ve kablalarının üzeri zilbahar desenlidir. Etrafı 5mm kalınlığında zencereklidir. Zencerek alanının desen özellikleri net değildir. Temiz bir işçilik örneğidir. Kab ve mikleb üzeri dilimli altın yapraklarla baklava biçimli paftalar ayrılmış, ortalarına altın noktalar konmuştur. Sertab ve sırt bölgesinde yıpranmaların önüne geçmek amaçlı konservasyon işlemi yapılmıştır. Aynı deri renginde parça deri yapıştırılmış ve zencerek etrafını dönen uzun kenarlarda ki cedveller kaybolmuştur.

Resim 85:

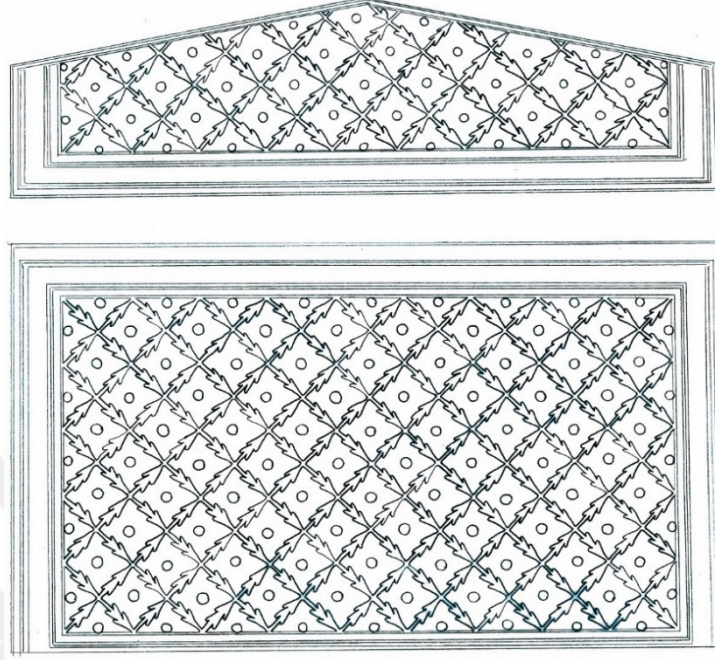
201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

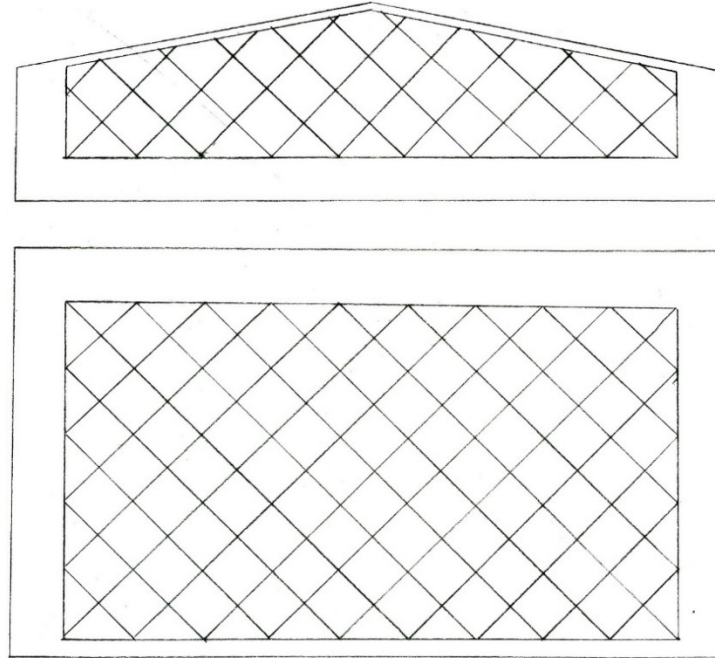
Çizim 169:

201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebnin Deseni

Çizim 170:

201 Numaralı Eserin Alt Kabı ve Mıklebnin Desen Şeması

2.3.3.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Yazma eserin sayfa özelliklerine bakıldığında; 98 yapraklı ve 11 satırlı akkâseli yeşil kağıt üzerine nesih hat ile yazılmıştır. Toplam 30 adet bezemeli sayfası vardır. Bezeme olmayan sayfalar 2mm kalınlığında altın cedvelle kullanılarak metin kısmı çerçevelenmiştir. Yazı sahası dışında kalan kenar kısımlarına kenar suyu yerine kalbur zerefşan uygulanmıştır. Sayfa genişliği 11,3cm x 17cm'dir 2b ve 17b sayfalarında unvan sayfası şeklindedir. 14b-15a sayfaları tezhiplidir. 15b-16a sayfalarında Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır.

Dış cedvel kalınlığı 5mm kalınlığında çerçevelenmiş 2b sayfası unvan sayfası tezhiplidir. ½ simetrik kompozisyonludur. Motif alanları 1mm kalınlığında üç adet cedvelle çerçevelidir. Cedvellerin etrafı 2mm kalınlığında zemini pembe renk ile doldurulmuş arasuyu bulunmaktadır. Motif sahasının orta kısmı ayırma rumi motifi ile paftalanmış ve alt kısmına oval kitabe alanı açılmıştır. Kitabe içi altın sıvanmış ve boş bırakılmıştır. Etrafı beyaz ipliklidir. Tüm motifler altınla yapılmıştır. Zemini koyu mavi olarak doldurulmuş, yapraklar iğne perdahı ile parlatılmıştır. Penç motifi tüm desen içerisinde düzenli dağıtılmış, goncagül motifi az miktarda kullanılmıştır. Motiflerin iç kısımlarına kırmızı renk ile hareket verilmiştir. Rumi motiflerinin içinde yer alan penç motifleri açık mavi renkle yapılmış, sapları altın ile devam etmiştir. Bezeme alanının yüksekliği 14,1cm, genişliği 6,4cm'dir. Nesih hat ile yazılmış, satır aralarına beyn's-sütur yapılmıştır. Keşide tezhibi bulunmaktadır.

Resim 86:

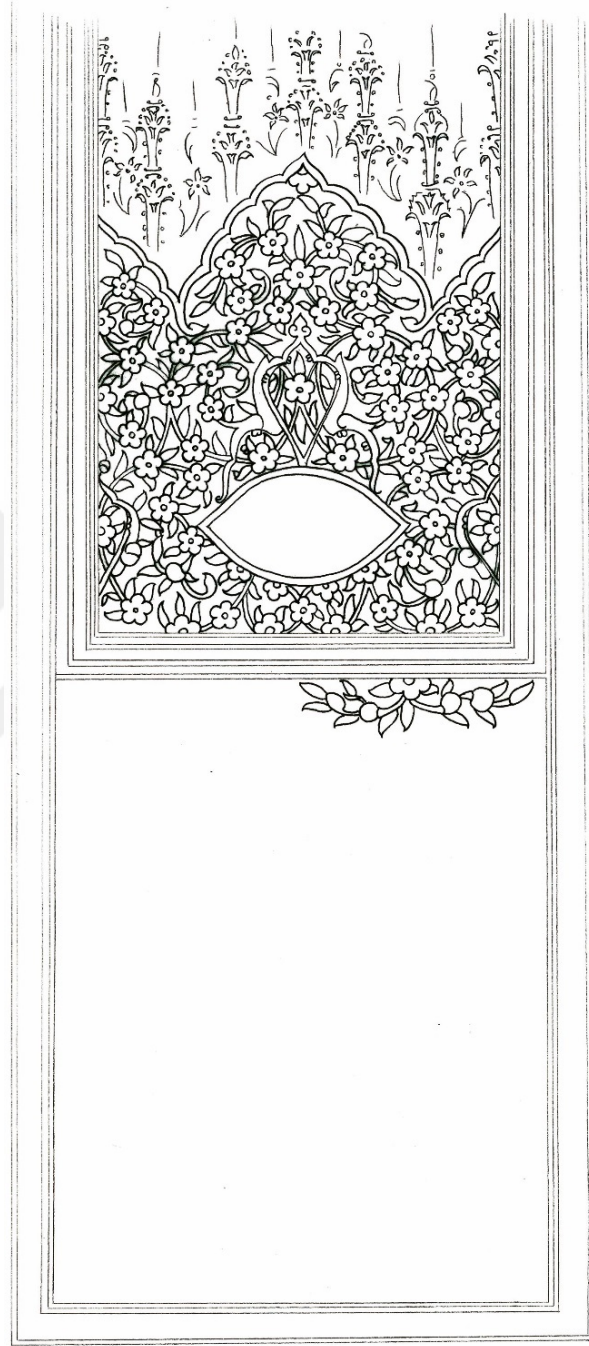
201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 2b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 171:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni

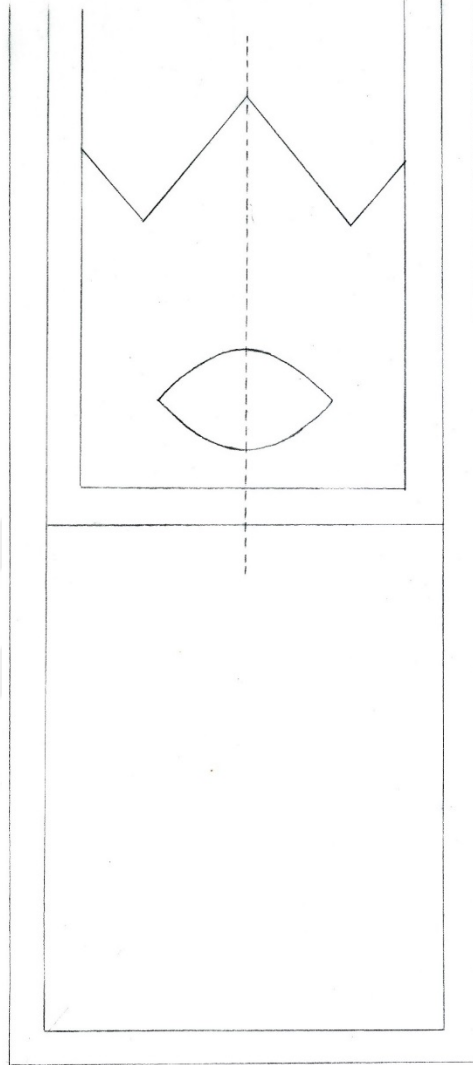
Çizim 172:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni, ½ Planı ve Kanaviçesi

Çizim 173:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması

Diğer unvan sayfası tezhibi, $\frac{1}{2}$ simetri kompozisyonlu ve başlık tezhibi alanı olan 17b sayfasıdır. 3mm kalınlıkta cedvel içerisinde 6,2cm x 14,1cm ebatlarında alan içerisinde yer almaktadır. Kubbe kısmı ayırma rumi motifi ile paftalanmıştır. Rumi motiflerinin iç kısmı kağıt renginde bırakılmış, dış kısmı koyu mavi renk ile doldurulmuştur. Motif sapları ve yapraklar altın ile yapılmıştır. Yapraklar iğne perdahı ile parlatılmıştır. Rumi motiflerinin içinde olan penç motifleri açık mavidir. Başlık tezhibi alanı dış tarafından 2mm kalınlığında, iç tarafından 1mm kalınlığında, iki cedvel arasına arasuyu gelecek şekilde çevrilmiştir. Arasuyu zemini bordo ve pembe iki renk olarak geçişli tonlarda

boyanmıştır. Siyah is mürekkebi kullanılarak nesih hatla yazılmıştır. Goncagül ve yapraklardan oluşan keşide tezhibi vardır.

Resim 87:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 17b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

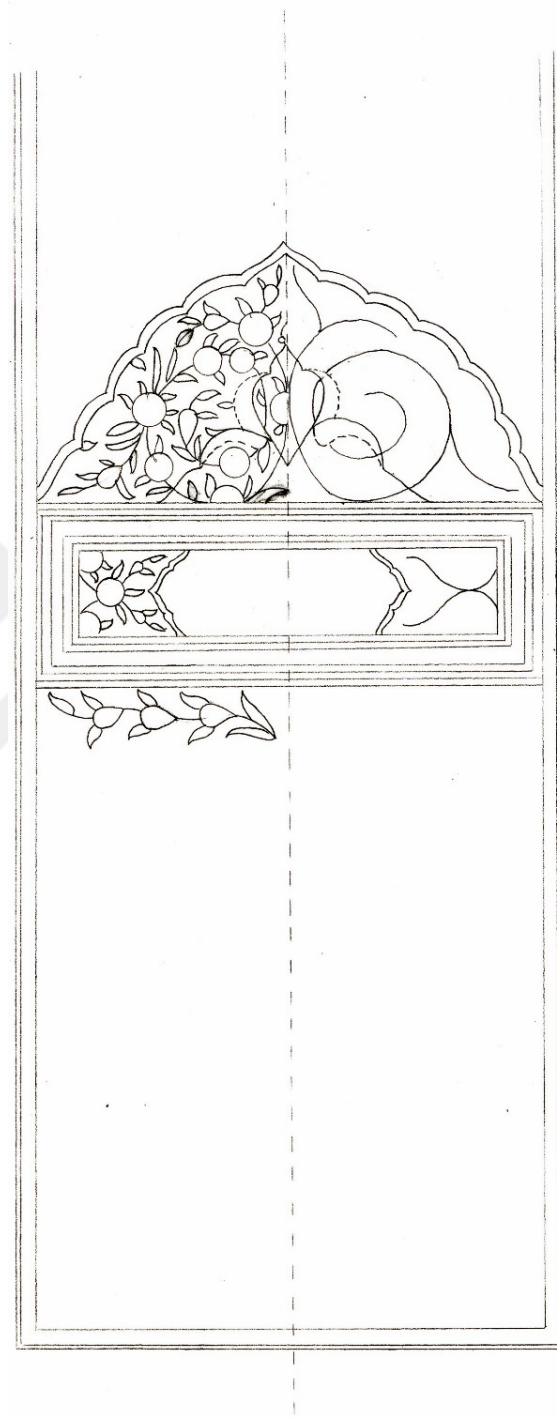
Çizim 174:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni

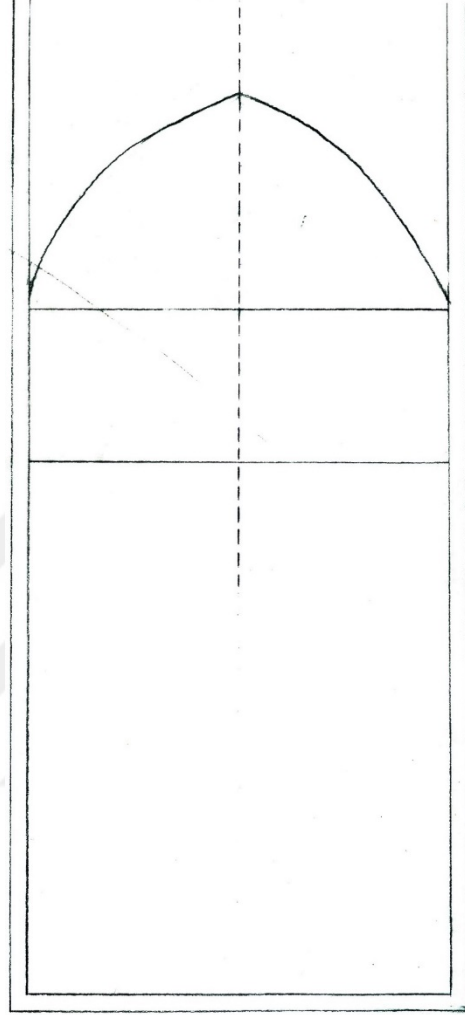
Çizim 175:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni, ½ Planı ve Kanaviçesi

Çizim 176:

201 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Desen Şeması

Tam sayfa olarak tezhiplenen 14b-15a sayfaları, 3mm kalınlığında cedvel ile sınırlandırılmıştır. $\frac{1}{2}$ simetrik kompozisyondur. Orta kısmında metnin etrafını çevreleyen dendanlı oval alan vardır. Bu alanın tam simetrik olmamasından dolayı, simetrik olan motif alanlarında ölçü farklılıkları çıkmıştır. Bu farklılıktan dolayı aynı desenler kullanılmış fakat alan boşluğuna göre daraltılmış ya da genişletilmiştir. Oval alan ve cedvel arasında kalan bölümde motifler, sapları ve yaprakları altın ile yapılmış, yapraklar iğne perdahı ile parlatılmıştır. Zemini kobalt mavi ile doldurulmuş, motif arası boşluklar beyaz üç nokta ile değerlendirilmiştir. Motifler açık mavi, pembe ve beyaz renklerde olup açık mavi ve pembe renklerin etrafına beyaz renk ile gölgelendirme yapılmıştır.

Resim 88:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C –, V. No: 14b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

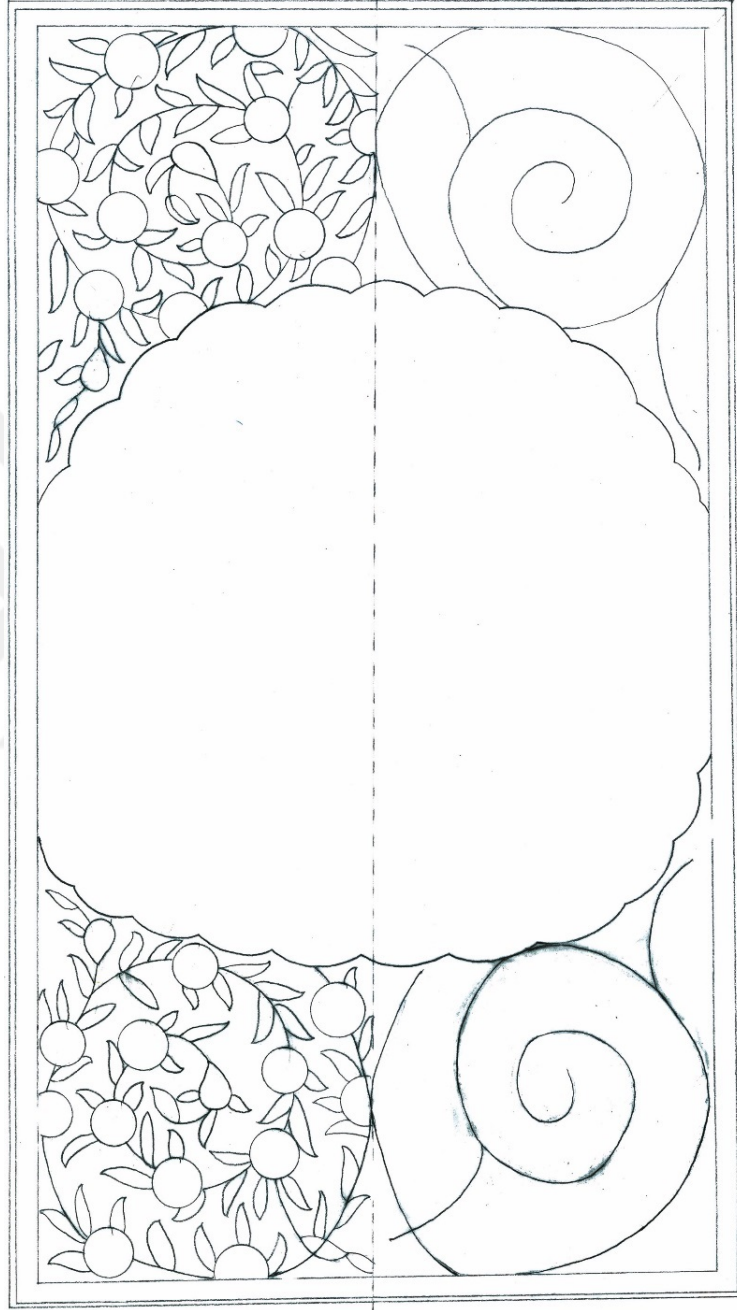
Çizim 177:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni

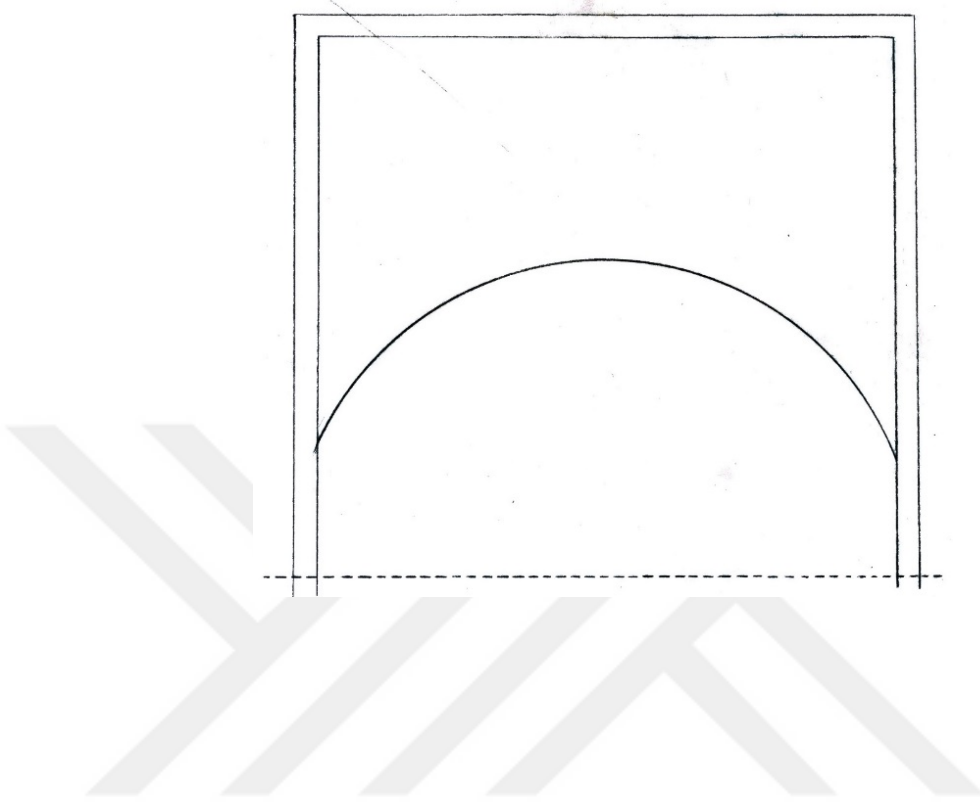
Çizim 178:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 179:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Desen Şeması

Bölüm başı tezhibi toplam 16 adet olup birbirinden farklı 6 adet bulunmaktadır. Ölçüleri iki cedvel arası 1cm x 5,4, 1,5cm x 5,4cm ve 0,8mm x 5,4cm olarak üç farklı ebattadır. Bölüm başı tezhiplerinin hepsi $\frac{1}{4}$ simetrilidir. Arasuyu altın sıvama ve zencerekli olan iki adet vardır. Bir adet bölüm başı tezhibinde çift arasuyu, diğer üç adet bölüm başı tezhibinde ise tek arasuyu kullanılmış ve içleri mavi, bordo ve yeşil renklerle doldurulmuştur. Hatayi grubu motifler ile bezenmiştir. . 48-49 ve 91-92 sayfalarının arasında parça kağıt olan şukka mevcuttur.⁴⁹

⁴⁹ AYVERDİ İlhan, (2011), Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul, cilt 3, s.3004

Resim 89:

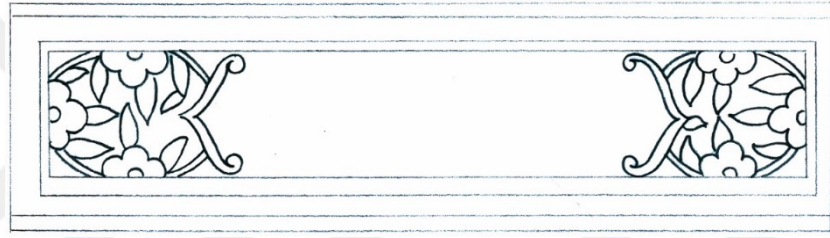
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A–, V. No: 24b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

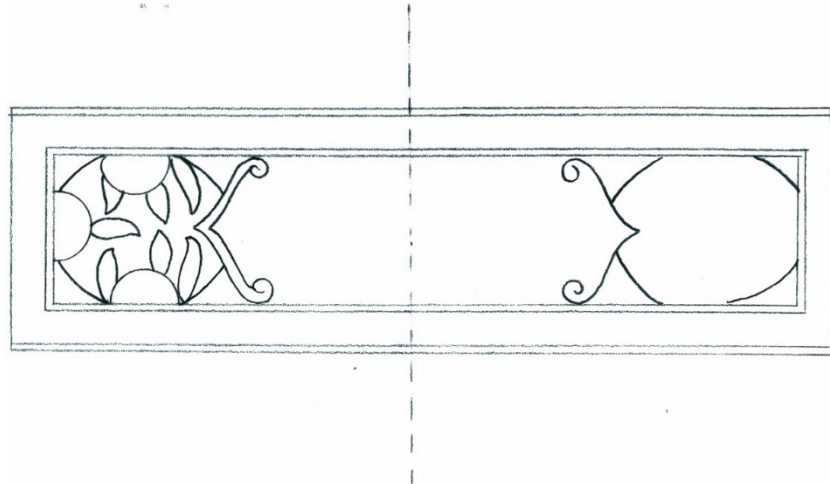
Çizim 180:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A– deseni

Çizim 181:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A– Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 90:

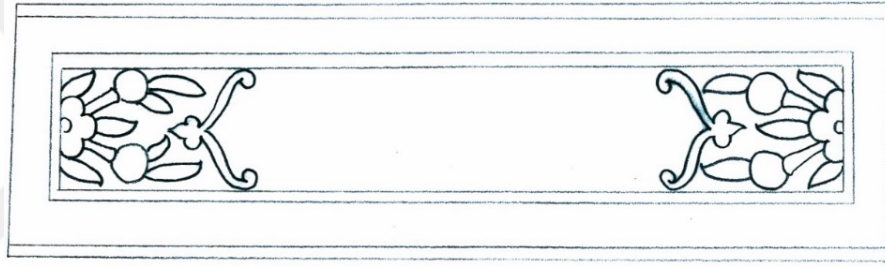
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 99b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

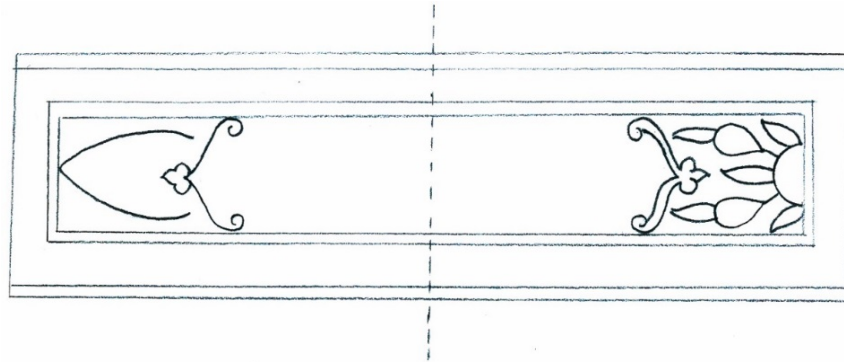
Çizim 182:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni

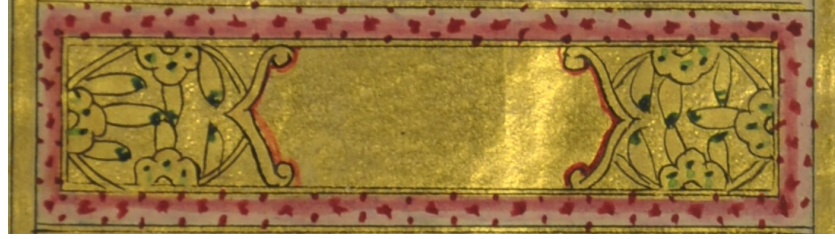
Çizim 183:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 91:

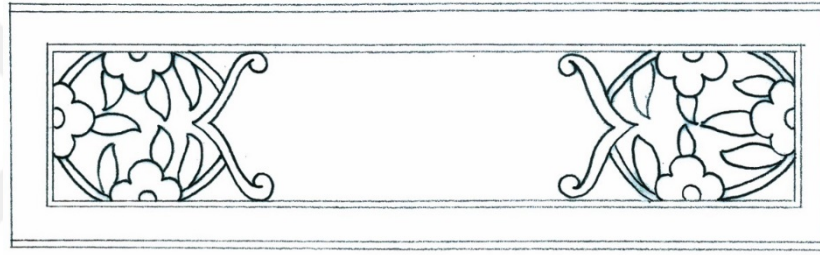
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C –, V. No: 34b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

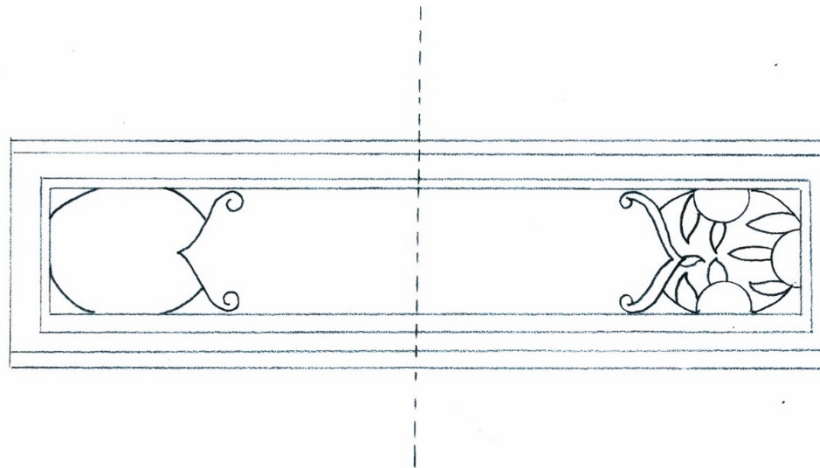
Çizim 184:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni

Çizim 185:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni, Plan ve Kanaviçesi

Resim 92:

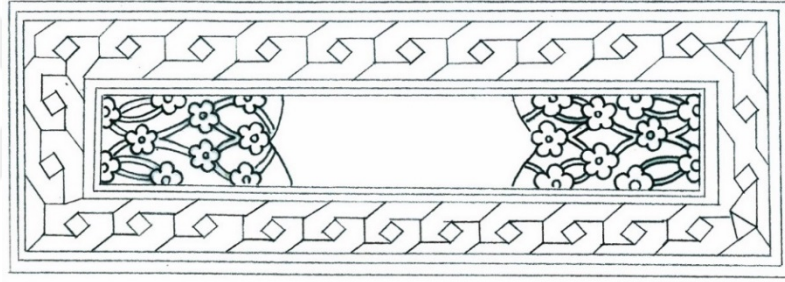
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D –, V. No: 79b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

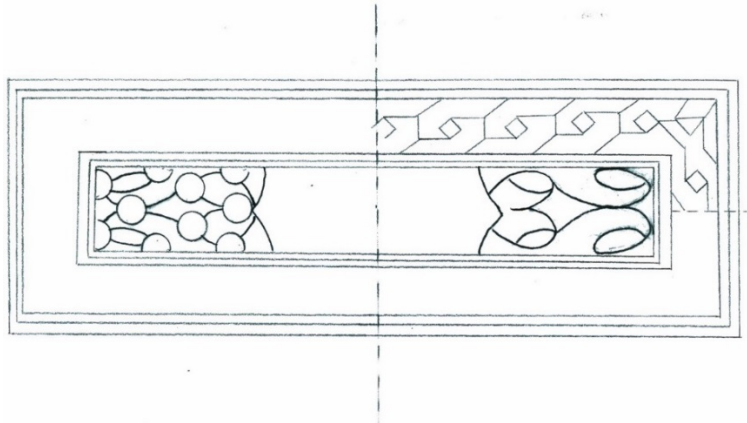
Çizim 186:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni

Çizim 187:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 93:

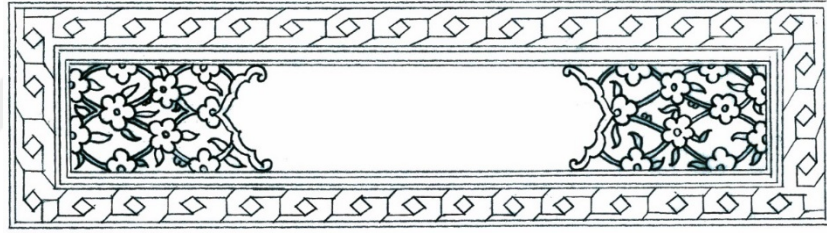
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E –, V. No: 67b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

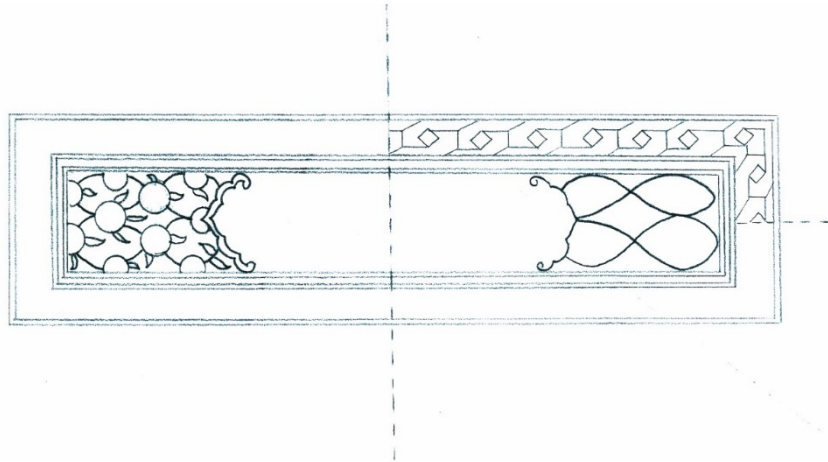
Çizim 188:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni

Çizim 189:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 94:

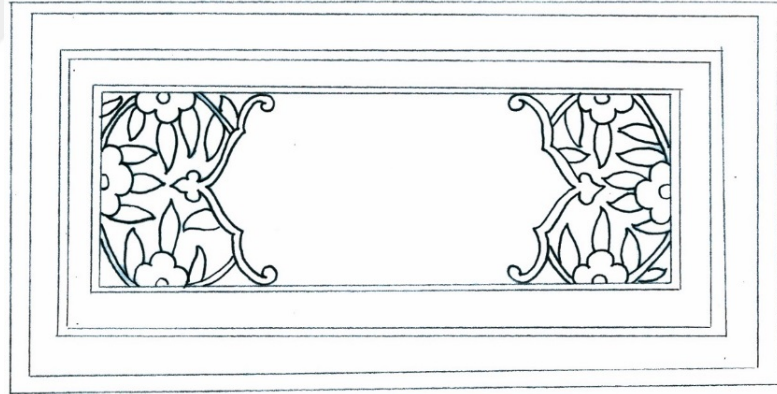
201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – F –, V. No: 96b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

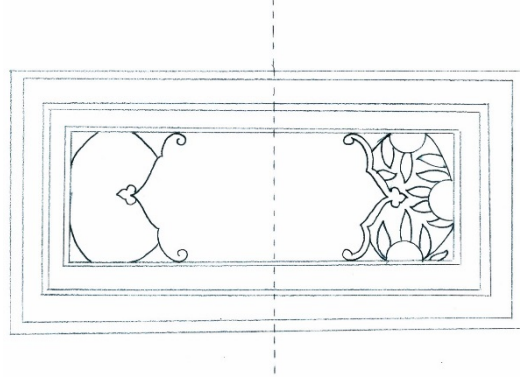
Çizim 190:

201 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – F – Deseni

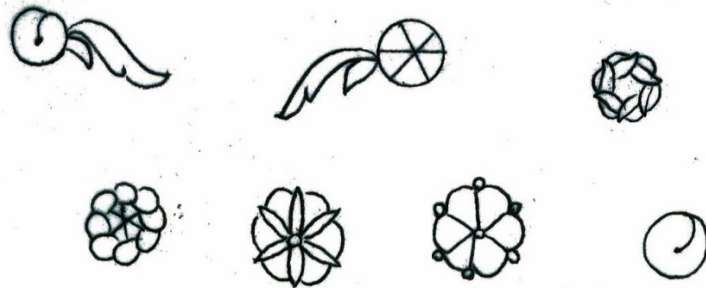
Çizim 191:

201 Numaralı Eserin Bölüm Baş Tezhibi – F – Deseni, ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 192:

201 Numaralı Eserin Durak Tezhibi Örnekleri

2.3.3.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

15b-16a sayfalarında perspektifli Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır. Dış cedvelleri 3mm olan içerisinde elips formu içerisine yerleştirilmiş Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır. Zemin altın sıvamadır. Mimariler krem rengi ve yavruağzı renkleri ile yapılmıştır. Kubbeler açık mavi renktedir. Ağaçlarda ve dağlarda kahverengi ile yeşil renkleri kullanılmıştır. Tahrirleri siyaha yakın renkte olup gelişi güzel yapılmıştır. Cedvel ve elips alan arasında kalan köşe kısımların zemini kırmızı renkile doldurulmuş, üzerine hatayi grubu motifler altın ile bezenmiştir. Motifler çift tahrir düzeniyle yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Motif detayları ise bazı yerlerde net değildir.

Resim 95:

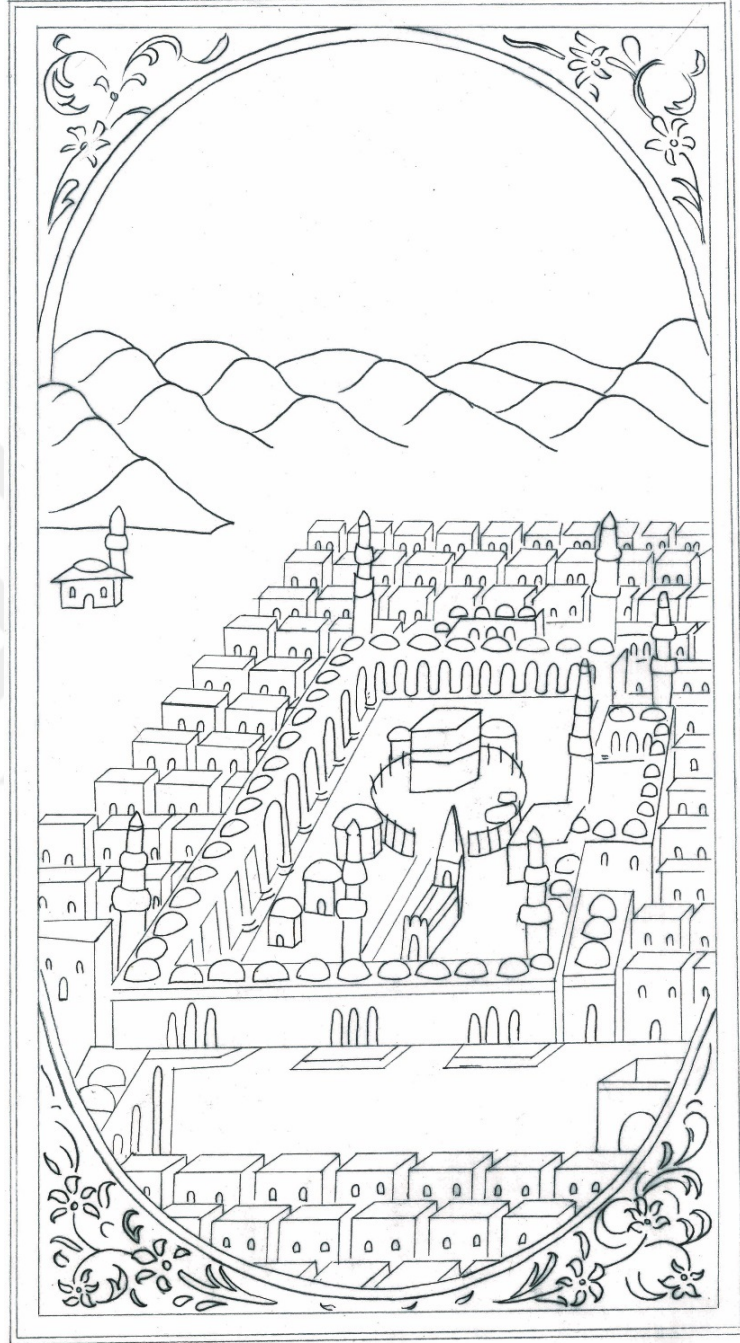
201 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 15b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 193:

201 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni

Resim 96:

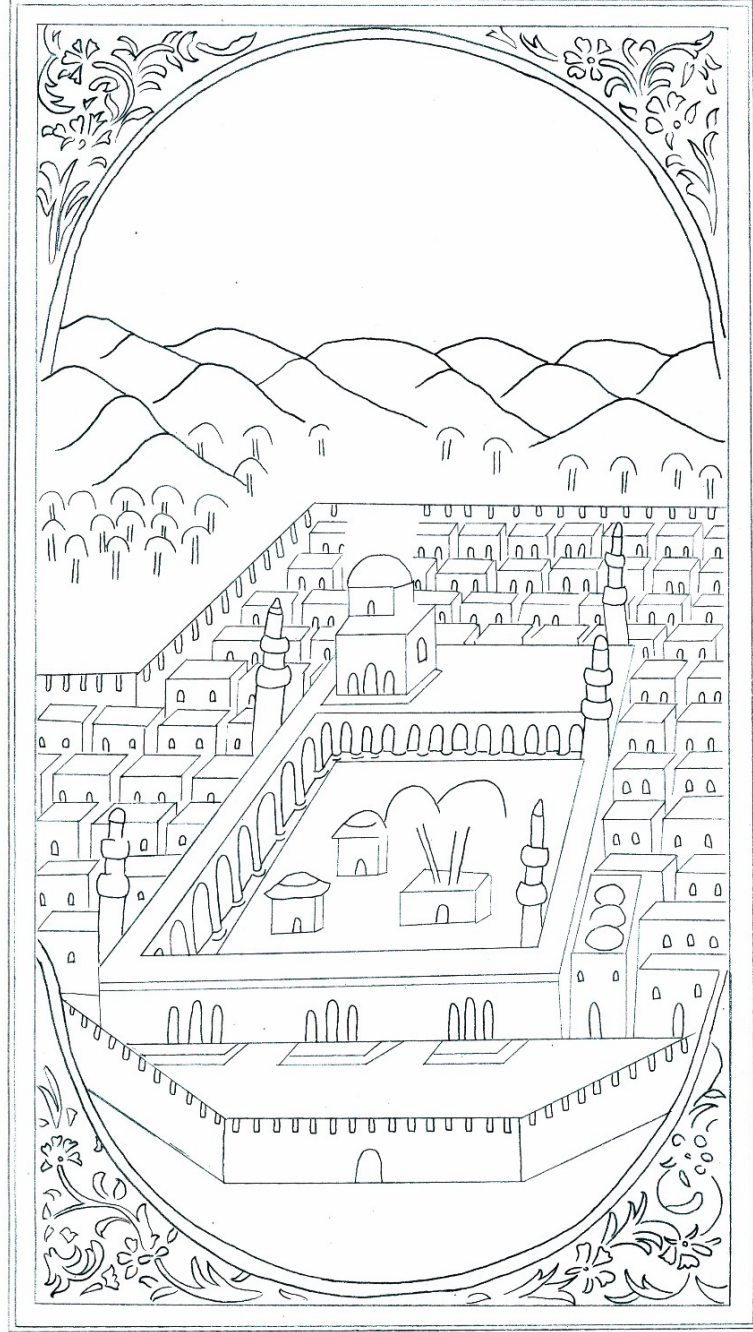
201 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 16a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

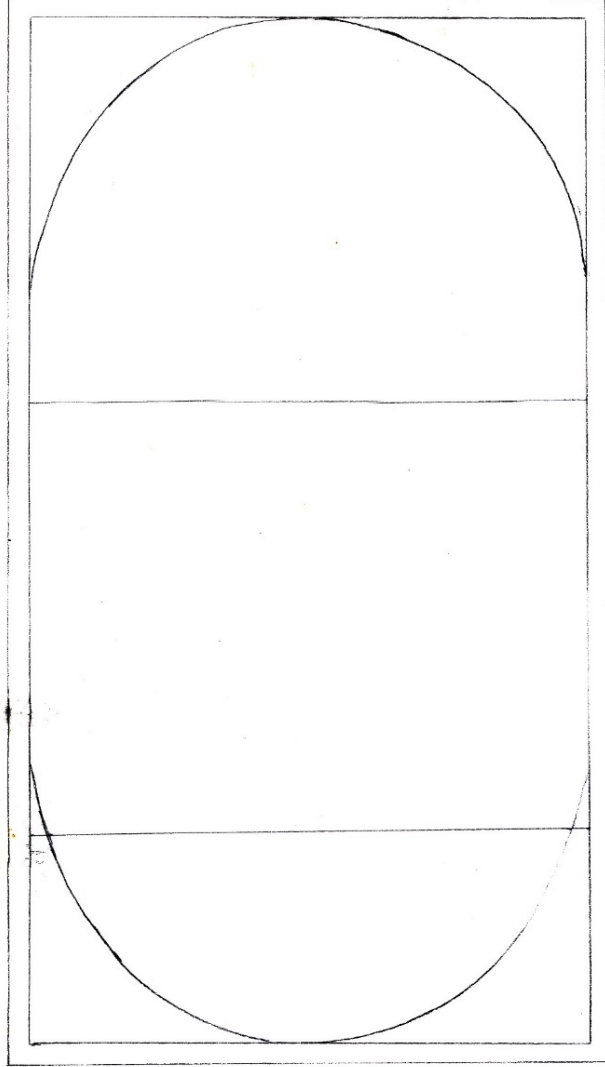
Çizim 194:

201 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni

Çizim 195:

201 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması

2.3.4. 202 Numaralı Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar

Bulunduğu Yer	: Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi
Eser No	: 202
Eser Adı	: Delâ'il'ül-Hayrat ve Şevârikü'l-Envar
Eser Dili	: Arapça
Yazım Yılı	: 1165/1762
Eser Dış Ölçüleri	: 115 x 190 mm
Eser İç Ölçüleri	: 113 x 188 mm
Yaprak Sayısı	: 64 yaprak
Satır Sayısı	: 15 satır
Yazı Türü	: Nesih
Eserin Hattatı	: Abdürrahim Râgıb
Eserin Müzehhibi	: Bilinmiyor

2.3.4.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 97:

202 Numaralı Eserin Cildi

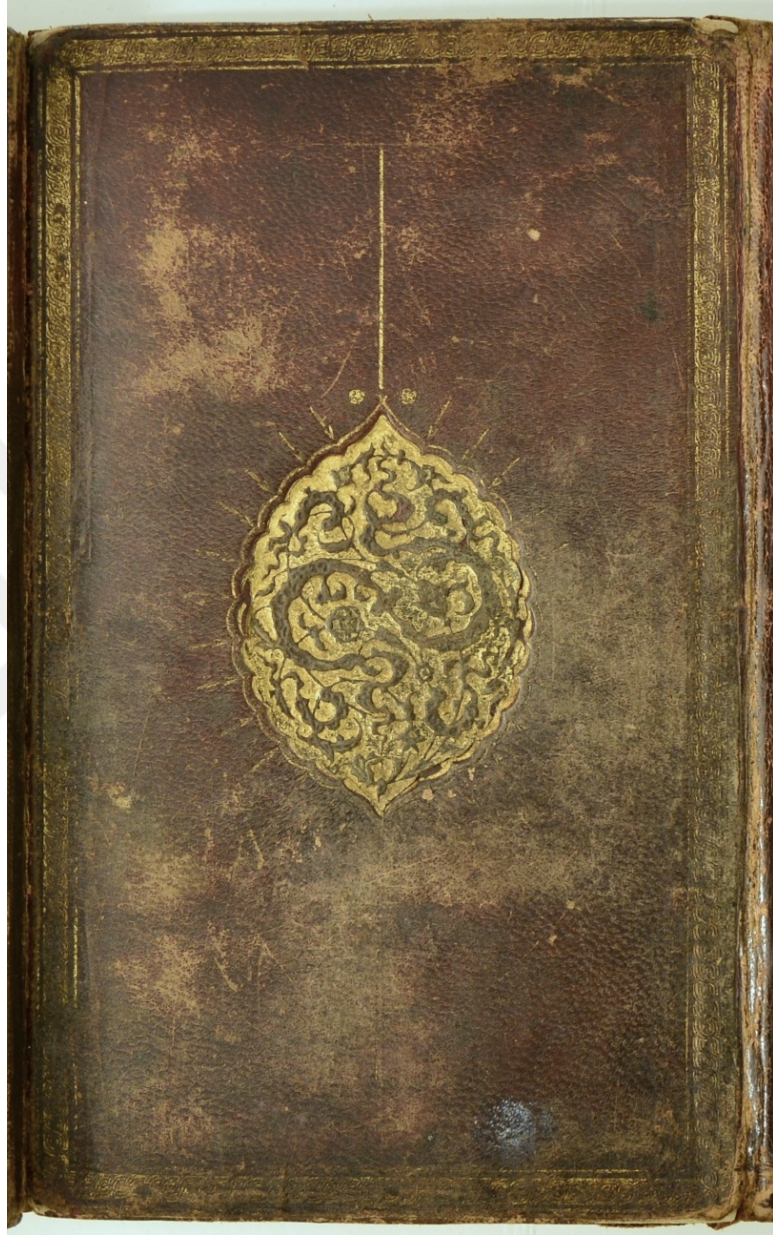

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, koyu bordo deri üzerine alttan ayırma şemseli cilttir. 5mm kalınlığında arasuyu zencereklidir. Alt ve üst kap yıprandığından dolayı renk özelliği net değildir. Mıklebi daha sonradan yenilenmiştir. Mıkleb üzerine madalyon form içerisinde hatayi grubu ve bulut motifleri vardır. Şemse alan içinde de bulut ve hatayi grubu motifler kullanılmıştır. Hatayi grubu motiflerin helezon çıkışları tek noktadandır. Dilimli yaprak, goncagül ve penç motifleri kullanılmıştır. Bulut motiflerinin detayları net değildir.

Resim 98:

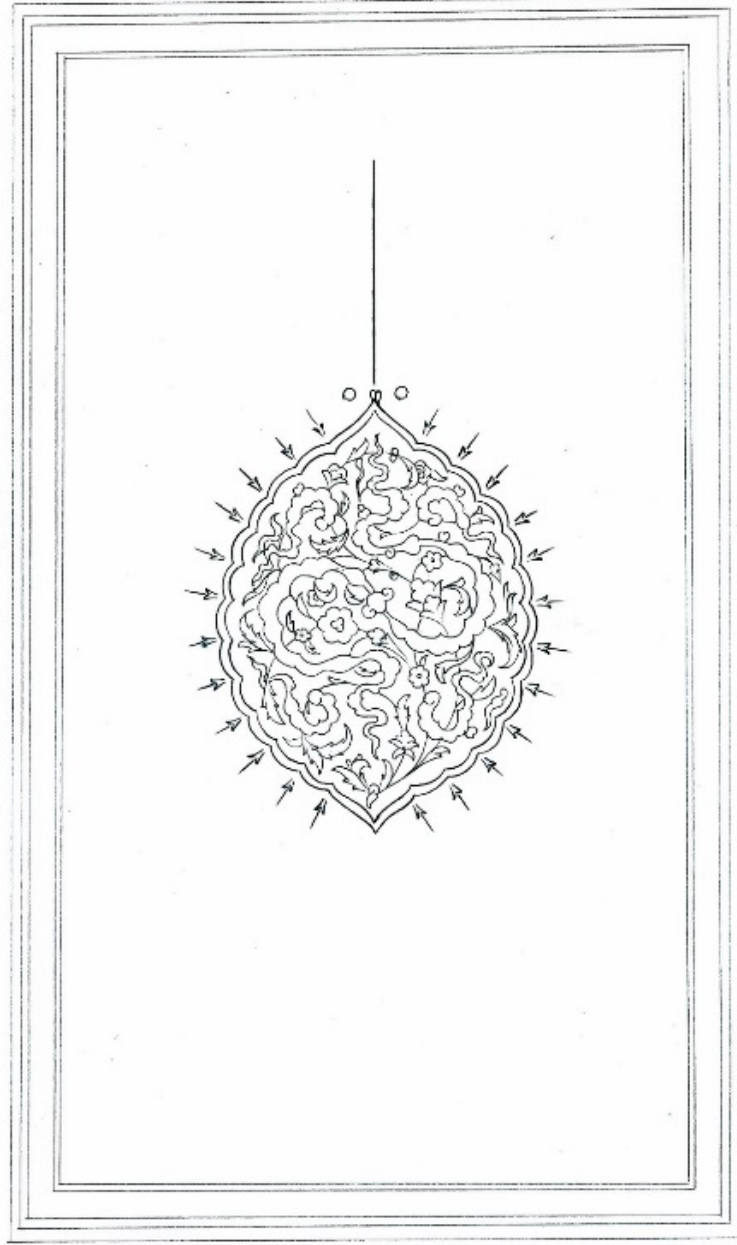
202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

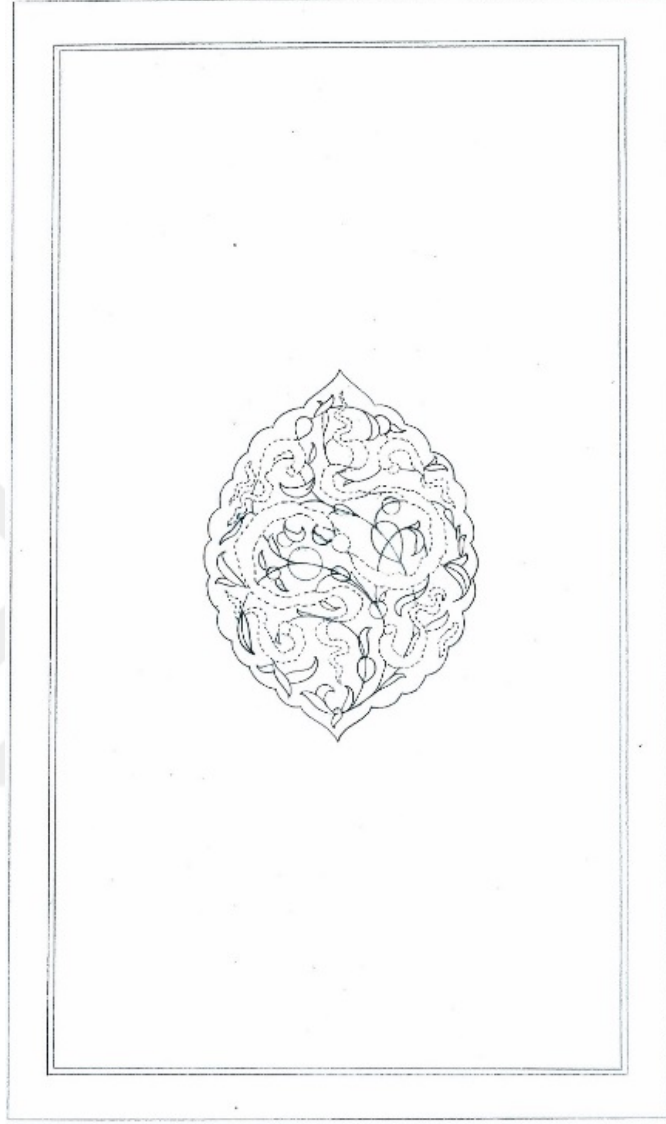
Çizim 196:

202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabının Deseni

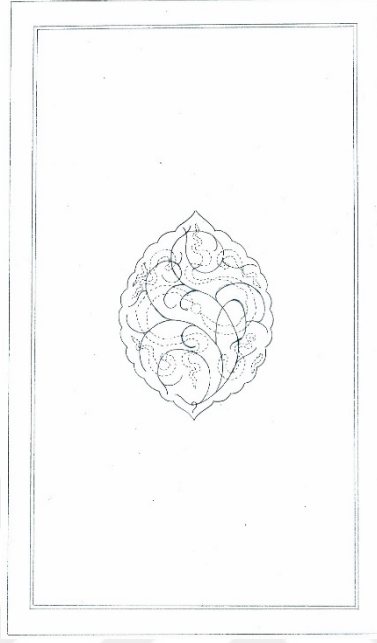
Çizim 197:

202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabı Deseninin Kanaviçesi

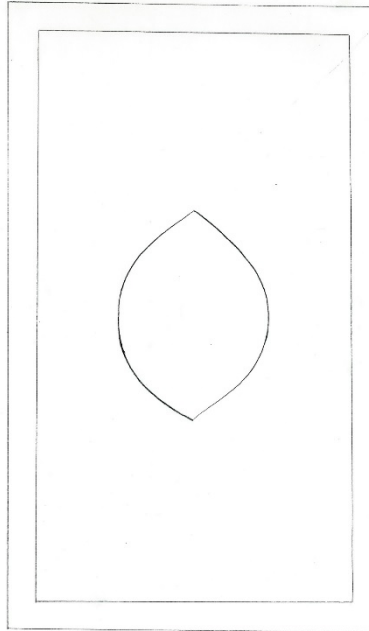
Çizim 198:

202 Numaralı Eserin Cilt Alt Kabının Desen Planı

Çizim 199:

202 Numaralı Eserin Alt Kabının Desen Şeması

Resim 99:

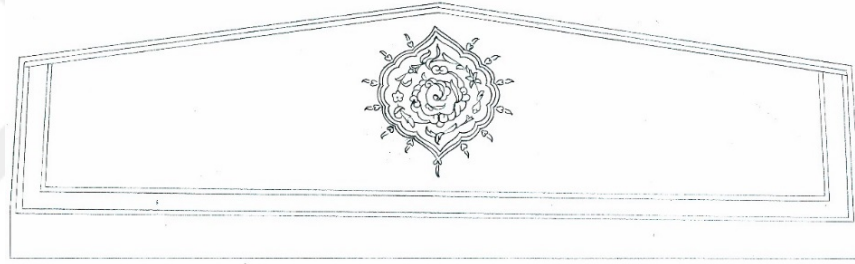
202 Numaralı Eserin Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

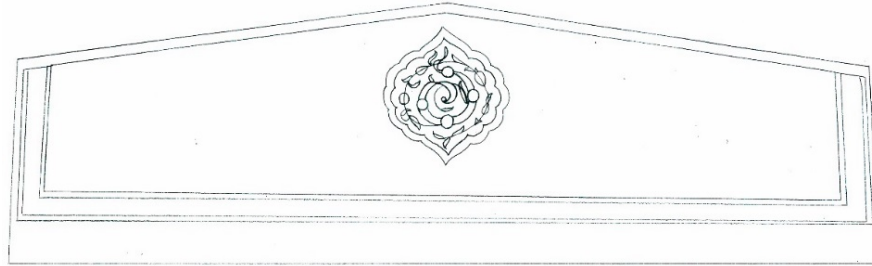
Çizim 200:

202 Numaralı Eserin Mıkleb Deseni

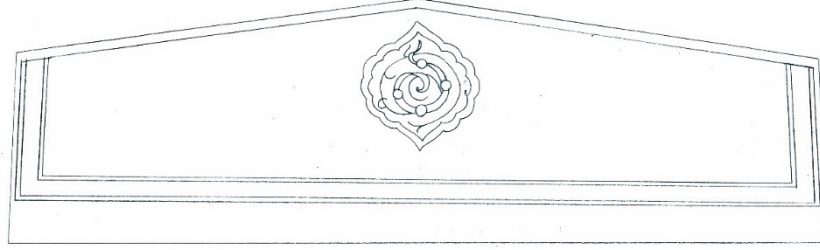
Çizim 201:

202 Numaralı Eserin Mıklebi Desen Kanaviçesi

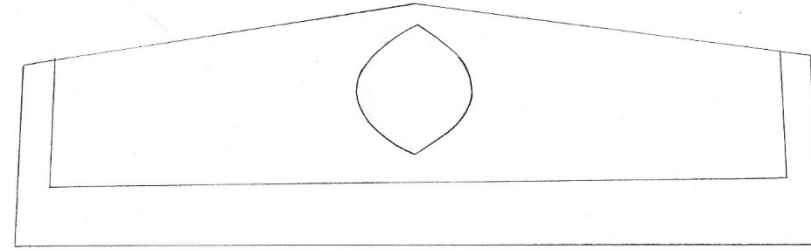
Çizim 202:

202 Numaralı Eserin Mıkleb Desen Planı

Çizim 203:

202 Numaralı Eserin Mıkleb Desen Şeması

2.3.4.2. Eserin Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Eser 64 yaprak ve sayfada 15 satır olarak nesih hat ile koyu nohudi kağıda yazılmıştır. Kağıt 11,5cm x 19cm ebadındadır. Unvan sayfaları ise 6,5cm x 13cm alan içerisindedir. 1b-69b sayfaları unvan sayfası şeklinde tezhiplidir. 1b sayfasının dış cedvel kalınlığı 5mm olup iç kısımda 1mm zemin rengi bırakılarak 1mm kalınlığında yazı ve tezhip alanını çerçeveleyen cedvel yapılmıştır. Unvan sayfası tezhibi $\frac{1}{2}$ simetrlili kompozisyon düzenindedir. Etrafında 1mm, 2mm ve 1mm kalınlıklarında üç cedvel vardır. En dış kısmında bulunan cedvelden sonra 3mm kalınlığında arasuyu yapılmıştır. İç kısmında zemin altın sıvama yapılmış ve motifler tahrir ve gölgelendirme amacıyla kullanılan boya ile uygulanmıştır. Ayırma rumi ile paftalı alanlar oluşturulmuş, penç, goncagül ve hatayi motifleriyle bezenmiştir. Bölüm başı tezhibi kendi içerisinde $\frac{1}{4}$ simetri kompozisyonudur. Zimini altın sıvamadır. Kitabe alanı iplik kullanılarak açılmış ve yazısı beyaz renk ile nesih hatla yazılmıştır. En dış tarafından çevreleyen zemini altın sıvama anahtar zencerek yapılmış ve iğne perdahtı kullanılmıştır. İç tarafa doğru 3mm kalınlığında bordo renklerde arasuyu yapılmış ve 1mm,2mm,1mm kalınlıklarında olan üç

cedvelle bölüm başı tezhibi için alan oluşturulmuştur. Ayırma rumi motifi ile paftalama ve hatayi grubu motifleri kullanılmıştır. Metnin başlangıcında keşide tezhibi bulunmaktadır. Durakları yıldız formunu andıran yapraklar ile yapılan penç motiflerinden yapılmıştır. Tığlar çift tahrir yaprak motifleriyle mavi renktedir.

Resim 100:

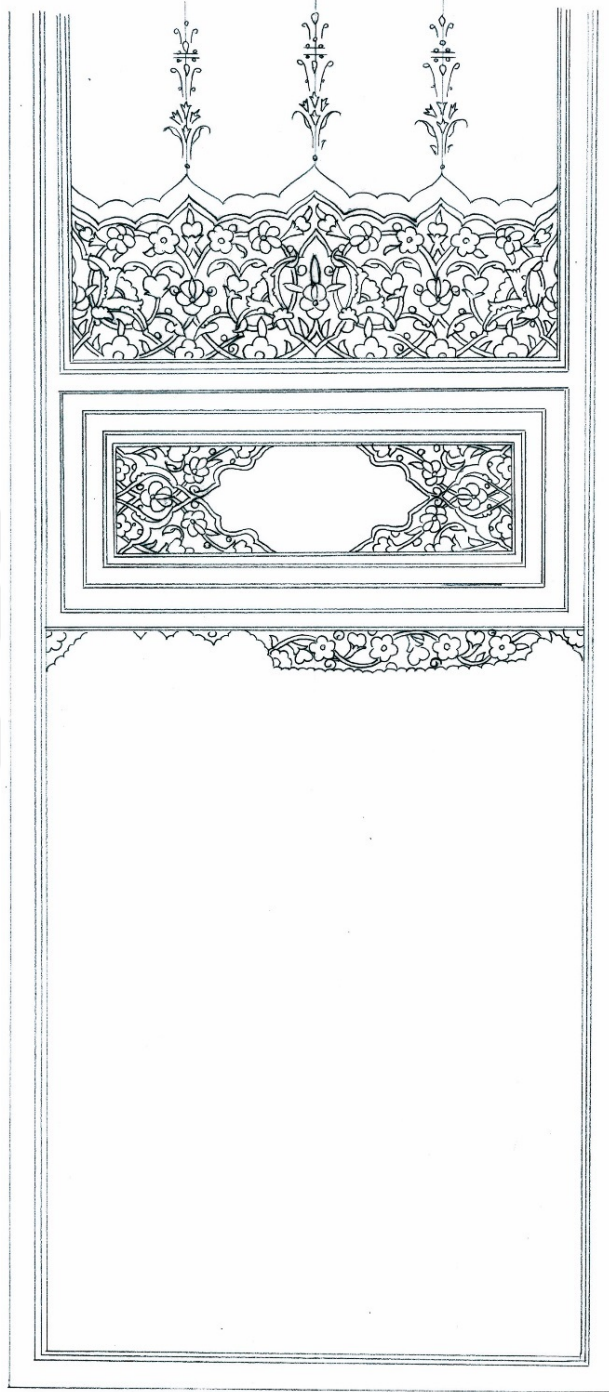
202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A –, V. No: 1b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

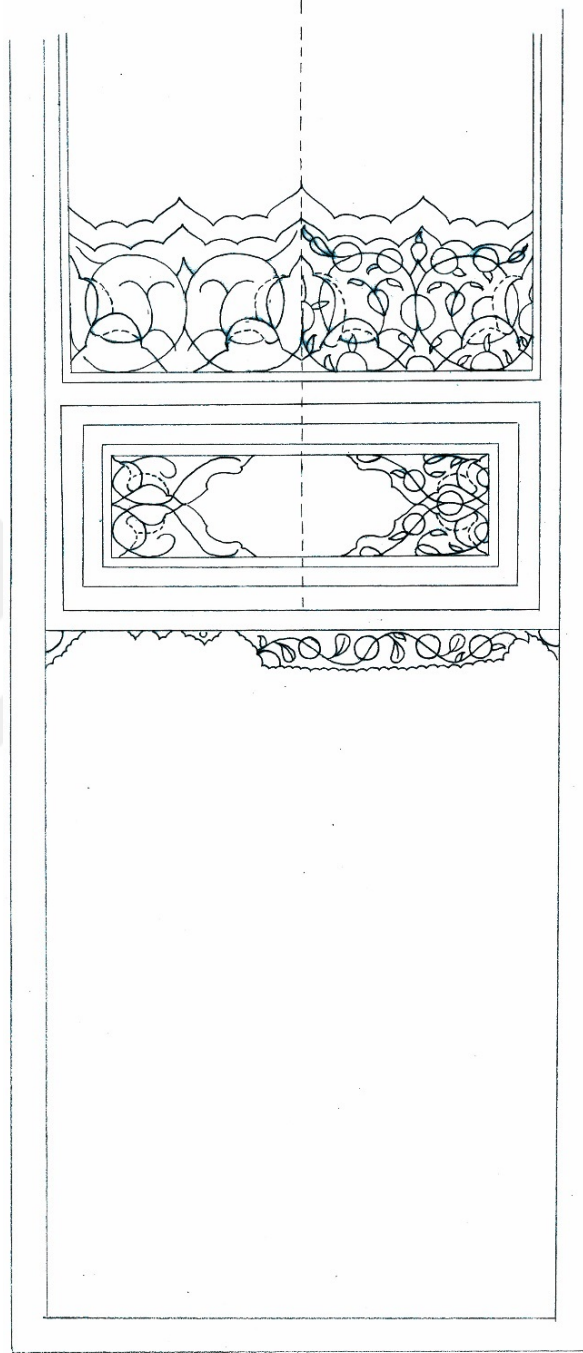
Çizim 204:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseni

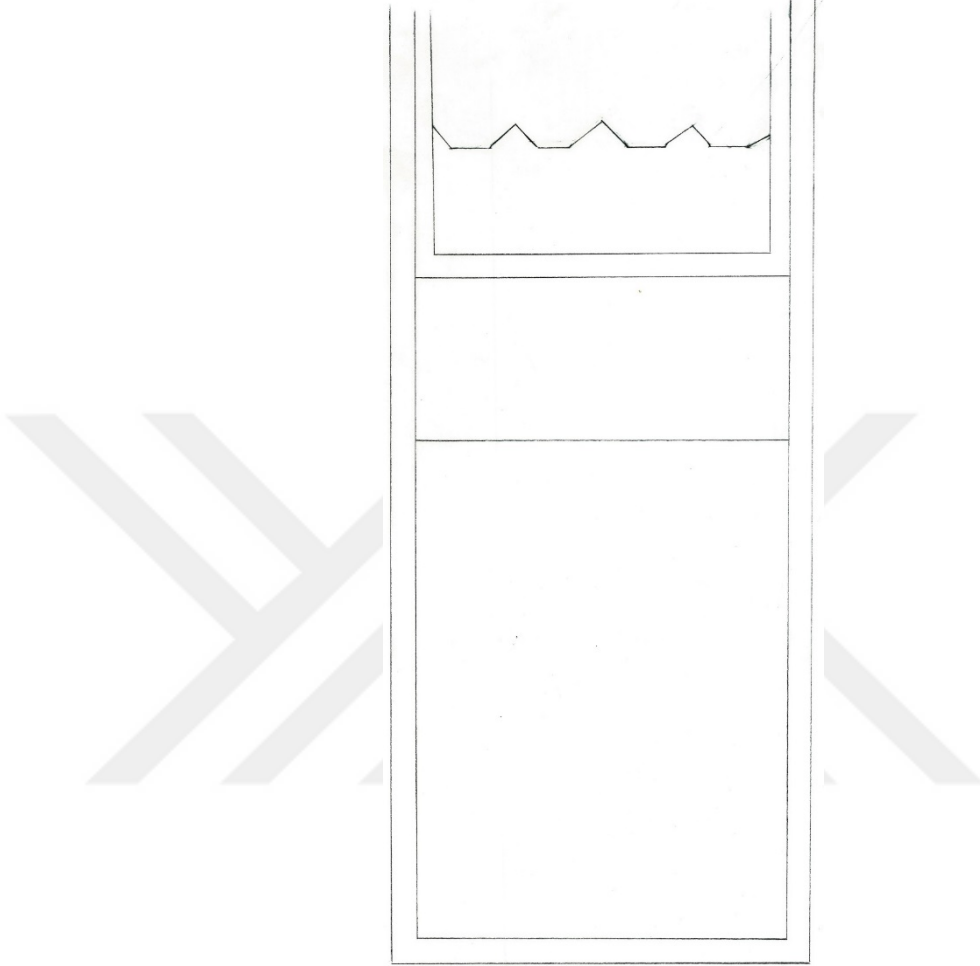
Çizim 205:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 206:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – A – Deseninin Şeması

69b sayfası unvan sayfası şeklinde tezhiplenmiş, $\frac{1}{2}$ simetrlili kompozisyona sahiptir. Dış kısımda cedvel 5mm kalınlığında kullanılmış, iç kısma doğru 1 mm kalınlığında cedvel ile yazı ve bezeme alanını sınırlandırılmıştır. Tezhipli alanın zemini altın sıvamadır. Ayırma rumi motifi kullanılmış, rumi motiflerinin helezonları ile kitabe alanı oluşturulmuştur. Kitabe alanının iç kısmında kırmızı renk ile iplik yapılmış, yazı nesih hat ile beyaz renkte yazılmıştır. Hatayi, penç ve goncagül motifleri kullanılmıştır. Rumi ve hatayi grubu motiflerini zemin renginden ayırmak için krem rengine yakın bir renk tercih edilmiştir. Motiflerin içerisine kırmızı noktalar konularak renk verilmiştir. Motifler arasında kalan boşluklarda iğne perdahtı ile nokta konularak doldurulmuştur. Arasuyu mavi renktedir.

Resim 101:

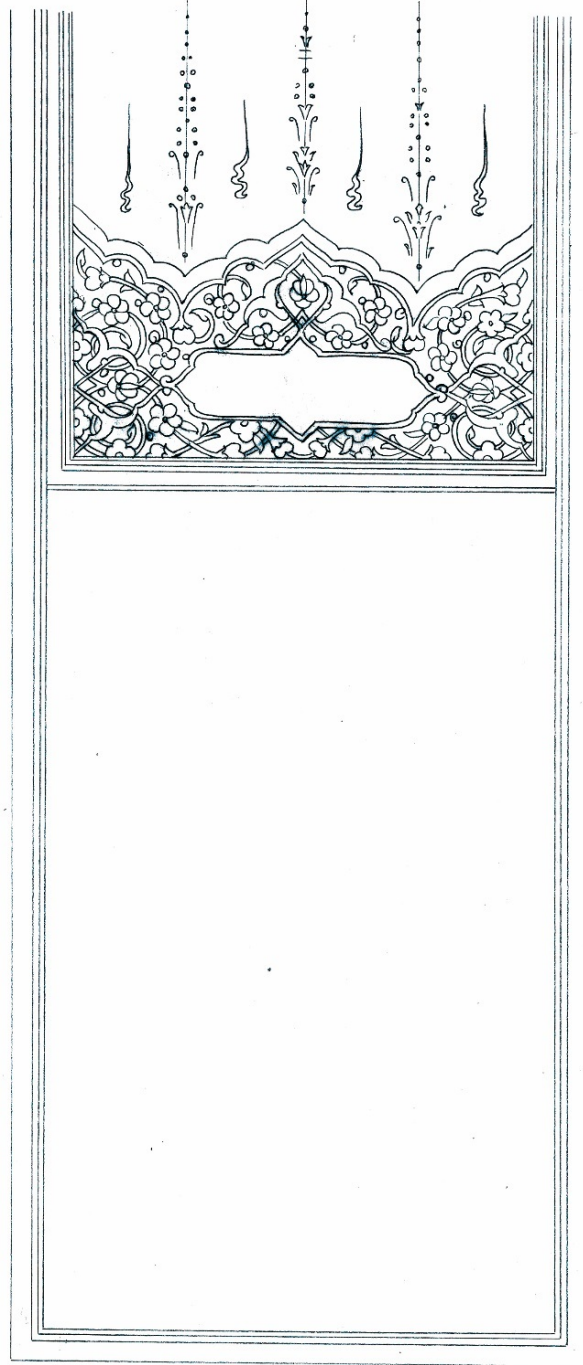
202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B –, V. No: 69b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

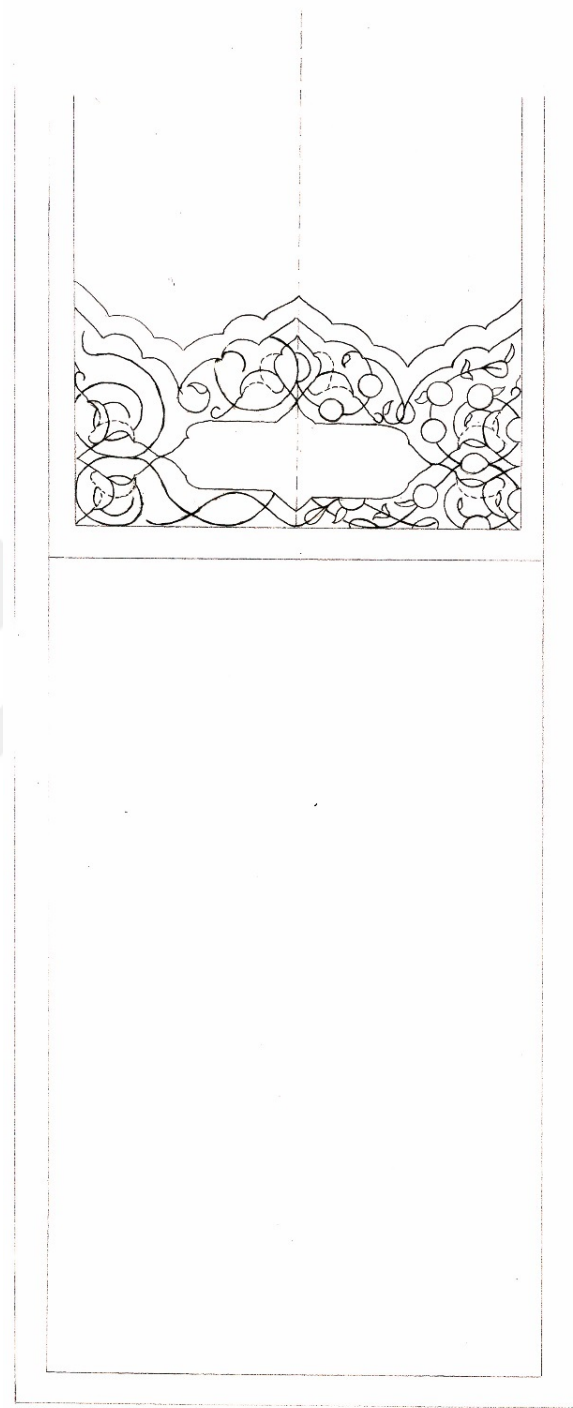
Çizim 207:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseni

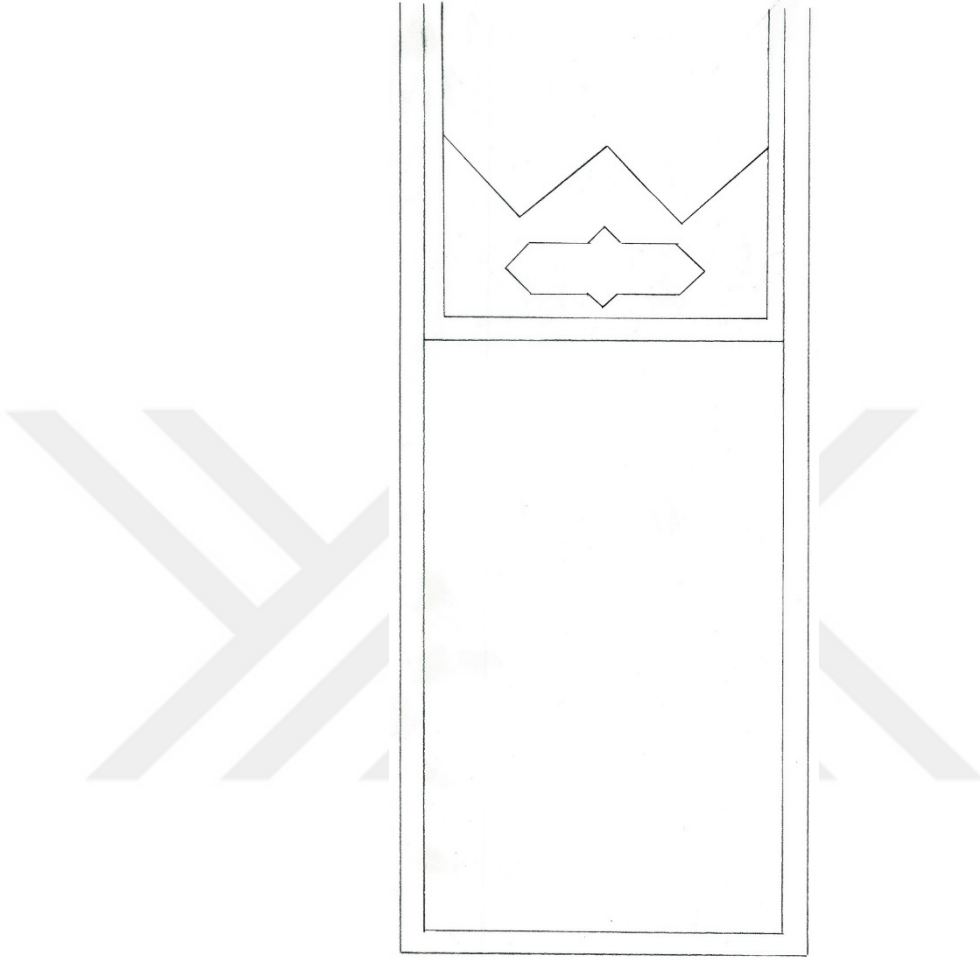
Çizim 208:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 209:

202 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi – B – Deseninin Şeması

Bölüm başı alanları toplam 46 adettir. Bunlardan 17 adet bölüm başı tezhiplenmiştir. Birbirinden farklı olarak tezhiplenmiş bölüm başı 5 adettir. Diğer 29 adet bölüm başı sadece cedvel ve ince renkli arasuyu olarak bırakılmıştır. Bölüm başlarının hepsi zemini altın sıvama ve beyaz renkte nesih hatla yazılmışlardır. Ölçüleri 1cm x 5,6cm, 1,5cm x 5,6cm şeklindedir. Kitabe alanlarında yazı tarafından kırmızı renkte iplik çekilmiştir. Sadece hatayi grubu motif kullanıldığı gibi hatayi gurubu ve rumi motifi bir arada da kullanılmıştır. İç kısımlardan 1mm,2mm ve 1mm kalınlığında cedvellerle çevrilmiş ve hamen dışında 2 mm kalınlığında zemini kobalt mavi doldurulmuş arasuyu yapılmıştır.

Resim 102:

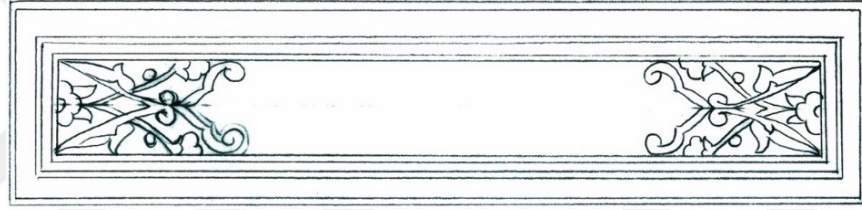
202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A –, V. No: 7b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

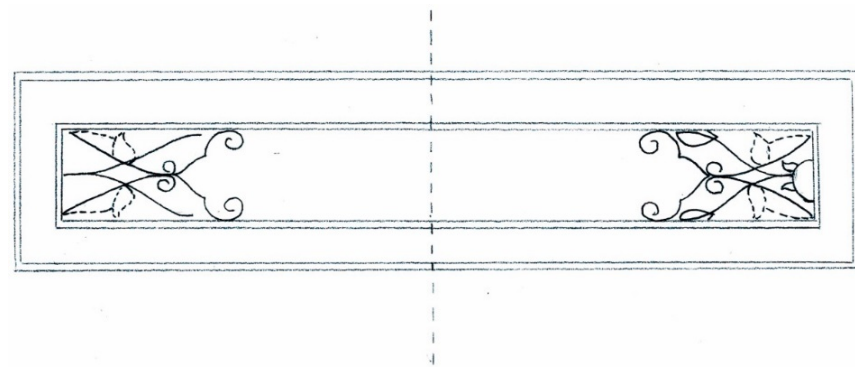
Çizim 210:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseni

Çizim 211:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – A – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 103:

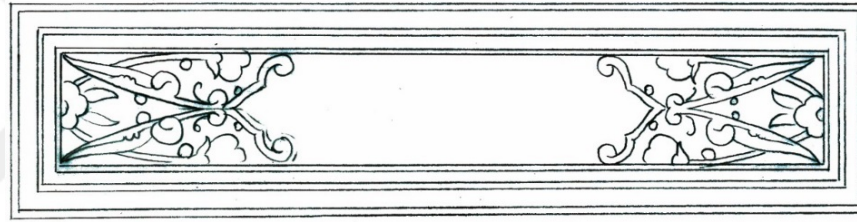
202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B –, V. No: 19b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

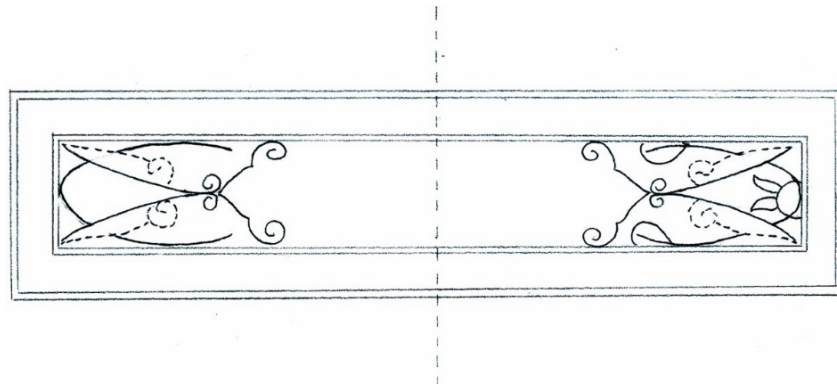
Çizim 212:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseni

Çizim 213:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – B – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 104:

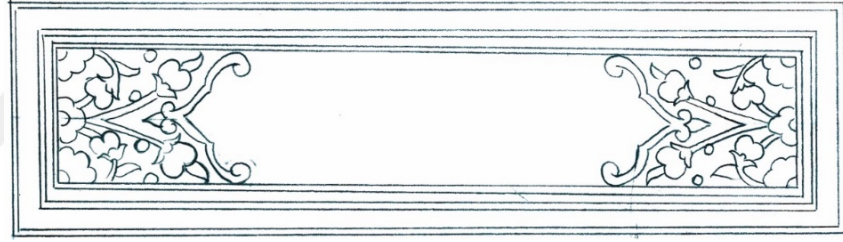
202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – , V. No: 37b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

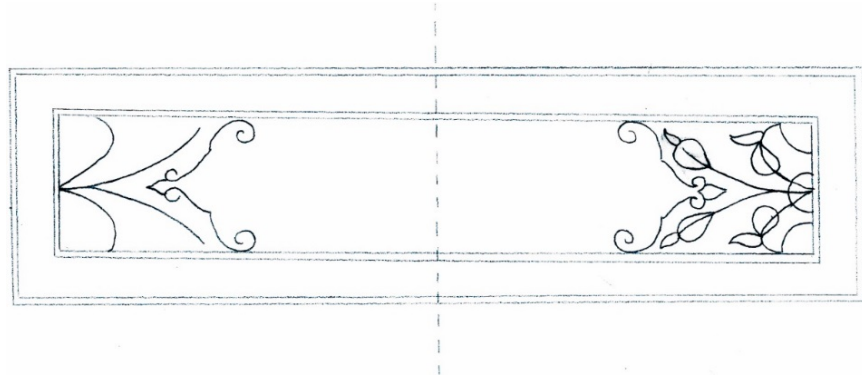
Çizim 214:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseni

Çizim 215:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – C – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 105:

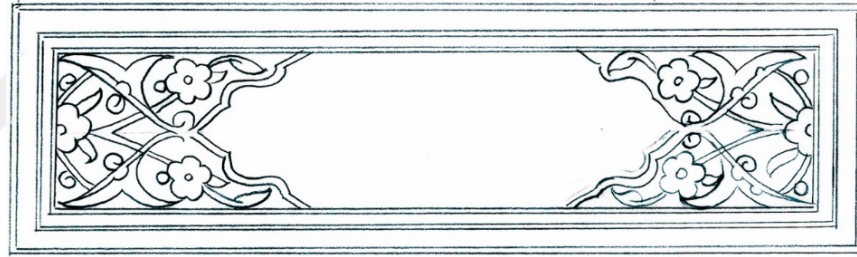
202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D –, V. No: 51b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

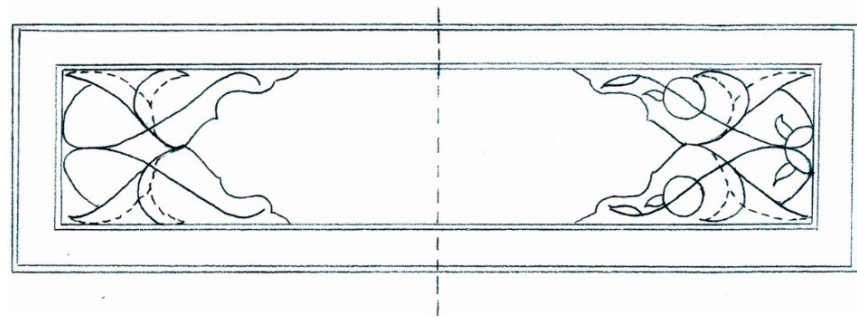
Çizim 216:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseni

Çizim 217:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – D – Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Resim 106:

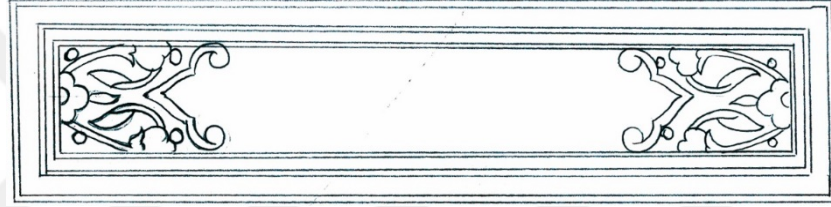
202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – , V. No: 47a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

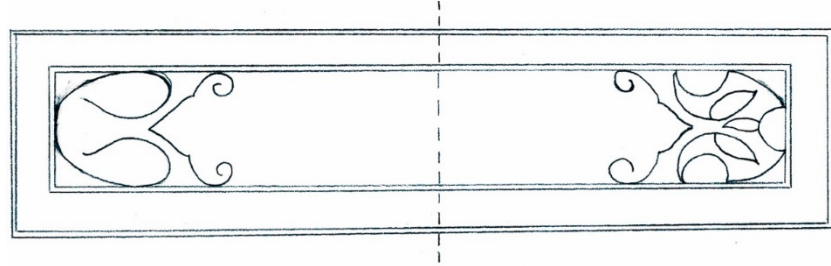
Çizim 218:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseni

Çizim 219:

202 Numaralı Eserin Bölüm Başı Tezhibi – E – Deseninin ½ Plan Kanaviçesi

Bir adet Mushaf gülü bulunmaktadır. 7b sayfasında olan bu Mushaf gülü beyzi alan içerisinde zemini altın sıvalıdır . Motif özellikleri geleneksel motif gruplarından ayrı daha gerçekçi durmaktadır. Yüksekliği 7,5cm genişliği 2cm'dir. Hâtime sayfası tezhibine bakıldığında, halkâr tekniği kullanılarak hatayi grubu motifler işlenmiştir. Motif özelliklerini seçmek oldukça zordur.

Resim 107:

202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibi, V. No: 7b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

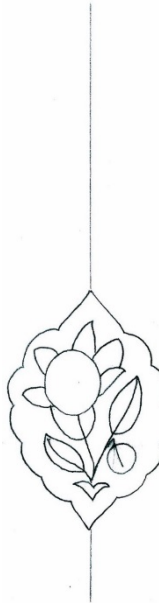
Çizim 220:

202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibinin Deseni

Çizim 221:

202 Numaralı Eserin Mushaf Gülü Tezhibinin Kanaviçesi

Resim 108:

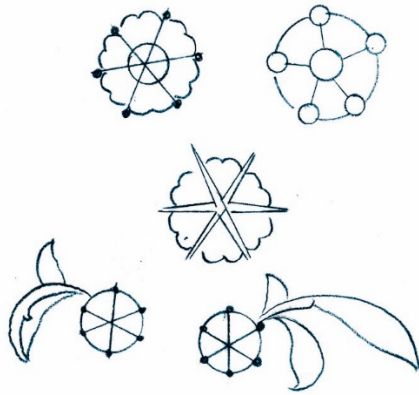
202 Numaralı Eserin Hâtime Sayfası Tezhibi, V. No: 89b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 222:

202 Numaralı Eserde Bulunan Durak Tezhipleri

2.3.4.3. Eserin Minyatür Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

10b-11a sayfalarında Mekke ve Medine minyatürleri bulunmaktadır. 5mm cedvel kalınlığı vardır. İç bölümde elips formu oluşturularak minyatürler bu alan içerisine yerleştirilmiştir. Elips formu 2mm kalınlığında cedvelle yapılmıştır. Minyatürlerde zemin bölgeleri yeşil renk ve tonlarındadır. Arka kısımda ki dağlar gökyüzünden daha koyu bir mavi renktedir. Mimari alanlarının kubbe kısımları açık mavi, duvarlar krem renginde ve çatılar yavruağzı rengindedir. Ayrı olarak 10a sayfasında Mescid-i Nebevî minyatürü yapılmıştır. Yüksekliği 7,2cm genişliği 3,6cm'dir. Köşe kısımlarının zeminleri koyu mavi renkte olup hatayi grubu motiflerle ½ simetri kompozisyonudur.

Resim 109:

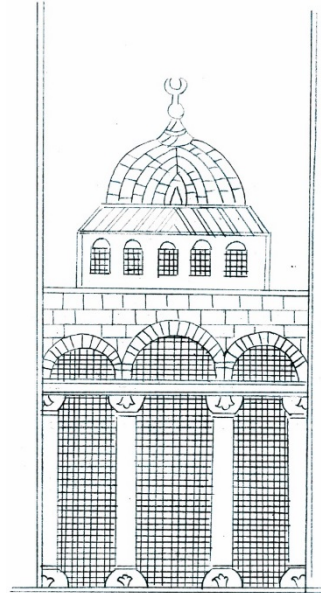
202 Numaralı Eserin Mescid-i Nebvî Minyatürü, V. No: 10a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 223:

202 Numaralı Eserin Mescid-i Nebvî Minyatür Deseni

Resim 110:

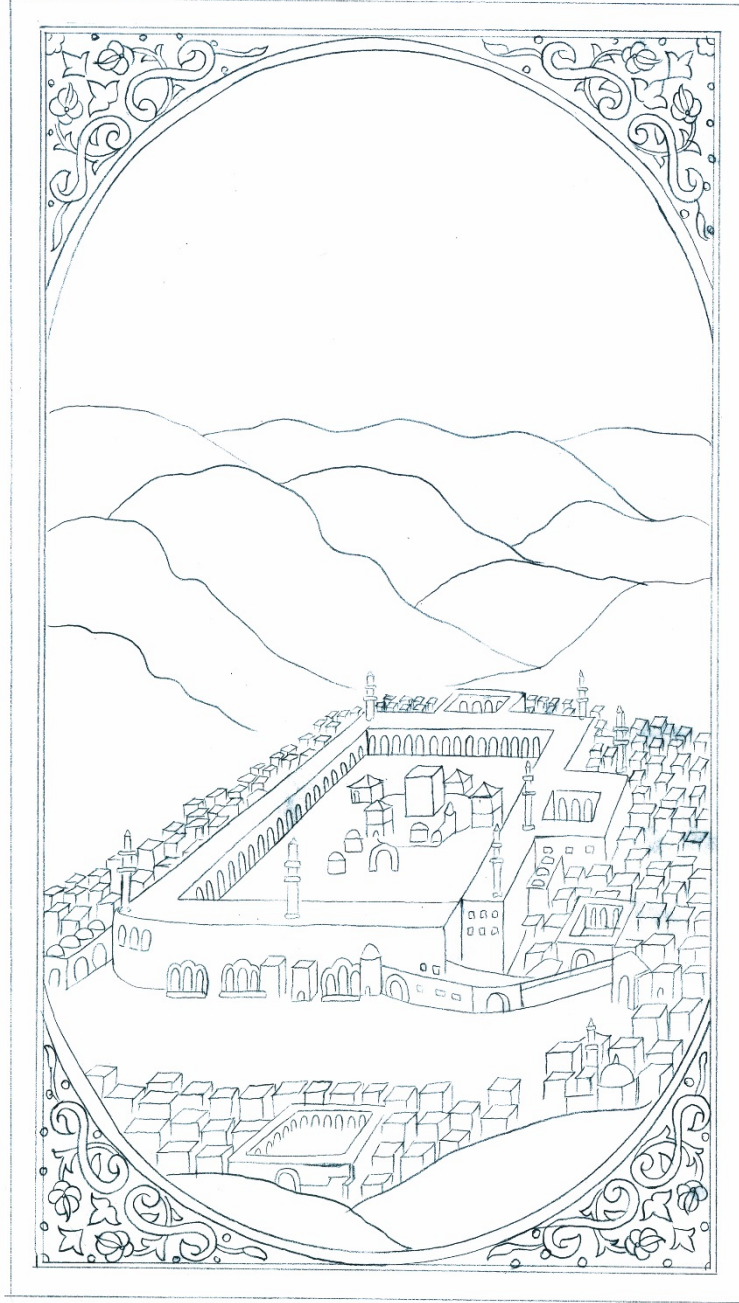
202 Numaralı Eserin Kâbe Minyatürü, V. No: 10b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Çizim 224:

202 Numaralı Eserin Kâbe Minyatür Deseni

Resim 111:

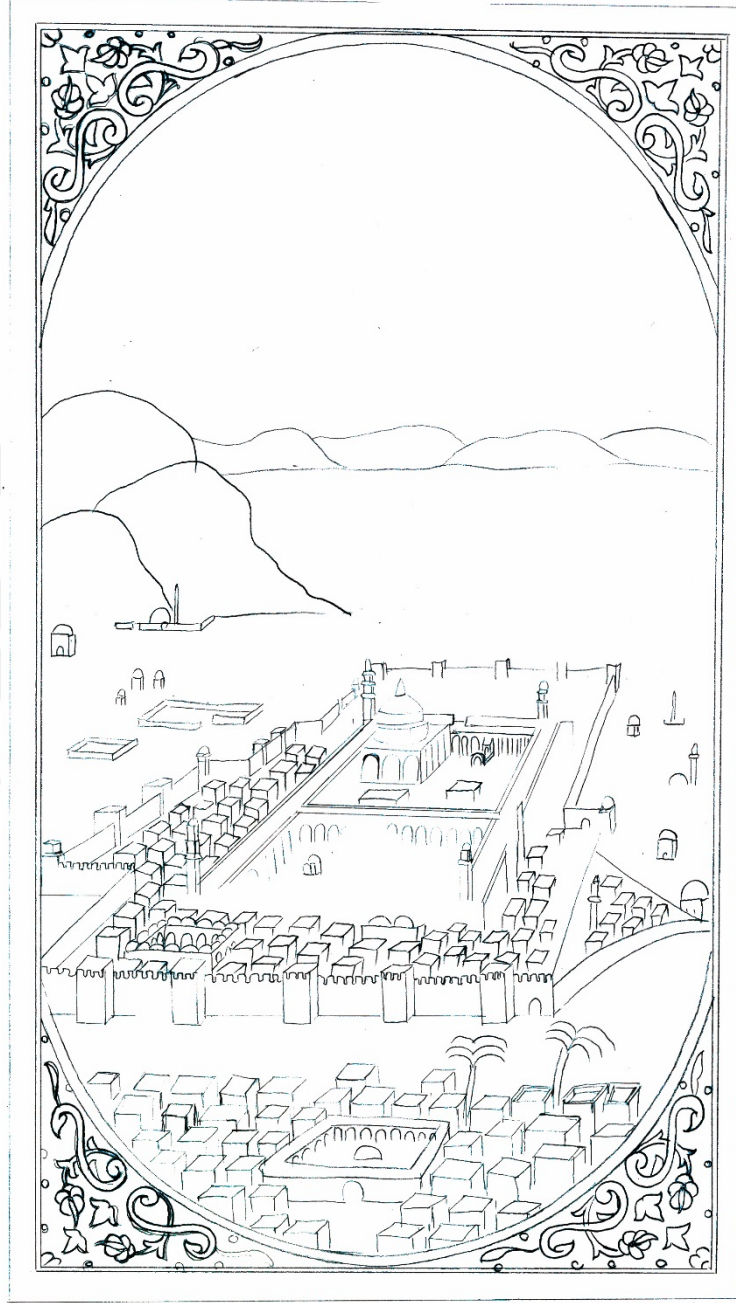
202 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatürü, V. No: 11b

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

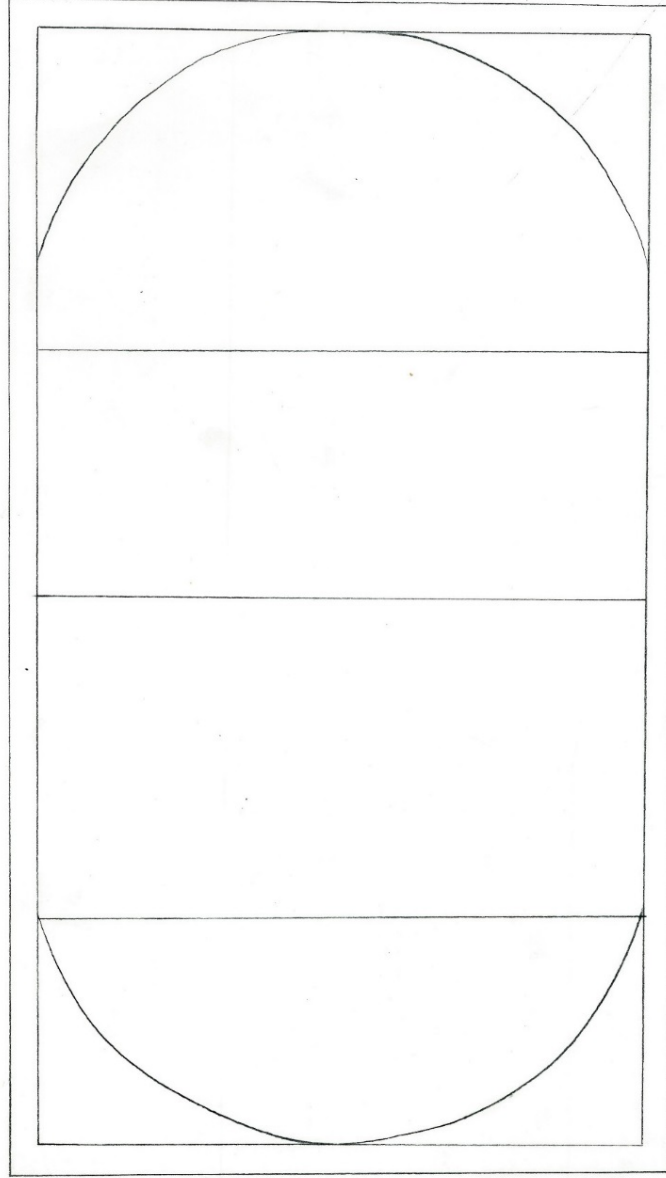
Çizim 225:

202 Numaralı Eserin Ravzatü'l Mutahharra Minyatür Deseni

Çizim 226:

202 Numaralı Eserin Kabe ve Ravzatü'l Mutahharra Desen Şeması

2.3.5. 203 Numaralı Tercüme-i Reşat Ayne'l Hayat

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 203

Eser Adı : Tercüme-i Reşat Ayne'l Hayat

Eser Dili : Türkçe

Yazım Yılı : 993/1585

Eser Dış Ölçüleri : 140 x 220 mm

Eser İç Ölçüleri : 138 x 218 mm

Yaprak Sayısı : VIII+330 yaprak

Satır Sayısı : 21 satır

Yazı Türü : Tâlik

Eserin Hattatı : Mehmed Şerif Trabzonî

Eserin Müzehhebi : Bilinmiyor

2.3.5.1. Eserin Cilt ve Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 112:

203 Numaralı Eserin Cildi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, kahverengi derili gömme salbek, şemse ve köşebentlerle mülemma uslûbunda işlenmiştir. Mikleplidir. Deseninde Hatâyî gurubu ve bulut motifleri kullanılmıştır. Zaman içerisinde yaşanan tahribattan dolayı desenlerin özellikleri belli olmamaktadır. Cildin, özellikle sırt kısmı olmak üzere kenar kısımları ve Sertab bölümü oldukça yıpranmıştır.

Resim 113:

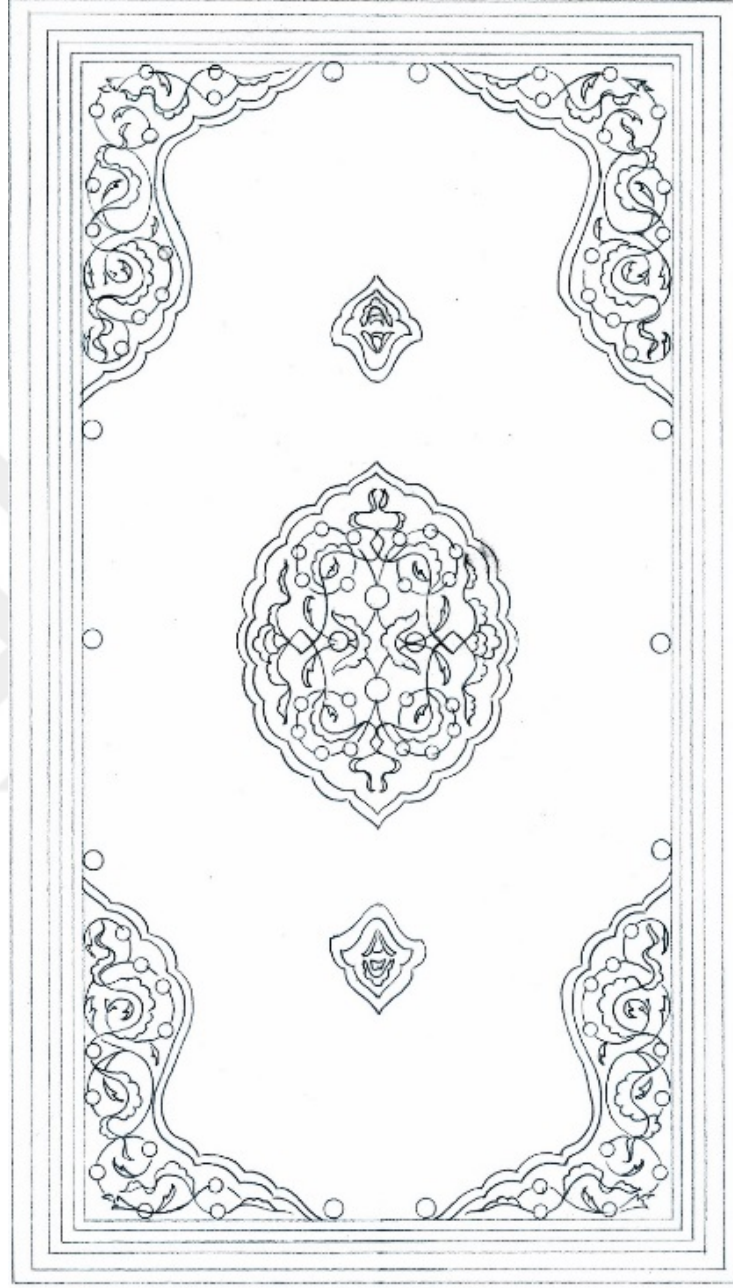
203 Numaralı Eserin Alt Kapağı

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

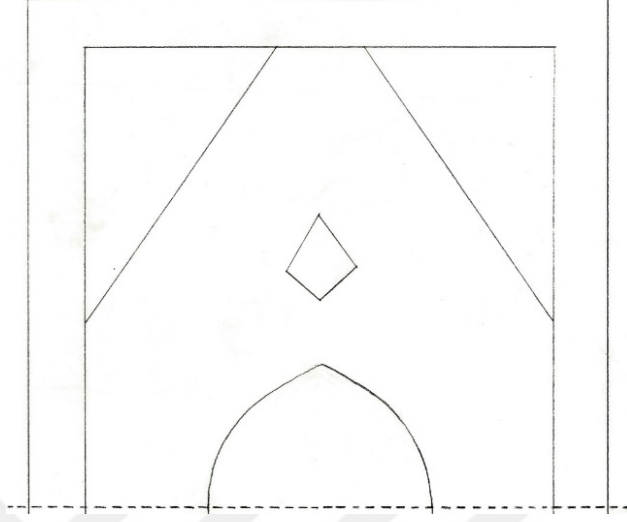
Çizim 227:

203 Numaralı Eserin Alt Kabının Kanaviçesi

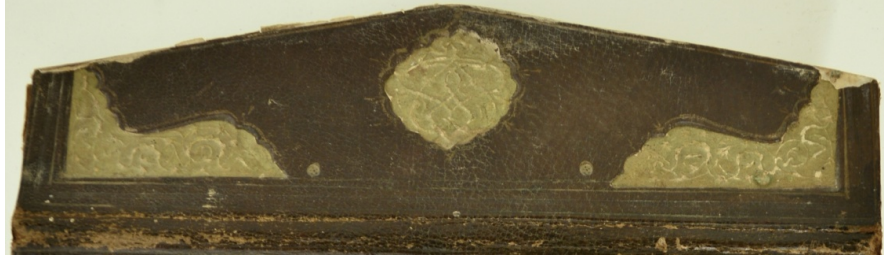
Çizim 228:

203 Numaralı Eserin Alt Kabının Şeması

Resim 114:

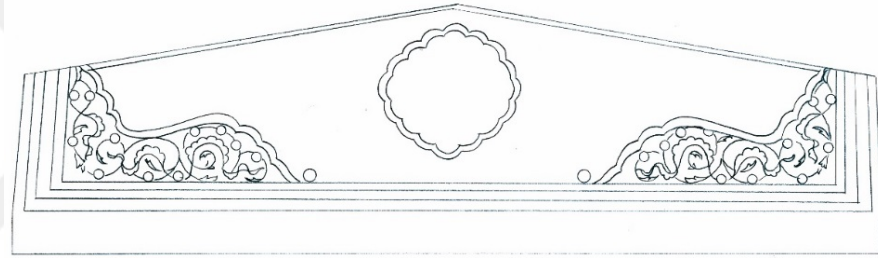
203 Numaralı Eserin Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

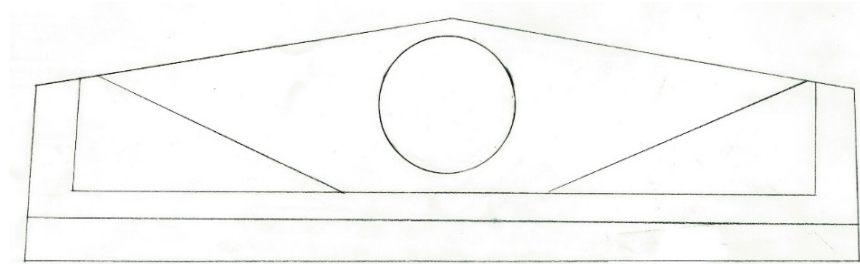
Çizim 229:

203 Numaralı Eserin Mıkleb Kanaviçesi

Çizim 230:

203 Numaralı Eserin Mıkleb Şeması

Eser 330 yapraklı ve sayfada 21 satırlı nohudi renkte kağıda talik hat ile yazılmıştır. . Tek sayfa tezhiplidir. Unvan sayfası şeklinde tezhiplenmiştir. Klasik dönem tezhip sanatı özelliklerini taşımaktadır. Kitabe alanı $\frac{1}{4}$ simetridir. Köşe kısımları ayırma rumi kullanılarak bölünmüştür. Kitabe alanının içi altın sıvanmış ve etrafı kırmızı renkte iplik çekilmiştir. Zemini kobalt mavi rengindedir. Tek sap üzerinden çıkışlı hatayi, goncagül ve yaprak motifleriyle sade bir tasarıma sahiptir. Desen aralıkları yaprak formuna yakın tirfiller ile doldurulmuştur. Kubbe kısmı $\frac{1}{2}$ simetridir. Orta kısımda ayırma rumi ile pafta alanı oluşturulmuş, iç tarafı altın sıvanmıştır. Rumi motifi içerisindeki hatayi ve penç motiflerinin sapları rumi motifine iplik olarak devam edilmiştir. Desen sınırı ile rumi motifi arası kobalt mavi renkle doldurulmuştur. Bu alanda da motifler sade tutulmuş ve boşluklar tirfil adı verilen fırça hareketleri ile doldurulmuştur.⁵⁰ Cedvel kalınlığı 2mm'dir. Arasuyu kalınlıkları ise 3mm olup limon küfü ve açık kırmızı rengiyle doldurulmuştur. Zemin rengine kullanılan mavi ile tığlar aynı renktir. Çift tahrir olarak yapılan tığlar sayfa sonuna kadar uzanmaktadır.

⁵⁰ DERMAN F. Çiçek, (2012), Hat ve Tezhip Sanatı, Ankara, s. 532

Resim 115:

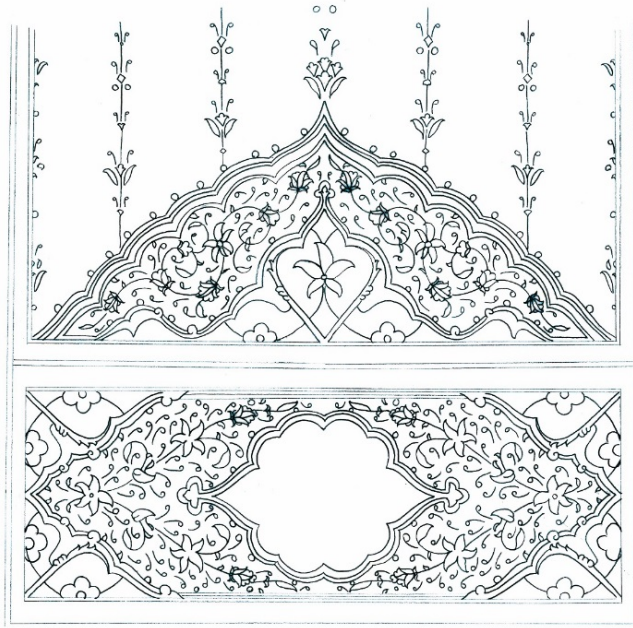
203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi, V. No: 2a

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

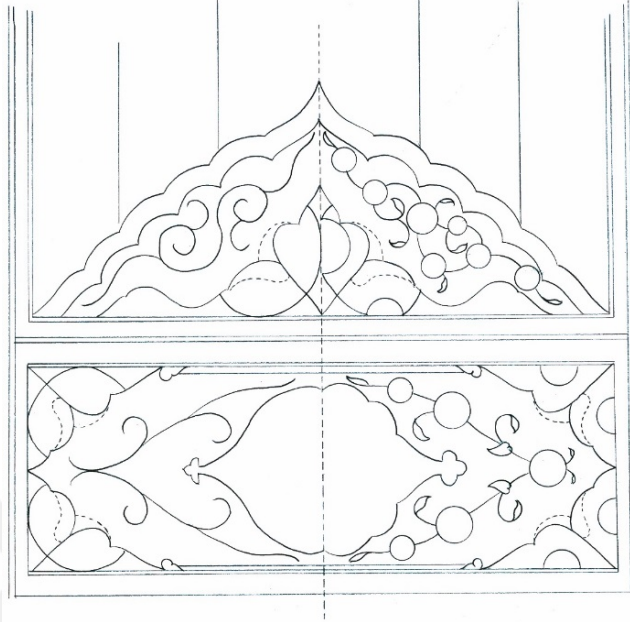
Çizim 231:

203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibinin Deseni

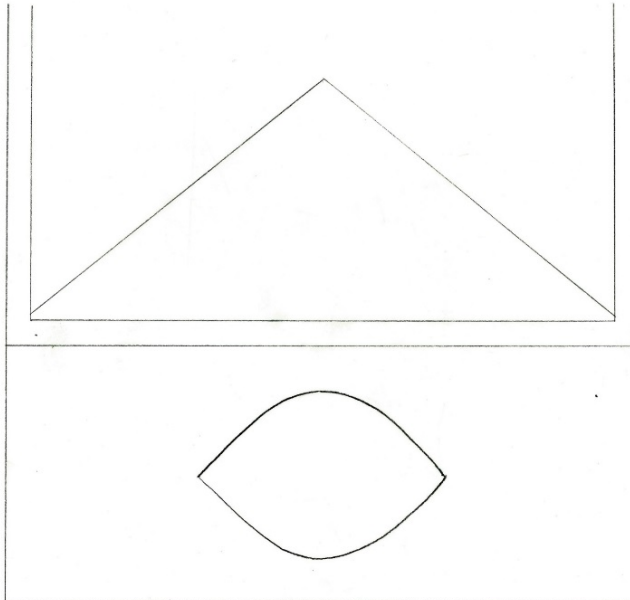
Çizim 232:

203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhip Deseni ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 233:

203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhip Desen Şeması

Resim 116:

203 Numaralı Eserin Unvan Sayfası Tezhibi / 2

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

2.3.6. 204 Numaralı Mecmu'a fi Fevâ'idi'l-Fıkhiyye

Bulunduğu Yer : Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi

Eser No : 204

Eser Adı : Mecmu'a fi Fevâ'idi'l-Fıkhiyye

Eser Dili : Arapça

Yazım Yılı :993/1585

Eser Dış Ölçüleri : 130 x 205 mm

Eser İç Ölçüleri : 129 x 204 mm

Yaprak Sayısı : II+102 yaprak, 11 satır

Yazı Türü : Nesih

Eserin Hattatı : Bilinmiyor

Eserin Müzehhebi : Müzehheb sayfa bulunmamaktadır

2.3.6.1. Eserin Cilt Sanatı Açısından Değerlendirilmesi

Resim 117:

204 Numaralı Eserin Cildi

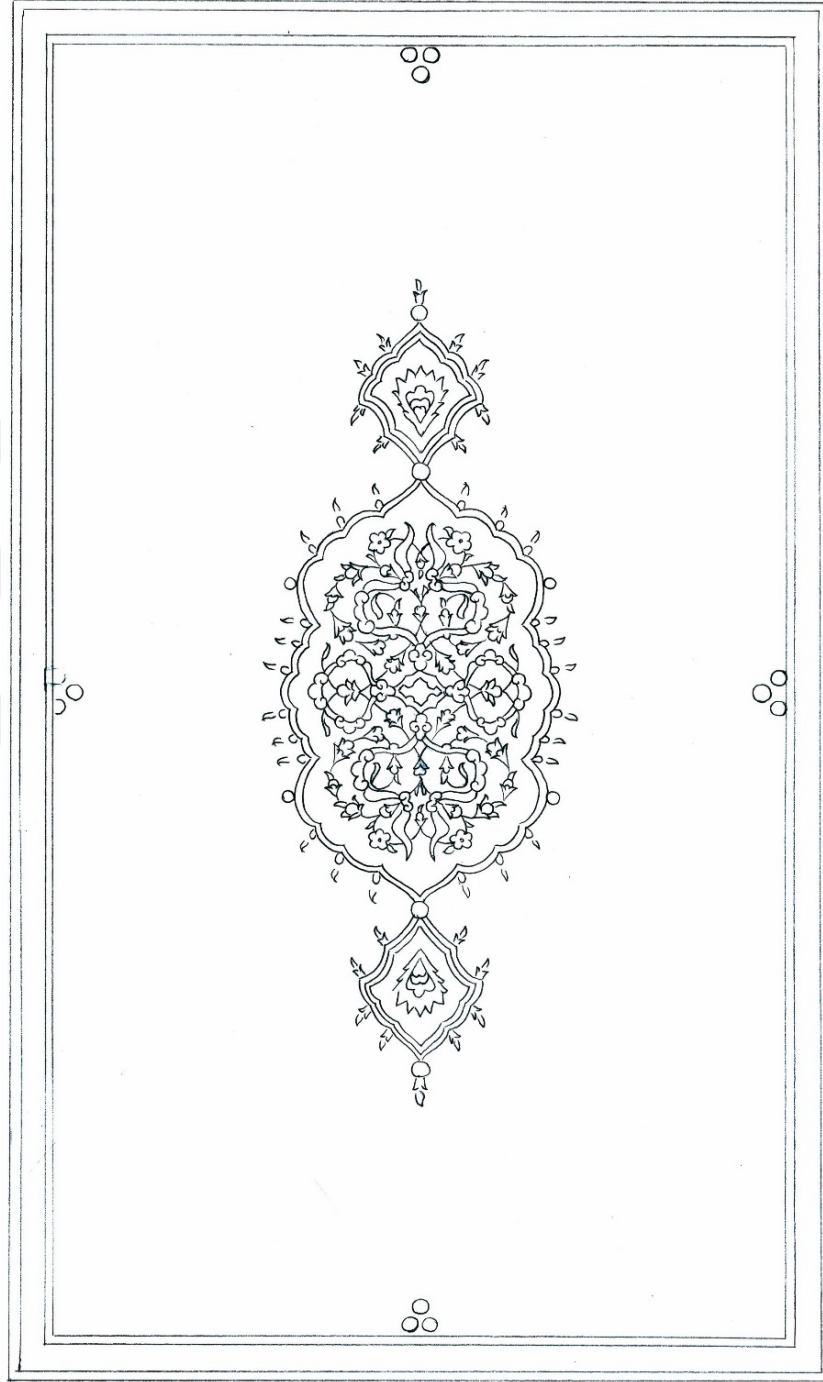

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

Cilt, kahverengi deri üzerine alttan ayırma, gömme salbek şemseli, mikleplidir. Kenar kısımları zencereklidir. Hatâyî grubu motifler ve bulut motifleri bir arada kullanılmıştır. Desen sahalarının etrafına kuzu çekilmiş ve çift tahrir küçük yapraklar kullanılarak desen alanı bitirilmiştir.

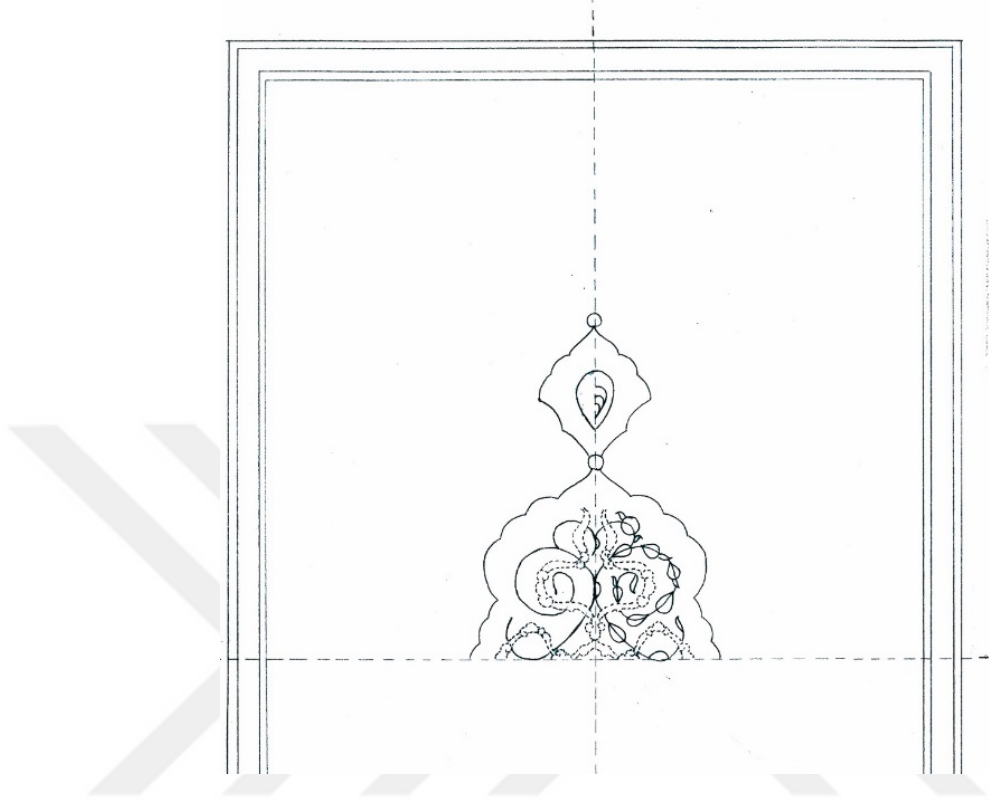
Çizim 234:

204 Numaralı Eserin Alt Kabının Deseni

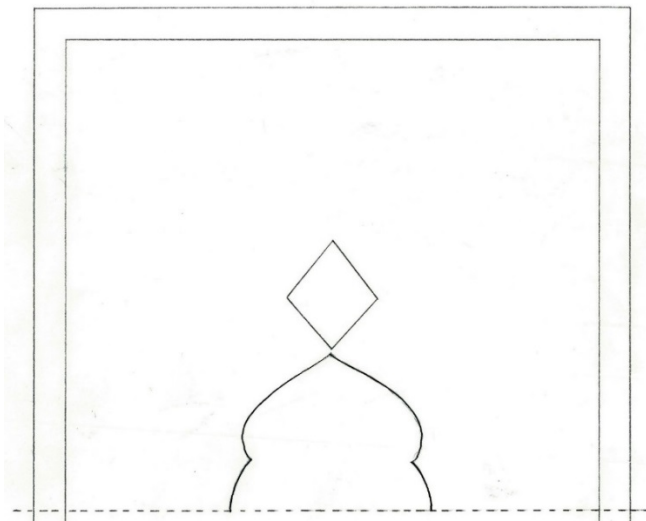
Çizim 235:

204 Numaralı Eserin Cilt Alt Kab Deseninin ¼ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 236:

204 Numaralı Eserin Alt Kab Deseninin Şeması

Resim 118:

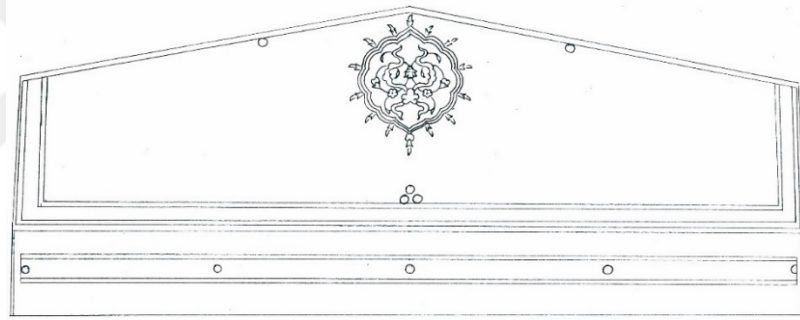
204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıklebi

Fotoğraf: Yiğit Atasoy

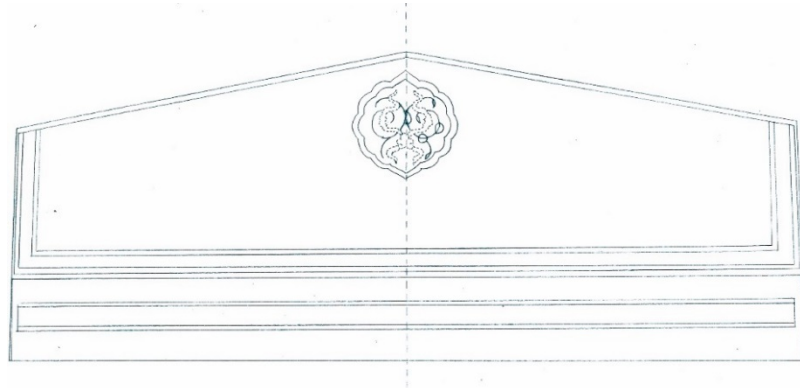
Çizim 237:

204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseni

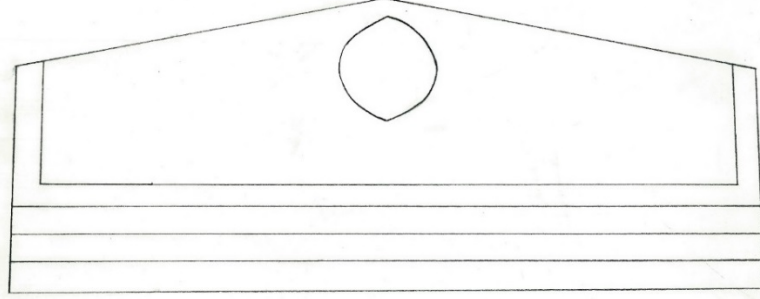
Çizim 238:

204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseninin ½ Plan ve Kanaviçesi

Çizim 239:

204 Numaralı Eserin Sertab ve Mıkleb Deseninin Şeması

Yazma eser içerisinde tezhipli sayfa yoktur. Kağıt rengi krem tonlarında olup üzümlü taç filigranlı kağıda yazılmıştır.

BÖLÜM 3: UYGULAMA ÇALIŞMALARI

3.1. Uygulama 1

Resim 119:

Zilbahar Cilt Uygulaması

Uygulamamız 201 numaralı Delâ'il-Hayrat eserinin cilt örneğidir. (Resim 84)

3.2. Uygulama 2

Resim 120:

Unvan Sayfası Tezhip Uygulaması

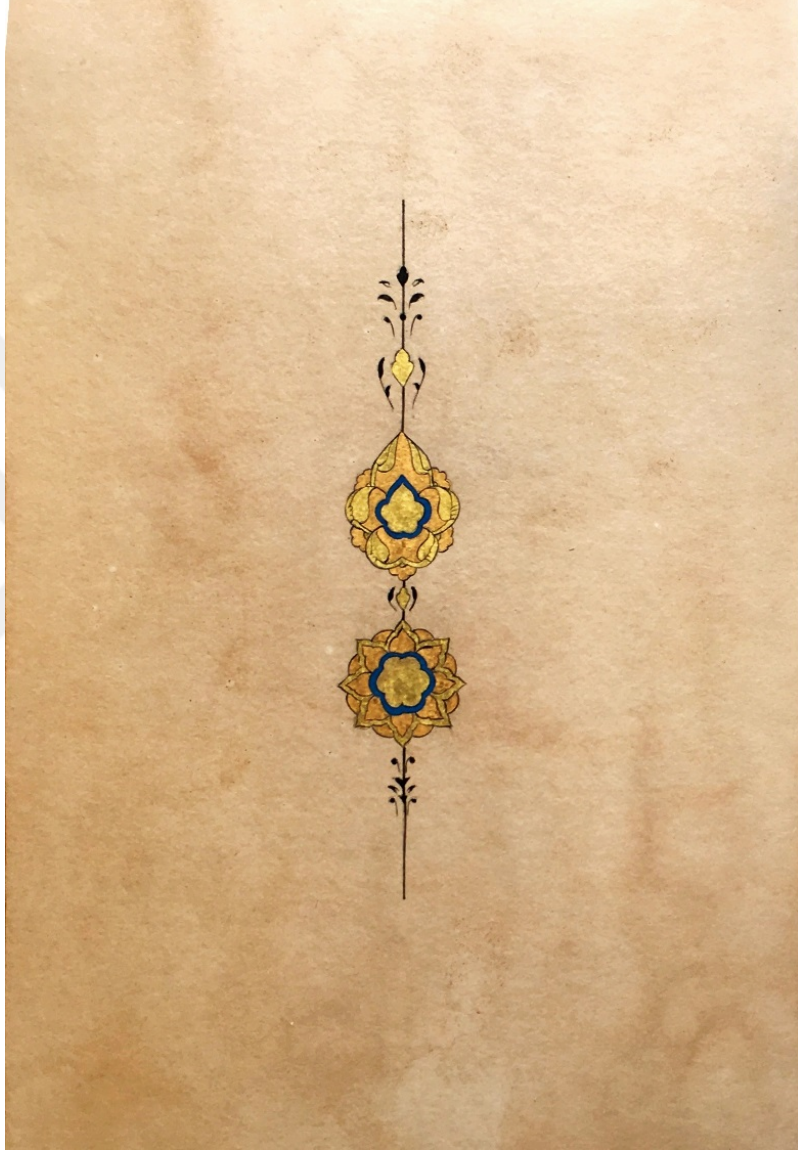

Uygulamamız 201 numaralı Delâ'il-Hayrat eserinin V. No1b sayfasında bulunan unvan sayfası örneğidir. (Resim 73)

3.3. Uygulama 3

Resim 121:

Mushaf Gülü Uygulaması

Uygulamamız 196 numaralı Kur'an-ı Kerim eserinden V. No 163b olan Hizip Gülü'dür.
(Resim9)

DEĞERLENDİRME-SONUÇ

Orta Asya Türk kültürünün, kitap sanatlarının tarihsel gelişimine önemli katkı sağladığı söylenebilir. Duvar resimleri, çanak çömlek üzeri süslemelerle başlayan sanatların, tahta levhalar ve papirüsler üzerine geçmesi ve kağıdın icadı ile gelişim göstermesi, yüzyıllar ve onlarca topluluğun etkileşimiyle sağlanmıştır. Kitap sanatlarının Anadolu'ya göç serüveni ve bu yolculuğu içerisinde birçok savaş, bölge ve etnik kültür farklılıklarına teması onu her koşulda gelişmeye ve yenilik katmaya götürmüştür.

Kitap sanatlarının, İslamiyet'in kabul edilmesi ve Anadolu topraklarına geldiğinde, Selçuklu ve Osmanlı Devletleri'nin özellikle de kitap sanatlarının önemi üzerinde fazlaca durmuşlardır. Asıl parlama dönemini Osmanlı dönemi içerisinde yaşamış kitap sanatları, en dikkat çekici örneklerini 16. yüzyılın ikinci çeyreğinde vermiştir. Bu denli önemli yazmalara sahip olmak bir ayrıcalık sayılırdı.

Çalışmada yer verdiğimiz eserler, Osmanlı İmparatorluğunun dört farklı dönemine temas eden eserlerdir. Kur'ân-ı Kerîm ve Delâ'il-ül-hayrat ve şevârikü'l-envar başlığında ki kitaplar, kitap sanatları hakkında en değerli emeği bizlere sunanlarıdır. İncelediğimiz eserlerin genel özelliklerine bakıldığında her dönem için geçerli olan malzeme altındır. Tasarım ve uygulama olarak 16. yüzyıl klasik sanatlar özelliklerini taşımasalar da altın kullanımı ve mavi renklere vazgeçmemişlerdir. Kullanılan motif grupları, batı etkisinin artmaya başladığı zamanlara göre klasik dönemlerimize yakınlığı devam ettirilmiş ama titizlik ve incelik özelliklerinden uzaklaşmıştır. Eserlerin cilt özelliklerine baktığımızda görülen en belirgin unsur, saklama koşullarımızın ne kadar iyi olduğu konusunu sorgulamadır.

Çalışmada ele alınan eserlerin içerisinde ki bezeme sahaları ayrı ayrı görselleriyle belirtilmiş, bezenen alanların detaylı çizim özellikleriyle daha ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Genel yapıları itibariyle bizlere kaynak olabilecek eserlerin, özellikle cilt sanatı açısından büyük tahribat içerisinde olduğu görülmektedir. Tek-Esin Vakfı çalışanlarından öğrenildiği üzere, eserlerin vakıf kütüphanesine getirilmeden önce nemli hava koşullarına maruz kaldığı ve etkilerinin zaman içerisinde gözle görünür hale geldiği

bilinmektedir. Konservasyon çalışmaları henüz yapılmadığından yırtık sayfa ve ciltleri inceleme ve saklama esnasında özel bir koruma gerektirmektedir.

Eserlerin kab içlerinde bezeme unsuruna rastlanmamıştır. Gerekli kaynak araştırmaları yapılmasına rağmen eserlerin müzehhibleri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

196 numaralı eserin cilt özelliklerine bakıldığında hatâyî ve bulut motifleri kullanılmış, salbek şemseli alttan ayırma cilttir. Cildi çerçeveleyen arasuyunda zencerek motifleri kullanılmıştır. Zencerekler ve motifler belirgin şekilde seçilememektedir. Alt kab, üst kab ve miklebe göre sertab kısmı sade tutulmuştur. Köşebentlerde motifler desen sahası için küçük kalmıştır. (Resim 2) Bilindiği kadarıyla 12 sayfası yırtık, 15 satırlı nesih hat ile yazılmıştır. 1b-2a sayfaları tam sayfa tezhiplenmiştir. Sayfalar nem dolayısıyla etkilenmiş ve dip kısmından yırtılmalar başlamıştır. (Resim 4) Sure başları, güller ve duraklar bezenmiştir. Sure başı tezhibi bütün sayfalarda aynı şekilde kullanılmıştır. Belirgin bir motif grubuyla ilerlemiş ve birbirini tekrar eden tasarımlar kullanılmıştır. (Resim 5,6) Hâtime sayfası tezhibi, zemin bölümü tamamen altın kaplanmış ve yazılar üzerine yazılmıştır. Bundan dolayı yazılar tam olarak okunamamaktadır. (Resim 11)

197 numaralı eserin cildi beyzi Sultan Mahmud güneşi olarak isimlendirilen şemse motifiyle bezenmiştir. Kablar ve mikleb kısmı birbirinin devamı niteliğinde olup sertab kısmı ayrı zencerek deseniyle yapılmıştır. Zencerekler tam olarak belli değildir. Dış etkenlerin izleri fazlasıyla görülmektedir. (Resim 13) 1b-2a sayfaları tam sayfa tezhiplidir. Altın varak kaplanmış kağıt üzerine uygulama yapılmıştır. (Resim15) Sure başı tezhipleri ve mushaf gülleri motifleri kendilerini göstermektedir. Birbirinden farklı bölüm başı tezhipleri uygulanmış motifler arası birlik sağlanmıştır. Her sure başında yazının başladığı yerde keşide tezhibi uygulanmıştır. Birbirinden farklı 109 sure başı olup bunlardan 11 adet farklıdır. (Sayfa 52,63) Gül motifleri arasında bir düzen sağlanmış ve farklı desenlerde bütünlük içerisinde yapılmıştır. 107 adetten 21 adeti farklıdır. (Sayfa 65,127) Rumi motifleri ağırlıklıdır. Hatime sayfası tezhibinde halkar tekniği kullanılmıştır. Desen ve cedvel simetrisi eşit değildir. (Resim 197) Yazı alanında duraklar tezhiplenmiş, 15 adet birbirinden farklı desenli ve ölçülerde duraklar yapılmıştır.

198 numaralı eserin cildi mülemma salbek şemse ve köşebentlidir. Hatâyî ve bulut motifleri kullanılarak yapılmış cildin zemini altın sıvama değildir. Sertab kısmı kitabeli ve yazılıdır. Sırt ve sertab kısımları yıpranmıştır. Yapılan motifler tam olarak belli olmamaktadır. Özellikle köşebent kalıbının yerleşimine bakıldığında hazır kalıp kullanıldığı, desenlerin alana göre küçük kaldığı anlaşılmaktadır. (Resim 52) Toplam 202 bezemeli sayfası vardır. 1b-2a tam sayfa tezhiplidir. Hatâyî ve rûmî motifleri bir arada kullanılmıştır. Dokuz kitap içerisinde en iyi serlevha tezhibine sahiptir. (Resim 54) Sure başları bezemesiz, sadece arasuyu ile yapılmıştır. (Resim 55) 130 adet Mushaf gülünden sadece 6 adeti birbirinden farklıdır. Resim 59 da tek başına kullanılan goncagül motifi resim 60 da başka bir gül motifi ile bir araya getirilerek ikili şekilde kullanılmıştır. Mushaf güllerinin bazılarında yazıları okunmakta bir çoğunda ise net olarak okunamamaktadır.

219 numaralı eserin cildi mülemma şemse köşebentlidir. Hatâyî motif grubu kullanılmış ve tamamı altın sıvama yapılmıştır. Yürütme demiri ile zencerek yapılmış ve sadece mikleb üzerinde bulunan zencerek üzerinde bir kısım altın görülmektedir. Deri rengi bordodur. (Resim 63) 1b-2a tam sayfa tezhipli olup hatâyî grubu motifler kullanılmıştır. (Resim 64) Motifler iri yapıda olup sure başları kitabelidir. Renkleri soluk ve işçilik çok iyi değildir. Durak motifleri tüm kitap içerisinde 6 farklı şekilde kullanılmıştır. (Çizim 116) Ketebe sayfası bulunmamaktadır.

200 numaralı eserin cildi mülemma salbek şemseli ve köşebentlidir. Hatâyî grubu motifler kullanılmış ve zencerek yapılmıştır. Sırt kısmı ve kenar kısımlarından başka renkte bir deri yapıştırılarak konservasyon işlemi yapılmıştır. Bu durumdan dolayı zencerek ve cedvel alanları kaybedilmiştir. (Resim 71) 1b-15b sayfalarında unvan sayfası şeklinde tezhiplenmiştir. İki unvan sayfası da ½ simetrikli kompozisyon şeklindedir. (Resim 73,74) Bölüm başları dikdörtgen form içerisinde kullanılarak, hatâyî grubu motifler ağırlıktadır. Bir adet saç örgü zencerek kullanılmıştır. Zencerek kısmı alanı içerisinde asıl formunda değildir. Köşe bölgelerde alanına tam oturmamış, dilim araları eşit değildir. (Resim 75) 13b-14a sayfalarında perspektifli Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır. Minyatürler 3mm cedvel içerisinde oluşturulmuş köşebentlerin ortasına yapılmıştır. (Resim 82, 83) Hatime sayfa tezhibi, yazının üst kısmında kitabeli bölüm başı tezhibi, yazı alanı ve alt kısımda hatâyî grubu motiflerle halkar tekniği uygulanmıştır.

201 numaralı eserin cildideri malzeme ile mıkplepli hazırlanmış olup zilbahar cilt örneğidir. Cilt kablari ve mıklebi üzerine dilimli altın yapraklardan baklava biçimli paftalara ayrılmış, ortalarına altın noktalar konulmuştur. 5mm kalınlığında zencerekle çevrilidir, motifi net değildir. Sertab ve sırt bölgelerinde yıpranmalar mevcuttur. (Resim 84) 2b-17b sayfaları unvan sayfası şeklinde tezhiplidir. (Resim 86,87) 14b-15a sayfaları tezhiplenmiştir.(Resim 88) 15b-16a sayfalarında perspektifli Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır. 48-49 ve 91-92 sayfaları arasında şukka mevcuttur. 17 adet ara bölüm başlığı tezhibi yapılmıştır. Hatayi grubu motifler kullanılmıştır. İki adet zencerekli bölüm başı tezhibi bulunmakta ve zencerek alanları özellikle de köşe kısımları tam oturmamaktadır. (Resim 92,93) 7 adet birbirinden farklı durak tezhibi bulunmaktadır. (Çizim 170)

202 numaralı eserin alttan ayırma şemseli ve kenarları zencerekli cildi vardır. Mıkleb kısmı yenilemiştir. Hatâyî ve bulut motifleri kullanılmıştır. (Resim 97) 1b-2a sayfaları unvan sayfası şeklinde tezhiplidir. Hatâyî ve rûmî motifleri kullanılmıştır. Altın varak üzerine uygulama yapılmıştır. (Resim 100, 101) Sadece 7b sayfasında Mushaf gülü vardır. (Resim 107) 46 adet bölüm başı tezhibinden 17 adeti farklıdır. Desen tasarımları $\frac{1}{4}$ olarak yapılmış, çizimleri daha iyi analiz edebilmek için $\frac{1}{2}$ simetridi çizilmiştir. (Sayfa 263,268) 10b-11a sayfalarında Mekke ve Medine minyatürleri bulunmaktadır. (Resim 110,111) 10a sayfasında ayrı olarak mescid-i nebevi tasfiri yer almaktadır. (Resim 109) Beş adet birbirinden farklı durak tezhibine yer verilmiştir. (Çizim 195) Hatime sayfa tezhibi bulunmaktadır. Desen $\frac{1}{2}$ simetridi olup halkar tekniği ile yapılmıştır. Desen özellikleri net değildir ve analiz edilememiştir. (Resim 108)

203 numaralı eserin salbek şemse ve köşebentli cildi vardır. Hatâyî ve bulut motifleri kullanılmıştır. Cilt üst kab kısmında oldukça hasarlıdır. Köşebent ve şemse kısımları kopmuştur. Motif özellikleri net değildir. (Resim 112) 330 sayfadan oluşan kitabın tek bir sayfsında unvan sayfası şeklinde tezhibi bulunmaktadır. $\frac{1}{2}$ simetridi kompozisyon olarak tasarlanmıştır.(Resim 116)

204 numaralı eserin alttan ayırma, mülevven gömme salbek şemseli cildi mevcuttur. Kenar kısımları zencereklidir. Hatâyî ve bulut motifleri kullanılmıştır. Eser içerisinde bezeme unusuru bulunmamaktadır.

Bu çalışmayla beraber, dört farklı dönem genel ve kısa şekilde ele alınmış, literatür havuzuna yeni kazanım sağlanmıştır. Çalışma sonucunda incelenen eserlerden 3 adet reproduksiyon çalışma yapılmıştır.

KAYNAKLAR

ACAR, Şinasi (1998), Sanat Değeri Taşıyan El Yazması Kitaplar, İstanbul, s. 76

ARITAN, Ahmet Saim (1993), “Cilt”, *İslam Ansiklopedisi*”, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. 7, İstanbul.

ARITAN, Ahmet Saim (2008), “Türk Cilt Sanatı”, *Türk Kitap Medeniyeti*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul.

ARSEVEN, Celal Esad (1983), *Tezhip*, Sanat Ansiklopedisi, Millî Eğitim Bakanlığı, c. 4, İstanbul, s. 1420.

ASLANAPA, Oktay (1982), *Osmanlı Devleti Cilt Sanatı*, Türkiyemiz, Akbank Yayınları, İstanbul.

ASLANAPA, Oktay (1993), *Türk Sanatı El Kitabı*, İnkılap Kitapevi, İstanbul, s. 364.

ATASOY, Nurhan (2002), *Hasbahçe Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek*, Aygaz Yayınları, İstanbul.

ATASOY Nurhan, (1986), Osmanlı Kıyafetleri Fenerci Mehmed Albümü, Vehbi Koç Vakfı, İstanbul, s.19

AYVERDİ İlhan, (2011), Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı, İstanbul, cilt 3, s.3004

BALKANAY, Zeynep (2002), *Bilgi ve Sanatı Kaplayan Sanat: Ciltçilik*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

BAYKARA, Tuncer (1986), *Dr. Emel Esin’e Armağan*, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. 5-6.

BİNARK, İsmet (1975), *Eski Kitapçılık Sanatımız*, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara.

- BİNARK, İsmet (1978), *Türkler’de Resim ve Minyatür Sanatı*, Vakıflar Dergisi, Ankara, sy. 7, s. 221.
- BİRİŞİK Abdulhamit, (2002), Kur’an, *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, cilt 26, s.383-388
- BİROL, İnci A. (2009), *Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı*, Kubbealtı Neşriyatı Yayıncılık, İstanbul.
- BİROL, İnci, Çiçek Derman (2008), *Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul.
- ÇAĞMAN, Filiz (1968), *Kanuni Dönemi Osmanlı Saray Sanatçıları Örgütü Ehl-i Hiref*, *Türkiyemiz*, s. 54.
- ÇAĞMAN, Filiz, Zeren TANINDI (1979), Topkapı Sarayı Müzesi, *İslam Minyatürleri*, Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları I, İstanbul.
- ÇİĞ, Kemal (1971), *Türk Kitap Kapları*, Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, İstanbul.
- ÇİĞ, Kemal (1973), “Türk Kitap Kapları”, *Türkiyemiz*, Apa Ofset, İstanbul, s. 9.
- DEMİRİZ, Yıldız (1986), *Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslup Çiçekler*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- DERMAN, Çiçek (1998), *Osmanlı’da Tezhip Sanatı*, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, İstanbul, c. I-II, s. 489.
- DERMAN, Çiçek (2002), “Türk Tezhip Sanatının Asırlar İçindeki Değişimi”, *Türkler Ansiklopedisi*, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- DERMAN F. Çiçek, (2012), *Hat ve Tezhip Sanatı*, Ankara, s. 526-528-532
- DERMAN Çiçek F., (2010), “Tarihimizde Mushafların Bezenmesi”, *Diyanet İlmi Dergi*, cilt.46, S.4, s.138.

- DURAN Gülnur, (2012), *Tezhip*, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, cilt.41, s.63-65
- DURAN Gülnur, (1990), Süleymaniye Kütüphanesindeki Türk Mushaflarında 16. Yy. Serlevha Tezhipleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.73
- ERACAR, Yonca, (2003), XVI. Yüzyıldan XXI Yüzyıla Kadar Tezhip Sanatında Kullanılan Motifler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.2-3
- ERSOY, Ayla (1988), *Tezhip Sanatı*, Akbank Yayınları, İstanbul.
- ESİN, Emel (1978), *İslamiyet'ten Önceki Türk Kültürü ve İslam'a Giriş*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- ESİNER, Mine (1998), *Türk Cilt Sanatı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- GÜNDÜZ Hüseyin G. (2015), Hat ve Tezhip Şaheseri Bir Eser: Delâilü'l-Hayrat, Klasik Sanatlar Yıllığı, İstanbul, s.46-55
- KESKİNER, Cahide (1985), Minyatür San'at Çevresi, sy .84, s. 25.
- KESKİNER, Cahide (1990), *Türk Motifleri*, Turing Yayını, İstanbul.
- MAHİR, Banu (1986), Topkapı Sarayı Yıllığı 1, İstanbul Matbaası, İstanbul, s. 113.
- MAHİR, Banu (1988), *Saz Yolu*, Türkiyemiz, s. 54.
- MAHİR, Banu (2005), *Osmanlı Minyatür Sanatı*, Kabalcı Yayın Evi, İstanbul.
- ÖNEY, Gönül (1989), *Beylikler Devri Sanatı XIV-XV. Yüzyıl 1300-1453*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZEN, Mine Esiner (1985), *Yazma kitapları Sözlüğü*, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ÖZEN, Mine Esiner (1998), *Türk Cilt Sanatı*, İş Bankası Yayınları, Ankara.

- ÖZEN, Mine Esiner (2007), *Tezhip Sanatından Örnekler*, Marif Matbaacılık, İstanbul.
- RENDİ, Gürsel (2001), *Osmanlı Minyatür Sanatı*, Promete, İstanbul, s. 1.
- TANINDI, Zeren (1990), *Topkapı Sarayı Kütüphânesinde Orta Çağ İslam Ciltleri*, Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık 4, İstanbul.
- TANINDI, Zeren (1999), *Osmanlı'da Cilt Osmanlı*, Kültür ve Sanat, Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul.
- TANINDI, Zeren (2003), “Kitap ve Cildi”, *Osmanlı Uygarlığı 2*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- TAŞKALE, Faruk, (2012), 20. Yy. Tezhip Sanatı, Hat ve Tezhip Sanatı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 417-418
- ULUDAĞ Süleyman, (1994), Delâ'il'ül Hayrat, *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, cilt 9, s. 113-114
- YAMAN, Bahattin (2008), *Osmanlı Saray Sanatkarları 18. Yüzyılda Ehl-i Hiref*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- YAŞAROĞLU Kamil, (2010), Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed, 1400. Yılında Kur'an-ı Kerim, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul, s.42.
- YILDIZ, Ahmet (2006), *Türk Minyatür Sanatı*, Tefekkür Dergisi, İstanbul, sy. 8, s. 16.
- YURAYDIN Hüseyin G. (1976), Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.23-24
- www. <http://tekesin.org.tr/> Ekim 2017
- www.tdk.gov.tr, Aralık 2018

ÖZGEÇMİŞ

Yiğit Atasoy, 1988 Sivas doğumludur. İlköğrenimine Sivas Süleyman Sami Kepenek İlkokulunda başlamış, İzmir Urla Albay Çolak İlköğretim Okulu'nda tamamlamıştır. Orta öğrenimini İzmir Urla Şehit Kemal İlköğretim Okulu'nda görmüş, lise öğrenimini İzmir Urla Lisesi'nde bitirmiştir. 2008-2010 yıllarında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yenice Meslek Yüksekokulu Geleneksel Türk El Sanatlarını bölümünü bitirmiştir. 2011-2015 yıllarında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Tezhip-Minyatür anasanat dalından mezun olmuştur. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları bölümünde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Edirne Aziz İoannis Kilisesi restorasyonu, Eminönü Hatice Turhan Valide Sultan Türbesi çini restorasyonu, Topkapı Sarayı Harem Dairesi çini restorasyonu ve kalemişi ve Çemberlitaş II. Mahmut Türbesi restorasyon çalışması ve şantiye amirliği görevlerini üstlenmiştir. İlk kişisel sergisini 2019 yılında “Ben Kimim” adıyla düzenlemiştir.